

Le Dónbeenĩ bin-tente vūahũ na ó o Matiye túara

Vūahũ túaró ñúhũ

O Matiye lé o Yeesu ñĩ-kenínia píró ñun ñĩ-kení. O bía mí vūahũ yi le o Yeesu *Krista lé o kãnílo na khíi ɓuen, yĩa le Dónbeenĩ yánkaa dó mí ñii nɔn le mí ì na ɓa *zúifùwa yi. O mún zéenia ɓio ɓa zúifùwa ya-díwá pánáa o Yeesu.

O Matiye bía a Yeesu teró là a háyónmu ɓio. O bía le o Yeesu lé o béε na wà ɓueé kãní ɓa nùpua mí bè-kora yi (Matiye 1-2). O mún bía ɓio ó o Zãn bátízéráa o Yeesu, làa ɓio ó o Satãni khàráa wo lora (Matiye 3-4). O zéenia ɓio ó o Yeesu sá lè mí tonló ho Kalilee kǎhũ yi (Matiye 19-28).

O Matiye sankaa o Yeesu káránló làa cúa-hónú:

1. Ho tũiá poni bèró yi ɓio (Matiye 5-7).
2. Le *Dónbeenĩ béeni ɓio keníló (Matiye 10).
3. Hã wàhio ɓio hèñun na wee zéeni le Dónbeenĩ béeni ɓio yahó (Matiye 13).
4. ɓio le Dónbeenĩ nùpua ko ɓa ɓua lè mítén (Matiye 18).
5. O Yeesu ɓini ɓuenló ɓio (Matiye 24-25).

O Yeesu lé o Krista ɓio bon (Luki 3.23-38)

¹ O Yeesu *Krista nɔnkãni lé dño kà: O Yeesu Krista nɔnkãni can o *Daviide yi, ó o Daviide nɔnkãni ɓèn can o *Abarahaamu yi.

² O o Abarahaamu lé o *Izaaki ɓàn maá.

O o Izaaki za lé o *Zakoobu,
 ó o Zakoobu za lé o *Zudaa lè mín zàwa,*
 3 ó o Zudaa zàwa na ó o yú là a Tamaare lé o
 Farεεsi là a Zeraa,
 ó o Farεεsi za lé o Hεsiron,
 ó o Hεsiron za lé o Araamu,
 4 ó o Araamu za lé o Aminadaabu,
 ó o Aminadaabu za lé o Naasōn,
 ó o Naasōn za lé o Salamōn,
 5 ó o Salamōn za lé o Buaze na ó o yú là a Ara-
 haabu,
 ó o Buaze za lé o Obεεde na ó o yú là a Uruute,
 ó o Obεεde za lé o Zesee,
 6 ó o Zesee za lé o bέε Daviide.
 O o bέε Daviide za lé o *Salomōn na ó o yú là a
 Uri b̀an h́a,
 7 ó o Salomōn za lé o Orobuamu,
 ó o Orobuamu za lé o Abia,
 ó o Abia za lé o Azaafe,
 8 ó o Azaafe za lé o Zozafaa,
 ó o Zozafaa za lé o Zoraamu,
 ó o Zoraamu za lé o Oziasi,
 9 ó o Oziasi za lé o Zuataamu,
 ó o Zuataamu za lé o Akazaa,
 ó o Akazaa za lé o Ezekiasi,
 10 ó o Ezekiasi za lé o Manasee,
 ó o Manasee za lé o Amōosi,
 ó o Amōosi za lé o Zoziasi,
 11 ó o Zoziasi za lé o Zekonia lè mín zàwa.
 B̀un wó ká a *Isirayεele n̄ipomu á ho *Ba-
 biloonasa k̀k̀k̀a yi á 6a vaá wee k̀yá 6a k̀h̄h̄ yi.
 12 B̄io 6a wi ho Babiloona yi mu k̀yámu yi

* 1:2 O Zudaa lè mín zàwa lé bia lé o Isirayεele n̄ipomu z̄i-n̄uná p̄irú,n̄un b̀an maáwa.

ó o Zekonia ton o Salasiële,
 ó o Salasiële za bèn lé o Zorobabεele,
 13 ó o Zorobabεele za lé o Abiyuude,
 ó o Abiyuude za lé o Eliakiimu,
 ó o Eliakiimu za lé o Azoore,
 14 ó o Azoore za lé o Sadooki,
 ó o Sadooki za lé o Akiimu,
 ó o Akiimu za lé o Eliyuude,
 15 ó o Eliyuude za lé o Eliazaare,
 ó o Eliazaare za lé o Matan,
 ó o Matan za lé o Zakoobu,
 16 ó o *Zakoobu za lé o Zozεεfu, o Mari bèn b́aa.
 O Mari mu lé wón ton o Yeesu na 6a le *Krista.
 17 A ẃaa lá a *Abarahaamu nii wán à 6uee 6úe
 o *Daviide yi, á 6a maáwà na sã mín á yú ho píru
 náa. Ó o Daviide nii à 6uee 6úe ho ṕahú na ó o
 *Isirayεele n̄pomu á ho Babiloonasa k̄k̄aa yi á 6a
 vaá wee kàyá 6a k̄hú yi, á maáwà na sã mín á yú
 ho píru náa. A bèn lá b̄io 6a wi mu kàyámu yi nii
 wán à 6uee 6úe o Krista yi, á maáwà na sã mín á
 mún yú ho píru náa.

O Yeesu teró
(Luki 2.1-7)

18 B̄io kà lé b̄io ó o Yeesu b̄io wóráa á vaá b́o a
 teró yi. B̄an nu Mari f́aaamu h́aa b́o n̄on o Zozεεfu
 yi.† Ká s̄ani 6a ya mín, à b̄un ò o sù lè s̄aní lè le
 Dónbeen̄i Hácírí pánká.

19 B̄an f́aalè Zozεεfu fù léee n̄upue na téréna. O
 fù yí wi ò o dé n̄iyio mín f́aalè Mari yi, ó o wi ò o
 sánka 6úe mu f́aaamu.

† 1:18 Mu lé mu yaamu ká lé b̄io 6a d̄in̄ yí páania le zii yi. Ba
 zúifùwa cón ó o h̄n̄zoró h́aa wee wé keñ mín zii à yí le lúlu-kùure
 síi, à loínáa wo ká a p̄uhú téréna.

²⁰ Bïo mu wi o sïi yi kà, ó o Nùhũso Dónbeenĩ wáayi tonkaro bía làa wo hã kònkórà yi: «*Daviide mòmànii Zozεεfu, yí hézón o Mari fé yaró. Le sání na wi o wán kà ó o sù lè le Dónbeenĩ Hácírí pánká.

²¹ O ò te o za baa. Fo ò cé o yèni làa Yeesu.‡ Orén lé yïa á à kání mín nïpomu mí bè-kora yi.»

²² Mu búenbúen wó bèra a na à bïo ó o Nùhũso bía lè mí ni-cúa fεero nii à yïo lé.

²³ O bía:

«Yia yí zū baa á à sï le sání á à te o za, §
á ba wé è ve làa Emanuwεεle.

Bún kúará le: «Le Dónbeenĩ wi làa wen».*»

²⁴ Bïo ó o Zozεεfu sïna, ó o wó bïo le Dónbeenĩ wáayi tonkaro le o wé. O fó a Mari á yan.

²⁵ Ká a Zozεεfu màhá yí wó a làa hãa yí mɔn fúaa bïo ó o ton mí za, ó o Zozεεfu mu có a yèni làa Yeesu.

2

Ba bè-zūrlowà bueé búεεkio o Yeesu

¹ O Yeesu hĩa ton ho *Zudee kǎhũ lóhó na 6a le Beteleheεmu yi. Mu p̄ahũ ká a *Heroode* lé o béε. O Yeesu mu teró mǔndén, á ba nùpua búii na kàrána zū mu bïo á zū hã mànàayio lè mí kúaráwa, á ló lè le wii hènii bueé dǎn ho Zeruzaleεmu lóhó,

² á ba tùara: «Ba *zúifùwa béε na ton á wi wen? Le mànàayiire búii hà lè le wii hènii, á zéenia a bïo, á wa ló buara wà bueé bùaaní a.»

‡ **1:21** O Yeesu yèni kúará le: «Le Dónbeenĩ wee kání 6a nùpua.»

§ **1:23** Mi loĩ Ezayii v̄uahũ 7.14 * **1:23** Mi loĩ Ezayii v̄uahũ 8.8,

10 * **2:1** O Heroode na bïo bía hen lé o Heroode Nĩ-beeni.

³ Bïo ó o béε Heroode ná mu, ó orén lè ho Zeruzalεemusa búenbúen yilera lùnkaa.

⁴ O o von le *Dónbeenĩ yankarowà júnása lè ho *làndá bïo zéenilowa búenbúen na wi o ñipomu yi á kúaa mín wán. O o tùara 6a yi làa hen na ó o kánílo á ko ò o te yi.

⁵ A 6a bía nɔn wo yi: «O ko ò o te ho Zudee kōhũ lóhó na 6a le Betelehεemu yi. Lé bïo á bïo kà lé bïo á le *Dónbeenĩ jì-cúa fεero túara:

⁶ «Betelehεemu, fo yínɔn ho *Zudaa kōhũ lórá búenbúen bàn ló-za.

Lé fo ó o Nuhũso na à dí ũ ñipomu *Isirayεele yahó á à lé yi.»†»

⁷ O o *Heroode wãa sànkaa von 6a bè-zũrlowà mu, ò o tùara 6a yi á zũrnanáa ho pãahũ binbirĩ na 6a mɔn le mànàayiire yi.

⁸ Bũn món ó o le 6a lén va ho Betelehεemu, ò o bía nɔn 6a yi: «Mì va a tùaka o háyónza mu bïo sese. Ká mi yú a mɔn, à mi bĩnĩ 6uee bío mu na miĩ, á ñén mún vaá búaaní a.»

⁹ Bïo 6a ná hñn bioní so o béε mu cñn wó, á 6a wà. A 6a bĩnía wee mi le mànàayiire na 6a nònzoñ mɔn lè le wii hènñi, à le wà á 6a bò yi. Pãahũ na le vaá dñn ho lahó na ó o háyónza mu wi yi, á le ñn.

¹⁰ Bïo 6a mɔn le mànàayiire kà sii, á mu wó sí-wεε 6a cñn làa sòobéε.

¹¹ A 6a yòó zon le zĩi yi, á zoó mɔn o háyónza mu lè mín nu Mari. A 6a líí fàrá mí nɔnkórná wán à 6a búaania a háyónza. Bũn món á 6a feera mí sĩa à 6a hñn wo lè ho sánú lè mu bïowa búĩ na sãmu sí, ho *ãnsãn lè ho *mĩrè.

† 2:6 Mì lorĩ Mìsee vũahũ 5.1

12 Bũn mɔ́n le Dónbeenĩ òà 6a zeñ wán hã kònkórá yi le 6a yí bĩnĩ yí vaa lé o Heroode wán. A 6a wãa lá wã-veere á vannáa mĩn kòhũ.

O Yeesu bãn nùwã lùwa làa wo

13 Ba bè-zũrlowà lénlò mɔ́n, á le Dónbeenĩ wáayi tonkaro búii buara a Zozεεfu cɔ́n hã kònkórá yi, á bía nɔ́n wo yi: «Hĩnĩ fé o háyónza lè mĩn nu à ù lùwĩ va ho *Ezipite kòhũ. Va a κενί bĩn fúuu fúaa ká í khíi le ù bĩnĩ buen. Lé bĩo ó o bέε *Heroode á à bĩo le 6a cànka a háyónza mu búe.»

14 O o Zozεεfu wãa hĩnɔ́n ho tĩnàahũ á fó a háyónza lè mĩn nu ò o nɔ́n ho Ezipite kòhũ.

15-21 Ká a Heroode zũna le 6a bè-zũrlowà khà a, ó o s̄iĩ cã làa sòobέε. O o nɔ́n le òii le 6a búe 6a zà-báawa búenbúen na ho Beteleheεmu lóhó yi, làa hĩa bãmakaa ho yi. A wãa lá bĩa lúlúio yú hã bĩo òun òii à liiráa, à héha lè ho pãahũ na 6a bè-zũrlowà zéenia le mí mɔ́n le mànàayiire yi. Bũn lé bĩo á le *Dónbeenĩ òi-cúa fεero Zeremii bĩo na ó o bía á wórãa òii sú. O bía:

«Wãamakaa búii sã òá ho Aramaa lóhó yi.

Mu wó lè minka wέε.

Lé o Araseεle wee wá mí zàwa bĩo yi.

O yí tà le 6a yanka mí

lé bĩo 6a òúhũ 6ó.‡»

O Zozεεfu là a háyónza lè mĩn nu kará ho Ezipite yi fúuu fúaa bĩo ó o Heroode húrun.

O *Heroode húmú mɔ́ndén, ó o Nùhũso wáayi tonkaro bĩnĩa buara a Zozεεfu cɔ́n hã kònkórá yi, á bueé bía nɔ́n wo yi: «Hĩnĩ fé o háyónza lè mĩn nu, à ù bĩnĩ va ho *Isirayεele kòhũ yi. Lé bĩo á bĩa

‡ 2:15-21 Mi loń Zeremii vùahũ 31.15

lá wee cà a háyónza mu á à búe wãa húrun.» O o Zozεεfu hínɔn á fó a háyónza lè mín nu á bínía buararáa ho Isirayεεle kǎhũ yi. Mu wó kà síi bèra a na à bío ó o Núhũso bía lè mí jɔi-cúa fεero jɔii à yĩo lé. O bía: «ĩ von ɪ za léra ho *Ezipite kǎhũ yi.» Š

²² Bío ó o Zozεεfu já à ɓa le o Aakelayuusi lé yĩa zon mín maá Heroode lahó á lé o bée ho *Zudee kǎhũ yi, ó o zãna ho vaa keeníló bín. Bío á bío ó o ò wé á zéenia nɔn wo yi hã kònkórá yi, á ɓa wà jɔn ho Kalilee kǎhũ.

²³ Ba vaá kará ho lóhó búii na ɓa le Nazareete yi. Mu wó kà síi, bèra a na à bío le *Dónbeenĩ jɔi-cúa fεerowà yánkaa bía à jɔii sí. Bán yánkaa le ɓa khii wé è ve o làa Nazareete n̄ii.

3

O Zãn Batiisi buera le Dónbeenĩ bioni (Maaki 1.1-8; Luki 3.1-18; Zãn 1.19-28)

¹ Pãahũ búii ɓueé d̄ɔn, ó o Zãn Batiisi b̄io ɓa zũna le o wi ho *Zudee kǎhũ dùure yi, á wee bue le Dónbeenĩ bioni. O wee bío na ɓa n̄upua yi:

² «Mi khi mu bè-kora wéró yi, à bè le Dónbeenĩ yi, lé b̄io le *Dónbeenĩ béeni ɓueé ɓó.»

³ Lé orén Zãn mu á le *Dónbeenĩ jɔi-cúa fεero *Ezayii á bía b̄io kà síi:

«N̄ii búii wee bío p̄ɔnp̄ɔn le dùure yi kà síi:

«Mi wíoka ho wǎhũ
ká a Núhũso o ɓuen.

Mi muin ho wǎhũ
na ò o bè.»*

Š 2:15-21 Mí loñ Ozee v̄uahũ 11.1 * 3:3 Mí loñ Ezayii v̄uahũ 40.3

⁴ O Zān dà-zīnii tǎ là a cón-ḡnúmúkũ varà, á ku-cɛ̀ɛ̀nii wó lè ho sǎahũ. O bè-dínii lé ɓa hawà lè hǎ sò-kǎa sòró.

⁵ Ho Zeruzalɛ̀mu lóhósa, lè ho Zudee kǎhũ nḡpomu, làa ɓia ɓó ho muhũ na ɓa le Zurudɛ̀n yi ɓúenɓúen á wee ɓuen o cǎn.

⁶ Ba wee zéeni mí bè-kora ɓa nùpua yahó, ò o Zān bátizé ɓa ho Zurudɛ̀n mu yi.

⁷ ɓio ó o mɔ̀n à ɓa *Farizíɛ̀wa lè ɓa *Sadusíɛ̀wa wee lé ɓuen o *bátɛ̀mù lahó yi, ó o ɓía nɔ̀n ɓa yi: «Mi yí mɔ̀n miten le, dḡhioni zàwa yén! Le Dónbeenĩ sí-cííle na yòó lua á mi so wee leéka le mi dà à fé miten níi yi le? Lé o yén ɓía mu nɔ̀n mia?

⁸ Héyii! Mi wé wé hǎ wára na se, hǎa wee zéeni le mi khú mu bè-kora wéró yi á bò le Dónbeenĩ yi.

⁹ Mi yí leéka le ɓio mi lé o *Abarahaamu mɔ̀nmànía á ɓún mí dòn wǎa à yí dé. Le í ɓio mu na mia: Mi yí mɔ̀n hǎ huua na ká le? Hǎn le Dónbeenĩ yàá pá dà á à wé là a Abarahaamu zàwa.

¹⁰ Á mi cén pa miten ɓio sese. Lé le dóorè hónhónía ɓuan hǎ vǎnsía kúioró ɓio yi. Vǎndɛ̀ɛ̀ lée vǎndɛ̀ɛ̀ na yí máa ha hǎ ɓia na sí, á dén n̄ kúii á à sía à kúee mín wán á à cíí.

¹¹ Inén wee bátizé mia lè mu ḡumu lé ɓio mi khú mu bè-kora wéró á bò le Dónbeenĩ yi. Ká yǎa á à ɓuen inén mɔ̀n, wón á à bátizé mia lè le Dónbeenĩ Hácírí, lè ho dǎhũ. O po mi. Í yàá yí ko là a nakǎa tenló hùúu.

¹² O ɓuan mí véeró dɛ̀ɛ̀ mí níi yi á ɓueé véeráa mí dǎnló. Á hǎa lé ho dǎn-poni o ò khuii á à kúee mí nání yi. Ká hǎ ḡáakǎa hǎn o ò cíí ho dǎhũ na máa hí hùúu yi.»

O Yeesu bátéèmù bïo
(Maaki 1.9-11; Luki 3.21-22)

¹³ Mu pãahũ, ó o Yeesu ló ho Kalilee kôhũ yi á buara hó muhũ na ba le Zurudên yi. O buara a Zãn cón le wón bátizé mí.

¹⁴ O o Zãn pã, ò o bía nòn wo yi: «Ûnén lé fo lá ko á ù bátizé mi, á léé webio bèn nòn á ù le ínén bátizéráa fo?»

¹⁵ Ká a Yeesu màhã bía nòn wo yi: «Día le mu wé làa bũn. Lé kà síi á wa ko à wa wéráa à tíráa le Dónbeenĩ síi bïo nii.» O o Zãn wáa tà.

¹⁶ Bïo ó o Zãn bátizéa a Yeesu wó ó o Yeesu ló mu ñumu yi. Ho pèn-kéní mu yi, á ho wáayi nii héra, ó o mòn le Dónbeenĩ Hácírí à le lion lòn háponi o wán á líí wi làa wo.

¹⁷ A mu tãmu búí sã ná ho wáayi á bía: «Yia kà lé í Za na á í bò í tàká wán. O bïo sí mi.»

4

O Satãni wi ó o khà a Yeesu loní
(Maaki 1.12-13; Luki 4.1-13)

¹ Bũn món á le Dónbeenĩ Hácírí buan o Yeesu vannáa le dùure yi bèra a na ò o *Satãni khà a loní.

² Hã wizooní búará-ñun lè mí tĩnònna búará-ñun ó o Yeesu wó ò o yí dú, á le hĩni dà a.

³ O o Satãni vá bueé bó a yi, á bía nòn wo yi: «Hã huua na kà fo yí mòn lé? Ká fo lé le Dónbeenĩ Za bïo bon kénkén, à ù bío le hã huua na kà yèrè má wé ho dĩnló.»

⁴ O o Yeesu bía: «Bìo kà lé bïo túara le Dónbeenĩ bíonĩ vũahũ yi: «Dĩnló mí dòn yí máa na mukãni

nùpue yi. O nùpue màkóo mún wi le Dónbeenĩ biónĩ na le wee bío yi.>*»

⁵ Bũn món ó o Satāni mu fó a vannáa ho Zeruzalεmu, á vaá yòó ðíníá wo le *Dónbeenĩ zĩ-beeni ñún-tíahũ,

⁶ ò o bía nɔn wo yi: «Ká fo lé le Dónbeenĩ Za bïo bon kénkén, à ù yén lii ho tá yi, lé bïo mu túara: <Le Dónbeenĩ á à na le ñii mí wáayi tonkarowà yi á ɓa à cɔn fo á líí wíoka à bàrá, bèra a na à ù zeñ yí túii làa huee ɓúí.>†»

⁷ Ó o Yeesu bía nɔn wo yi. «Mu mún túara le Dónbeenĩ biónĩ vūahũ yi kà: <Yí vī vī yí khūaa ũ Núhūso Dónbeenĩ ñii yi hàrí lòn wizon-kéní.>‡»

⁸ Ó o Satāni mu pá bíníá fó a yòoraráa le ɓúee ɓúí na ðɔndɔn wán, á yòó zéeniá ho tá kána ɓúenɓúen, lè mí nàfòró, lè mí semu na wi hã yi làa wo,

⁹ ò o bía nɔn wo yi: «Ĩ ì na bïo kà ɓúenɓúen foñ ká fo tà líí fàrá ũ nɔnkóñúná wán à ù ɓúaaníá mi.»

¹⁰ Ó o Yeesu wáa bía nɔn wo yi: «Lé bñn, Satāni! Mu túara le Dónbeenĩ biónĩ vūahũ yi: <Ū Núhūso Dónbeenĩ lé yĩá á ù ko à ù ɓúaaní, à mún sá na orén mí ðòn yi.>§»

¹¹ Ó o Satāni wáa wà ò o díá a Yeesu. A le Dónbeenĩ wáayi tonkarowà ɓuara a cɔn, á ɓueé wó bïo ó o màkóo wi yi nɔn wo yi.

*O Yeesu ɓúakáa mí tonló ho Kalilee kōhũ yi
(Maaki 1.14-15; Luki 4.14-15)*

* **4:4** Mi loñ Lándá zéeníló vūahũ (Deutéronome) 8.3 † **4:6** Mi loñ Lení vūahũ (Psaumes) 91.11-12 ‡ **4:7** Mi loñ Lándá zéeníló vūahũ (Deutéronome) 6.16 § **4:10** Mi loñ Lándá zéeníló vūahũ (Deutéronome) 6.13

12 Wizonle búí, ó o Yeesu já le o Zãn 6a dó ho kàsó yi, ó o wà van ho Kalilee kǎhǎ.

13 O yí kará ho Nazarεete yi, ò o wà van vaá kará ho *Kapεεnayuumu lóhó yi. Ho lóhó mu wi ho Kalilee vǔ-beenǐ jii, ho Zabulon lè ho Nεfutalii lùà na bǐn yi.

14 Mu wó kà sii, à hǎ bíoní na le *Dónbeenǐ jì-cúa fεero *Ezayii bíá à jii sí. O bíá:

15 «Ūnén Zabulon lè ūnén Nεfutalii kǎna na wi lè ho vǔ-beenǐ cǎn ho Zurudēn jǔhǔ yi. Ūnén Kalilee na lé bǐa yínǎí 6a *zúifùwa kǎhǎ.

16 Minén nǐpomu na lá wi le tǐbírí yi á mǎn mu khon-beenǐ. Minén na lá kará mu húmú kǎhǎ yi mu yuumu yi á mu khoomu ló wán.*»

17 Lé bǐn jii wán ó o Yeesu wǎa búakáa wee bue le Dónbeenǐ bíonǐ. Bǐo kà lé bǐo ó o hǐa wee bío: «Mí khí mu bè-kora wéró yi à bè le Dónbeenǐ yi. Lé le *Dónbeenǐ bέenǐ buée 6ó.»

(Maaki 1.16-20; Luki 5.2-11)

18 Bǐo ó o Yeesu hǐa wee vará á bǎ ho Kalilee vǔ-beenǐ, ó o mǎn 6a ce-pawà nùwǎ jún. Ba léé maá zàwa, o Simǎn na 6a mún wee ve làa Piere, lè mín za Andere. Ba wee yénní mí zùán dé mu jumu yi.

19 O o Yeesu bíá nǎn 6a yi: «Mí buee bè miǐ, á ì wé á 6a nùpua lé bǐa á mi wé è yí á à 6ua à buennáa ì cǎn làa bǐo mi wee paráa 6a cewà bío sí.»

20 A 6a dèniá kúaará mí zùánwà à 6a bò là a Yeesu wà.

21 Bǐo ó o vá van cǐnú, ó o tǐn mǎn maá zàwa nùwǎ jún búí. Ba lé o Zebedee nùwǎ, o Zaaki là

* **4:16** Mi loń Ezayii vǔahǎ 8.23-9.1

a Zān. Ba wi mí woohũ yi lè mín maá, á wee wíoka mí zùánwà. Ó o Yeesu von 6a.

²² Mí lahó yi, á 6a ló díá mí woohũ lè mín maá, à 6a bò là a Yeesu wà.

(Luki 6.17-19)

²³ O Yeesu hía wee vará ho Kalilee kǎhũ búenbúen yi, á wee kàrán 6a nùpua 6a *zúífùwa kàránló zíní na wi bín yi, á wee bue le *Dónbeenĩ béenĩ bín-tente. O wee wéé 6a nùpua na mu vǎmú lè mí síwà búenbúen tò.

²⁴ O Yeesu yèni ló fò ho Siirii kǎhũ búenbúen. A 6a wee 6ua bĩa mu vǎmú lè mí síwà wee beé lò, làa bĩa sǎnía wee jí bío cèrèè bío yi à 6uennáa o cón: Bĩa 6a cínáwa wi yi, làa bĩa á le dàndàhíonĩ wi yi, lè 6a mùamúawà, ó o Yeesu wee wéé 6a.

²⁵ Ba zǎamá-kúii hía wee bè o yi. Ba wee lé ho Kalilee lè hǎ Lórá Bío Pírú kǎna yi, lè ho Zeruzalεemu lóhó yi, lè ho Zudee kǎhũ yi, lè hǎ kǎna na khíi lè ho Zurudēn muhũ món.

5

O Yeesu kàránna 6a nùpua le búee wán

(Luki 6.20-23)

¹ Ká a Yeesu mǎn bán minka nĩ-kúii so, ó o yòora le búee yòó kará. Ó o nĩ-kenínia wà 6ueé 6ó a yi.

² Ó o wǎa lá le biónĩ ò o wee kàrán 6a kà síi:

³ «Bìa zū le mí khon mí yiwa bán júná sí,
lé bío le Dónbeenĩ béenĩ á 6a níní wi yi.

⁴ Bĩa wee wá, bán júná sí,
lé bío le Dónbeenĩ khíi hǎi 6a sía.

⁵ Bĩa wayika bán júná sí,
lé bío ho tá na le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì na,
á bío á à sí 6a yi.

- 6 Bĩa le Dónbeenĩ sĩa bĩo wéró poni wee búe, bán
 ɲúná sĩa,
 lé bĩo á bĩo ɓa wee ca á ɓa à yí á mu ɲii ì sí.
- 7 Bĩa zũ mí ninzàwa màkárí bán ɲúná sĩa,
 lé bĩo le Dónbeenĩ mún khíi zũn ɓa màkárí.
- 8 Bĩa hácírí bò le Dónbeenĩ bĩo mí dòn wán bán
 ɲúná sĩa,
 lé bĩo ɓa khíi mi le Dónbeenĩ.
- 9 Bĩa wee wé à ho hээрà ке́н бĩa làa ba páanía wi
 p̄ahũ bán ɲúná sĩa,
 lé bĩo le Dónbeenĩ khíi ve ɓa le mí zàwa.
- 10 Bĩa ɓa wee beé lò lé bĩo ɓa wee wé bĩo le
 Dónbeenĩ sĩa vá yi bán ɲúná sĩa,
 lé bĩo ho wáayi béenĩ bĩo sã ɓa yi.
- 11 Ká ɓa nùpua wee là mia, á wee beé mi lò, á wee
 f̄taa hã sabíoní lè mi s̄iwà mi d̄ání yi ínén bĩo yi,
 se mi ɲúná sĩa.
- 12 Mi z̄amaka, mi le mi s̄ia wa làa sòobés, lé bĩo le
 Dónbeenĩ b̄iá beenĩ pan mia ho wáayi mu bĩo yi.
 Mu bon, lé ká s̄íi á ɓa beéraráa le *Dónbeenĩ ɲi-cúa
 f̄erowà na dú mi yahó lò.

(Maaki 9.50; Luki 14.34-35)

13 «Minén ka lòn yámú ho d̄im̄íɲá nùpua t̄iahũ.
 Ká mu yámú yonyoró ló mu yi, á ɓa à wé kaka á
 mu ù b̄iní ì zoráa. Mu c̄nú máa ке́н ká mu yínóñ
 à léé yénní mu kúia à ɓa nùpua wé yonka.

14 «Minén ka lòn khoomu ho d̄im̄íɲá nùpua t̄iahũ.
 Ho lóhó na son le búee wán wé d̄in denkheen.

15 Ba máa wé dé f̄intání à ɓún yi làa láahó. Ba
 wé dé le bàrá hen na le ko le bàrá yi, à bĩa wi le zii
 yi búenbúen ке́н mu khoomu yi. 16 Minén mún ko
 mi ке́н lòn khoomu ɓa nùpua yahó, bèra a na ká
 ɓa m̄on mu bè-tentewà na mi wee wé, à ɓa bùaaní
 m̄n Maá na wi ho wáayi.

O Yeesu kàránna 6a nùpua ho làndá bïo dǎní yi

17 «Mi yí leéka le 1 buara á wà 6ueé 6úe o *Moyiize làndá lè 6a ɲi-cúa fεerowà kàránló ɲúhú dé. ʔùéé. 1 wà 6ueé tíí mu ɲii lé bïo.

18 Le 1 mǐ ho túiá na mia: Hàrí ho wáayi lè ho tá à mía kaka, á ho làndá 6àn bín-za na khúekhúe á máa fá ho ɲii, fúaa mu bïo 6úen6úen véro.

19 Lé bǔn nɔn ká yía wó khon há làndáwá mu 6àn dà-za 6úí dǎní yi, á wee kàrán 6a nùpua le 6a wé wé làa bǔn, wón 6ànsò khíi keń cǐnú ho wáayi béenǐ yi. Ká yía 6èn wee tà bè ho làndá yi, á wee kàrán 6a nùpua le 6a wé wé làa bǔn wón 6ànsò khíi wé o ńi-beenǐ ho wáayi bá-zàmu yi.

20 Le 1 bío mu na mia: Ká mi yí máa bè bïo le Dónbeenǐ le mi wé yi á yí po ho *làndá bïo zéenílowa lè 6a *Farizíewa, á mi máa dàń máa keń ho wáayi bá-zàmu yi.

Ho héerà keńló minén lè 6a nùpua na ká ɲàahú bïo

21 «Mi ɲá à 6a bía bïo ká nɔn wàn 6ùaaawa yi: <Yí 6úe nùpue.>* Yía wó ńi-6úe á 6ànsò 6a à 6ua á à varáa le cǐtíi ffiníi.

22 Ká ínén màhá à bío á à na mia: Yía sǐi cǎ mín za yi, wón 6a à 6ua á à varáa le cǐtíi ffiníi. Yía bía le mín za lée bǔnbú, wón 6ànsò á ho làndá túiá fεerowà ko 6a cǐtí. A yía bía le mín za lé o khéero, wón 6ànsò ko ò o dé le Dofíní dǎhú yi.

23 «Ká fo wà 6ueé wé mu hámu á à na le Dónbeenǐ yi mu hámu cǐnǐi lahó yi, ká ũ hácírí 6uara le fo wó khon lè mi ninza ó o sǐi wee cǐ foń,

* 5:21 Mi loń Léro vùahú (Exode) 20.13; Làndá zéeníló vùahú (Deutéronome) 5.17

24 à ù bàrá ù hãmu mu hãmu cǐnǐi lahó yi, ká ù lén va a cón à mi vaá véení mu. Ká bǔn wó wó, à ù màhã ßuee wé ù hãmu à na le Dónbeenǐ yi.

25 «O ɓúii lá le fo wó khon làa mí sǐi, ó o von fo le cítii fíinǐi, à ùnén na wó khon à fèn wé le ɓii dà-kéní làa wo ho wǎhǔ wán ká mi dǐn yí vaá dǎn. Ká bǔn mía á wón vaá dé fo o cítí-fí nǐi yi, á wón ɓèn á à yèrémá khii dé fo o paro nǐi yi o ò dé ho kàsó yi.

26 Le ɓi mí ho tǔiá na foñ: Ho kàsó mu á fo máa lé yi huúu, ká ù yí wǎ le wáí na á fo ko à ù na ɓúenɓúen á yí tǐira ɓii.

*Mi yi le mi sǐa vá nùpue ɓàn hǎa yi
(Matiye 18.8-9; Maaki 9.43, 47-48)*

27 «Mi ɓá à ɓa bía ɓio kà: <Yí wé hǎ-fé tàá bá-fé.>†

28 Ká ínén màhã à bío ɓio kà á à na mia: Yía lora mín za ɓàn hǎa á sǐi vá a yi, se ɓànso fó a wó mí yilera yi.

29 Ká mu lé ù nín-tǐánǐ yère wee dé fo mu bè-kohó wéró yi, à ù còkon le lèe día. Mu sǐaaní à ù sǎnía ɓio ɓúii yí keń bǐn, á po ɓio hǎ ɓii sú à ɓa lèera dó le Dofíní dǎhǔ na máa hí lùe yi.

30 Ká mu lé ù nín-tǐánǐ nǐi wee dé fo mu bè-kohó wéró yi, à ù kúii le lèe día. Mu sǐaaní à ù sǎnía ɓio ɓúii yí keń bǐn á po ɓio hǎ ɓii sú á fo ò zoráa le Dofíní dǎhǔ na máa hí lùe yi.

*O ɓúii yi dǐndǐn ɓa mín hǎa
(Matiye 19.7-9; Maaki 10.11-12; Luki 16.18)*

31 «Mu túara: <Yía le mí ì ɓa mín hǎa, á ɓànso ko ò o wé mu yaamu fáaró vǔahǔ à na a yi.>‡

† 5:27 Mi loń Léró vǔahǔ (Exode) 20.14; Lándá zéeníló (Deutéronome) vǔahǔ 5.18 ‡ 5:31 Mi loń Lándá zéeníló vǔahǔ (Deutéronome) 24.1

³² Ká ìnén màhǎ wee bío mu na mia: Báa na díá mìn háa, à bǎn háa mu n̄n yí fọ́ báa, ká a wà vaá yan bá-veere, se lé bǎn báa mu dó a ho bá-fénlọ́ yi. A yíá mún fọ́ a háa na bǎn báa díá wo á yan, wón mún lé o há-fé.

Mi wé yi báa bio húúu

³³ «Mi mún ná à ǎa bíá n̄n wǎn ǎuaawa yi: «Bíio fo báa le Dónbeenǎ yahó le fo ò wé à ù yí khíní yi. Wé mu.»§

³⁴ Ká ìnén màhǎ wee bío mu na mia: Mi yí báa húúu. Mi yí báa lè ho wáayi, lé bíio á bǎn lé le *Dónbeenǎ béenǎ lùè.

³⁵ Mi yí báa lè ho tá, lé bíio á hón lé le Dónbeenǎ zení bènii. Mi yí báa lè ho Zeruzalεmu, lé bíio á hón lé ǎa bá-zàwa béε lóhó.

³⁶ Yáá mún pá yí báa lè ù n̄úhǎ, lé bíio le n̄ún-vǎní dà-kéní mí dòn bǎn cemu lè le bǎn bímú á fo yí dà máa wé.

³⁷ Mi wé le úuu, à mi dǎn bǎn wán. Ká mi le ǎuèé, à mi dǎn bǎn wán. Ká bíio mi wee bǎn báa à bè mu wán bǎn wee lé o *Satǎni yi.

Mi wé yi dĩ yúaa mìn wán

(Luki 6.29-30)

³⁸ «Mi ná à ǎa bíá: «Ká yíá fía mí ninza yèrè á ǎa mún ò fíio bǎnso yèrè. Yíá kéra mí ninza jin-kéza á ǎa mún kén bǎnso jin-kéza.»*

³⁹ Ká ìnén màhǎ wee bío na mia le ká a n̄i-sǔmúí wi ò o wé mu bè-kora làa mia, à mi díá le o wé. Hen

§ **5:33** Mi loǎ Levii nùwǎ vǎahǎ (Lévítique) 19.12; Miló vǎahǎ (Nombres) 20.3; Lándá zéeniló vǎahǎ (Deutéronome) 23.22-24

* **5:38** Mi loǎ Léró vǎahǎ (Exode) 21.24; Levii nùwǎ vǎahǎ (Lévítique) 24.20; Lándá zéeniló vǎahǎ (Deutéronome) 19.21

ká a búí dó ũ nín-tíánì sáahó yi, ũ jǐ mu yi ká ũ yèrémá hĩa so dá a yi.

⁴⁰ Hen ká a búí le mí ì cítí làa fo á à féréaa ũ báká, ũ bè ũ kánbun ho wán na a yi.

⁴¹ Ká ho pánká ton-sá búí kíkáa foñ le ũ sè bïo búí à varákaráa ho kilomεεtere dà-kéní, à ũ sè mu à varákaráa hã kilomεεterewa bïo jùn làa wo.

⁴² Yïa flora bïo ũ cǎn, à ũ na mu wo yi. Yïa le mí ì ke bïo ũ cǎn à ũ yí pǐ.

Mi wé warí mi zúkúsa
(Luki 6.27-28, 32-36)

⁴³ «Mí jǎ à 6a bía: «Fo ko à ũ warí mí ninza ká ũ jìn ũ zúkúso.»

⁴⁴ Εε ká ínén wón wee bío mu na mia: Mi warí mi zúkúsa. Mi wé fio na bía wee beé mi lò yi,

⁴⁵ lé bǔn á à zéení le mi lé mǐn Maá na wi ho wáayi zàwa. Orén lé yïa wee wé à le wii hà 6a nǐ-sǔmáa lè 6a nǐ-tentewà wán. O wee wé à ho viohó tè bĩa téréna làa bĩa yí téréna cǎn.

⁴⁶ Ká bĩa wa mia lé bán mí dòn á mi wa, á mi wee leéka le mi so pá à bǐnǐ ì yí cǔnú mu món le? Hàrǐ 6a *làn pó féwá wee wé kà síi.

⁴⁷ Ká mǐn zàwa lè mǐn hǐnni lé bán mí dòn mi wee tēnǐ yi, se mi so pá yú bïo wó lé? Hàrǐ bĩa yí zū le Dónbeenǐ wee wé kà síi.

⁴⁸ Mi wé 6a nùpua na jǐi tun làa bïo á mǐn Maá na wi ho wáayi tentemu jǐi tunnáa bïo síi.»

6

O Yeesu kàránlò na ó o nòn mu hãmu wérorí dǎnǐ
yi

¹ «Héyǐi! Hen ká mi wé le mi ì wé bïo le Dónbeenǐ làndá bò, à mi yí wé mu le 6a nùpua mi. Ká mi wó

mu 6a mən, á mi máa yí cǔnú mǐn Maá na wi ho wáayi cǔn.

² Hen ká fo wé le fo ò hã mu bïo lè 6a nǐ-khenia, à ù yí yényení mu le 6a nùpua jí làa bïo 6a nǐ-khàwa wee wéráa mu ho kàránlò zíní lè hã ònfúaa yi bïo síi. Ba wee wé mu à cà lè le yèni. Le í mǐ ho tǔiá na mia: Bãnsowa so yú mí cǔnú vó.

³ Εε ká ũnén, fo wé le fo o hã mu bïo lè 6a nǐ-khenia, à ù yí le hàrí mǐn bǔnlo binbirí à zǔn dèε búi mu yi.

⁴ Le mu hãmu mu à wé bïo na sànkaa wó. A mǐn Maá na wee mi mu bïo na sànkaa á à na mu cǔnú foñ.

O Yeesu kàránlò na ó o nən ho floró lè le jii líró dǎní yi

(Luki 11.2-4)

⁵ «Hen ká mi wé wee fio, à mi yí wé lè 6a nǐ-khàwa bïo síi. Bán wee wé ðín ho kàránlò zíní làa hen na hã wána fò mǐn yi à wéráa mí floró, bèra a na à 6a nùpua búenbúen wé mi 6a. Le í mǐ ho tǔiá na mia: Ba yú mí cǔnú vó.

⁶ Εε ká ũnén wé le fo o fio, à ù yòo zo ũ zǐi à pe ho zǔajii, à ù fio mǐn Maá Dónbeenǐ yi. Le làa fo páanía zoó wi bǐn. A lerén na zǔ bïo fo zoó wee wé á à na mu cǔnú foñ.

⁷ «Hen ká mi wé wee fio, à mi yí ðín la hã minka bíoní yi làa bïo á bǐa yí zǔ le Dónbeenǐ wee wéráa mu. Ba wee leéka le ká mí yí bía cèrèε á le Dónbeenǐ máa jí mí cǔn.

⁸ Mi yí wé bïo 6a wee wé 6àn síi, lé bïo á mǐn Maá Dónbeenǐ á fèra zǔ bïo mi màkóo wi yi vó, ká mi ðín yí flora.

⁹ «Mi wé wee fio, à mi fio kà síi:

Wàn Maá na wi ho wáayi,
wé à ɓa nùpua zūn le fo lé le Dónbeenĩ na ɓàn sīi
mía.

¹⁰ Dí ũ béeñĩ hã lùà ɓúenɓúen yi.

Le ũ sīi ɓiò wé ho tá wán làa ɓiò mu wee wéráa ho
wáayi ɓiò sīi.

¹¹ Hã wen lè mu bè-dínii na ko làa wen ho zuia.

¹² Sén wa bè-kora día, làa ɓiò á warén mún wee tà
sén día à na ɓià wó khon làa wen yi.

¹³ Pa wen ɓiò wee khà wen dé mu bè-kohó wéró yi
ɓiò yi. Kãní wen o *Satāni níi yi.

[Le béeñĩ, lè ho dànló, lè ho cùkú ɓiò sã foñ féeε.
*Amiina.]

¹⁴ «Ká ɓià wó khon làa mia ɓiò á mi wee tà sén
día, á mĩn Maá na wi ho wáayi mún wé è sén mi
bè-kora á à día.

¹⁵ Ká mi yí máa tà sén día na ɓa yi, á mĩn Maá
na wi ho wáayi mún máa wé è sén mi bè-kora máa
día.

¹⁶ «Hen ká mi wé lù mi jini, à mi yí sè mi yara làa
ɓiò á ɓa ñi-khàwa wee wé wéráa mu. Ba wee wé sè
mí yara à ɓa nùpua ɓúenɓúen zūn le ɓa lù mí jini.
Le í mĩ ho túiá na mia: Ba yú mí cūnú wó.

¹⁷ Εε ká ũnén wé le fo ò lĩ ũ jii à ũ σεε ũ yahó, à
wíoka ũ jũhũ sese,

¹⁸ bèra a na à ɓa nùpua yí zūn le fo lù ũ jii. Mĩn
Maá Dónbeenĩ mí dòn na wi le lùè na sànkāa yi á
mɔn ɓiò fo sànkāa wó. Orén lé yia á à na ho cūnú
foñ.»

Ho nàfòró binbirĩ ɓiò

(Luki 12.33-36)

¹⁹ «Mi yí sá ho nàfòró ká lè miten ho ðimíjā yi.
Ba sūnɓowa lè ɓa làkàɓúaaawa wi ɓin á à yāa ho. Ba

k̀nlowà wee wé háaka hã wonna ká 6a zoo ɲuaa ho.

²⁰ Ho wáayi lé b́n á mi sá ho nàfòró binbirí bàrá yi à ká lè miten. B́n á s̀nbowa tàá làkàb̀úaawa máa yí ho máa yáa. K̀nlowà mún yí dà máa yòó háa woohú b́n á máa ɲuaa b̀io.

²¹ Mu bon, hen na á ù nàfòró wi yi lé b́n á ù s̀i búenb́uen á à dé yi.

²² «O ǹpue ỳio lé o s̀anía f̀intání. Ká ù ỳio se, á ù s̀anía búenb́uen á à k̀éń mu khoomu yi.

²³ Ká ù ỳio yí se, á ù s̀anía búenb́uen á à k̀éń le t́bírí yi. Hen ká mu khoomu na wi foń h́a yèrèmaa wó le t́bírí, à ù loń b̀io le t́bírí mu á à k̀éńnáa ćící.»

(Luki 16.13)

²⁴ «Ǹi woon yí dà máa sá máa na ɲúnása ǹuwá ɲun yi. O ò ɲin o ǹi-kéní ká a wań ýa so. O wé è ɲí o ǹi-kéní b́ioní, ká ýa so ó o máa k̀nbi. Mi yí dà máa sá máa na le Dónbeení yi ká mi mún pá henía le wárí càró b̀io.»

Mi dé mi s̀ta le Dónbeení yi

(Luki 12.22-31)

²⁵ «Lé b́n ǹon á ì wee bíoráa b̀io ká á à na mia: Mi wé yí yáa mi yilera mi mukãní b̀io yi, le mi ì yí mu bè-d́inii lè mu bè-ɲunii wen, tàá mi s̀anía b̀io yi, le mi ì yí hã s̀i-źinia wen á à źí. Le mukãní b̀io po mu bè-d́inii, á hã s̀anía b̀io po hã s̀i-źinia, mu so yí bon le?

²⁶ Mi loń 6a ɲínzàwa. Ba yí máa d́i b̀io á mún yí máa lá d́nló. Ba náa mía, ká m̀n Maá na wi ho wáayi màhá pá wee d́íní 6a. A minén so b̀io ɲúhú yí wi yí po 6a ɲínzàwa le?

27 Minén t̄lahũ á ȳa dà mí mukānĩ wizooní á à dé wán c̄inú mí yilera yáaró b̄io yi so wi le?

28 «Á mi yilera yáaró h̄ã s̄ĩ-z̄inia b̄io yi so ɲúhũ wi le? Mi loń le p̄ũiflè. Le yí máa sá d̄èè, á mún yí máa t̄ĩ s̄ĩa.

29 Le ı́ b̄io mu na mia: H̄arí o *Salom̄on lè mí c̄ukú búenb̄úen ká wón pá yí z̄ã s̄ĩa na se yú lerén búı yi.

30 Ká le Dónbeenĩ wee donkhueé le ɲíní ká s̄ii, d̄io wé keń ho zuia ká ho ȳró à ɓa c̄ĩ le, à s̄ñkú minén á le è wé kaka máa z̄iní. Mi s̄iadéro le Dónbeenĩ yi ɓènt̄in fòora.

31 «Àwa, á mi wé yí yáa mi yilera à d̄in b̄io le lée webio mi ì dí tàá lée webio mi ì ɲu, tàá le mi ì yí h̄ã s̄ĩa wen á à z̄ĩ.

32 Mu bon, b̄ĩa yí z̄ũ le Dónbeenĩ búenb̄úen wee d̄in cà bún f̄éèè, ká minén m̄in Maá na wi ho wáayi wón z̄ũ b̄io ko làa mia.

33 Mi le mi yara s̄ĩ le Dónbeenĩ béenĩ b̄io làa b̄io téréna le c̄ñ, á b̄io ká búenb̄úen á le Dónbeenĩ á à na mia.

34 Mi cén yí yáa mi hácírí ho ȳró b̄io yi. Lé ho ȳró b̄io wi lè mi w̄hũ. H̄ã wizooní lè mí dà-kéní kéní bè-wénia á à k̄ãna h̄ã.»

7

Mi wé yí c̄ití n̄upue à s̄iní ɲúhũ (Luki 6.37-38, 41-42)

1 «Mi wé yí c̄ití n̄upue à s̄iní ɲúhũ, á le Dónbeenĩ mún máa c̄itii mia á máa s̄inía ɲúná.

2 Lé b̄io á b̄io mi wee s̄iní lè ɓa n̄upua ɲúná, lé bún ɓàn s̄ii le Dónbeenĩ k̄hii s̄iinínaa mi ɲúná. Le

wíló dèè na á mi wee m̀nzá lè mu bïo, lé dén b̀n s̀i á le Dónbeenĩ á à m̀nzá lè mí bïo.

³ Le zóore na wi ũ yèrè yi á fo yí zũ bïo, à le z̀n-dèè na wi mi ninza yèrè yi á fo màhã m̀n wee zéení.

⁴ Fo dà à wé kaka à bïo le mi ninza día le ũ lén le z̀n-dèè na wi o yèrè yi, ká le zóore na wi ũnén yèrè yi á fo yí zũ bïo le?

⁵ Yí m̀n á ũten na le! Le zóore na wi ũ yèrè yi lé dïo á ũ ko à ũ lén vé, á ũ yïo màhã à mi wéréwéré á à dàń ñ lénnáa le z̀n-dèè na wi mi ninza yèrè yi.

⁶ «Mi yí lá mu bïo na bïo sã le Dónbeenĩ yi à na 6a booní yi. Nún-sĩ, á 6a dà à yèrè má à c̀aaka mia. Mi mún yí kúia ho lóró na yàwá here 6a ǹnb̀èèní tá le 6a yonka.»

*Mi wé cà mu bïo le Dónbeenĩ c̀n
(Luki 11.9-13)*

⁷ «Mi wé fio le Dónbeenĩ c̀n, á le è hã mia. Mi wé cànká mu bïo le Dónbeenĩ c̀n, á mi ì yí. Mi wé búanb̀úa ho woohũ á le è hén ho mi ì zo.

⁸ Lé bïo á yïa wee fio á le è hã, yïa wee cà bïo le c̀n, ó ò yí mu, yïa wee búanb̀úa ho woohũ á le è hén ho ó ò zo.

⁹ «Minén t̀ahũ ó o búi za flora ho búurú o c̀n, ó o so ò na huee wo yi le?

¹⁰ Tàá ká a flora a ceza o c̀n ó o so na háa wo yi?

¹¹ Awa, á bïo minén na yí seka á zũ bïo se naló mi zàwa yi, à s̀nkú m̀n Maá na wi ho wáyai á à wé kaka máa nanáa mu bè-tentewà bïa wee fio mu o c̀n yi?

¹² «Bïo mi wi à 6a nĩ-vio wé na mia búenb̀uen à mi mún wé mu b̀n s̀i na 6a yi. B̀n lé bïo ó o M̀yiize làndá lè le *Dónbeenĩ ñi-cúa f̀erowà zéeníá.»

*Mi bánbá à mi cà le mukānī na máa vé
(Luki 13.24)*

13 «Mi zo lè ho zūānii na fīnía. Lé bǐo á hĩa ǒúaa wǒhǔ bèró sí, ká ǒa nùpua na màhǎ wee bè ho á à hí mu húmú binbirí. Bǐa wee bè ho á boo.

14 Ho zūānii na fīnía hón wǒhǔ bèró do, ká bǐa màhǎ wee bè ho á à yí le mukānī binbirí na máa vé. Bǐa wee bè ho á yí tà yí boo sese.»

*Ba ǵi-cúa fεrowà na bǐo yí bon wee zūn kaka?
(Luki 6.43-44)*

15 «Bǐa le mí lé le *Dónbeenī ǵi-cúa fεrowà ká mu yí bon, á mi pa miten bǐo yi. Ba wee wayí miten lòn pia bǐo síi, ká ǒa yiwa yí se lòn dakhínkhīnwa.

16 Mi ì zūn ǒa bǐo ǒa wárá yi. Nǐa máa wé khé kíkahó wán. A lunkúnsòró mún máa wé fáa ǒódíohó wán.

17 Le vǐndèè na se wee wé ha hǎ bia na se. A le vǐndèè na yí se wee wé ha hǎ bia na yí se.

18 Le vǐndèè na se máa wé ha bia na yí se, á le vǐndèè na yí se máa we ha bia na se.

19 Vǐndèè lée vǐndèè na yí máa ha hǎ bia na se, dén ñ kúii á à sía à kúee mín wán á à cǐí.

20 Lé ká síi á mi ì zūnǎa bǐa le mí lé ǒa ǵi-cúa fεrowà à ǒa yí nǎn ǒa, hǎ wárá na ǒa wee wé yi.»

(Luki 13.25-27)

21 «Bǐa ǒúenǒúen na wee ve mi le ⟨Núhúso! Núhúso!⟩ yínǎn bǐa khíi keń le Dónbeenī béenī yi. Bǐa wee wé wán Maá na wi ho wáayi síi bǐo lé bán khíi keń mu yi.

22 Le cítíi fí nǎnzǎn, á nùpua cèrèè á à bǐo ò na mií: ⟨Núhúso, wa buera le Dónbeenī bíonī, á nǎn ǒa cǐnǎwa léra ǒa nùpua yi, á wó mu yéréké ǒiowa cèrèè lè ũ yèni.⟩

23 A ï wǎa à bío ò na 6a yi: I yí zǔ mia hùúu. Mi vá lé ï nǐsǎní, bè-kora wérowà yén.»

Hǎ zǐni bío ñun wǎhiire
(Luki 6.47-49)

24 «Àwa. Nùpue lée nùpue na wee jí ï bíoní à bè hǎ yi wón 6ǎnso bío 6onmín làa nùpue na hácírí wi, á son mí zǐi ho 6úaaahó wán.

25 Ho viohó 6ueé tò, á hǎ bònnaá sú cáa, á ho pinpiró và là mí pànká le zǐi mu wán à le yí tò, lé bío le ñúhú fǎrá ho 6úaaahó wán.

26 Ká nùpue lée nùpue na wee jí ï bíoní, ò o yí máa bè hǎ yi, wón 6ǎnso bío 6onmín là a nùpue na lé o bǎnbú, á son mí zǐi le hǎnlè wán.

27 Ho viohó 6ueé tò, á hǎ bònnaá sú cáa, á ho pinpiró và là mí pànká le zǐi mu wán, á le tò pùpè.»

28 Bío ó o Yeesu bíá wó, á 6a zǎamáa wó coon làa sòobéé bío ó o wee kǎrán là 6a nùpua bío yi.

29 Lé bío ó o yí kǎrána 6a nùpua là ho *lándá bío zéenílowa bío síi. Orén wó mu là ho pànká na le Dónbeenǐ nǎn wo yi.

8

O Yeesu wééra a 6ùéré 6úí
(Maaki 1.40-45; Luki 5.12-16)

1 O Yeesu yòó ló le 6úee wán lion, á 6a zǎamá-kúii bò a yi.

2 O o *6ùéré 6úí vá 6ueé 6ó a yi, á líi fǎrá mí nǎnkópúná wán o yahó, ò o bíá: «Núhúso, fo dà à wéé mi ká fo tà.»

3 O o Yeesu líi bò mi níi o wán ò o bíá nǎn wo yi: «Í tà mu, wǎa wa.» Mí lahó yi, ó o níi dèeníá wan.

⁴ Bũn mǎn ó o Yeesu bía nǎn wo yi: «Bìo wó fon̄ á ù yí bío le nùpue jí. Ká ù màhǎ vaa zéení ùten lè le *Dónbeenĩ yankaro. A ù mún wé mu hǎmu bío na ó o *Moyiize bò le ɓa wé wé mu dǎní yi, à ɓa búenbúen zǔrĩ ká ù wan bío bon.»

*O Yeesu wéera ɓa dásíwá jùhũso ton-sá
(Luki 7.1-10)*

⁵ Bìo ó o Yeesu vaá wee zo ho *Kapεεnayuumu lóhó yi, á ho Oroomu dásíwá jùhũso búí vá ɓueé ɓó a yi, á flora a le o séení mí.

⁶ O bía: «Núhũso, ɓ ton-sá dũmaná le zǐi yi. O lé o mùamúa, á lò wee be dàkhĩna.»

⁷ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Ĩ ɓueé wéé wo.»

⁸ A ɓa dásíwá jùhũso bía nǎn wo yi: «Núhũso, ù ɓuenló ɓ zǐi lée bío na á ĩ yí koráa. Na le jii mí dòn, á ĩ ton-sá pá à wa.

⁹ Inén ɓ ɓεere júnása wi á ĩ wee bè bíoní yi. A inén mún wi ɓa búí jùhũ wán, á bán mún wee jí ɓ cǎn. ɓ le yǐa va hen à wón va bǐn. ɓ le o búí ɓuen ò o dèení ɓuen. ɓ le ɓ ton-sá wé bío na, ò o dèení wé mu mí lahó yi.»

¹⁰ Bìo ó o Yeesu jǎ hǎn bíoní so, ó o wó coon, ò o bía nǎn bǐa bò a yi: «Le ɓ mǐ ho tǔiá na mia: O *Isirayεεle nǐpomu búenbúen yi á ĩ dǐn̄ yí fò mín làa nùpue na sǐidéró miĩ yú yǐa ká yi.

¹¹ Nùpua cèrèε khíi lé lè le wii hèn̄ní lè le tèn̄ní, á ɓueé kεení ká ɓa à dí ho sǎnú le *Dónbeenĩ béení dǐin̄í là a *Abarahaamu, là a *Izaaki, là a *Zakoobu.

¹² Ká bǐa lá ko à ɓa níní kεn̄ le Dónbeenĩ béení yi, bán ɓa à ja lée kúia ho khũhũ le tǐbírĩ yi, á ɓa lée wá á yiwa à vá bǐn.»

¹³ Bũn mɔn ɔ o Yeesu wãa bía nɔn ɔa dásiwá nũhũso yi: «Lén khíbo, bĩo fo flora á à wé, lé bĩo fo dó ũ sũ mĩ.» Lé hɔn pɔn-kéní so yi, á ɔa dásiwá nũhũso ton-sá á wan yi.

O Piere bãn hio hãa lè ɔa vãnvárowà búii wɛ́éró bĩo (Maaki 1.29-34; Luki 4.38-41)

¹⁴ O Yeesu van o Piere zĩi. O vaá yú a Piere mu bãn hio hãa le dãmu dɛɛ yi à le tɛɛnĩ wee zɛ́é wo.

¹⁵ O o Yeesu buan o níi yi á le tɛɛnĩ khĩina. O o hãa mu dɛɛnía hĩnɔn nɔn ho dĩnló wo yi.

¹⁶ Ho tá yuuní, á ɔa buan ɔa nùpua cèrèɛ na ɔa cínáwa wi yi á buararãa o Yeesu cɔn, ɔ o wee bío à ɔa ɔa cínáwa lén ɔa yi. O mún wɛ́éra ɔa vãnvárowà búenbúen na ɔa buan buararãa o cɔn.

¹⁷ O wó mu bèra a na à le *Dónbeenĩ ɔi-cúa fɛero *Ezayii bĩo na ɔ o bía à wé: «O lá wa lònbee. O fó wa vãmú bò mí wán.»*

Ba nùpua nũwã jun búii na wi ɔa bè là a Yeesu bĩo (Luki 9.57-62)

¹⁸ O Yeesu mɔn ɔa zãamãa na kínia wo yi, ɔ o nɔn le ɔii mí nĩ-kenínia yi le ɔa le mí khí lè ho vũ-beenĩ mɔn.

¹⁹ A ho làndá bĩo zéenilo búii bueé bó a yi, á bía nɔn wo yi: «Nĩ-kàránlo, ɩ ì bè foñ á à varãa hã lùà búenbúen na á ũ wee va yi.»

²⁰ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Ba cawanwà yú hã kãna wee zo. A ɔa ɔínzàwa mún yú mí lenna. Ká a *Nùpue Za wón màhã yí yú ho lahó na ɔ o dà à vũn yi.»

²¹ O o nĩ-kenínia nĩ-kéní búii bía nɔn wo yi: «ɩ ì bè foñ. Ká ũ màhã díà le ɩ vaa nùu wàn maá vé.»

* **8:17** Mi loñ Ezayii vũahũ 53.4

22 O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Día le ɓa nǐ-hía à nùu mí nǐ-hía, ká ũnén ɓuee bè mi.»

*O Yeesu dǎnia ho pinpi-beeni
(Maaki 4.35-41; Luki 8.22-25)*

23 O Yeesu yòó zon ho woohũ lè mí nǐ-kenínia á ɓa wà.

24 Cúa-yen à ho pinpi-beeni wee và ho vũ-beeni wán á wee yànbónka mu numu kúee ho woohũ yi fúaa ho wi ho lí. Mu wee wé ká a Yeesu dǎma.

25 O o nǐ-kenínia vá ɓueé ɓó a yi, á sǐnia wo, à ɓa bía nɔn wo yi: «Núhũso, wa à hí. Kǎní wen.»

26 O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Lée webio nɔn á mi zǎnanáa? Mi sǐa déró mi ɓèntín fòora.»

O o wǎa lí hínɔn, á yòó nàmakaa ho pinpiró lè mu numu na wee yànbónka yi, á mu wó tétété.

27 Ba ɓúenɓúen á mu wó coon, á ɓa wee bío mín yi: «Páa! O nùpue mu lé o yén sǐi kà? Hári ho pinpiró lè mu numu ó o bíaráa, á mu pá bò a bíoni yi.»

*Ba nùpua nùwǎ nun cǐnáwa na lenló bio
(Maaki 5.1-20; Luki 8.26-39)*

28 Bio ó o Yeesu khíi dǎn ho Kadaraa kǎhũ yi, á nùpua nùwǎ nun ɓúii ló ɓa nǐ-hía nùuníi wee sǐ a yahó. Ba nùpua mu ɓa cǐnáwa wi yi á ɓa zǎnii wi fúaa nǐi woon yí máa khà miten à lá ho wǎhũ mu.

29 Bio ɓa mɔn o Yeesu á ɓa wee bío kà pǎnpǎn: «Dónbeení Za, lée webio fo lon làa wen. Fo ɓuara wà ɓueé beé wa lò ká mu pǎahũ dǐn yí dǎn le?»

30 Mu wee wé à nònɓùe-ɓoohũ ɓúii khèra vaá wee dí.

31 A ɓa cǐnáwa mu yankaa o Yeesu kà sǐi: «Hen ká ũ wi ũ na wen, ũ wǎa bío le wa vaa zo ho nònɓùe-ɓoohũ na kà yi.»

³² O o Yeesu le 6a vaa zo. A 6a cínáwa mu ló 6a nùpua nùwã òun mu yi á vaá zon 6a nònɓùεεní yi. A 6a búenbúen yóó lùwa le búee wán á kùenkaa líf zon ho vñ-beenĩ yi á húrun.

³³ A bña lá wee pa 6a á lùwá lion ho lóhó, á líf lá bño wó búenbúen á fεera, sònkú bño wó 6a nùpua nùwã òun na 6a cínáwa lá wi yi.

³⁴ A ho lóhó nùpua búenbúen ló wà léε sñ a Yeesu yahó. Bño 6a léε yú a, á 6a yanka wo le o sáberé ò o lé mín kóhũ yi à lén.

9

O Yeesu wεéra a nñi búii na sánia húrun (Maaki 2.1-12; Luki 5.17-26)

¹ O Yeesu yóó zon ho woohũ á yèrémáa kãa ho vñ-beenĩ á khú mí lóhó.*

² A 6a buan o mùamúa búii lè mí dāmu dεε á buararāa o cñn. Bño ó o Yeesu mɔn bño 6a dórāa mí sñā wo yi, ó o bía nɔn o nñi mu yi: «Wàn bñnlo, hení ũ sñi, ũ bè-kora séra díā.»

³ Á ho *lándá bño zéenílowa nùwã yεn búii wee bío mín yi: «O nñi na kà wee màní míten lè le Dónbeenĩ.»

⁴ O o Yeesu zñna 6a yilera ó o bía nɔn 6a yi: «Lée webio nɔn á hã yile-kora wirāa mia.

⁵ Lé mu yén bíoró wayi? Lé à bío le o bè-kora séra díā léε, táá lé à bío le o hñní varáka?

⁶ Ká í màhá wi mi zñn le o *Nùpue Za yú ho pánká ho tá wán à sénnāa mu bè-kora díā.» O o wāa bía bño kà nɔn o mùamúa yi: «Lii hñní, lá ũ dāmu dεε à ũ khíbo.»

* **9:1** O Yeesu 6àn lóhó na ó o Matiye bía bio hen lé ho Kapεenayuumu. Mi loñ Matiye vñahũ 4.13

⁷ O o n̄i mu h̄n̄on yòò ð̄n, á wà van mí z̄i.

⁸ B̄io ɓa z̄ãamãa m̄on mu, á ɓa z̄ãna, á wee khòoní le Dónbeen̄i ho p̄anká na kà ɓàn síi na le n̄on ɓa n̄upua yi ɓio yi.

*O Yeesu von o Matiye le o bè mí yi
(Maaki 2.13-17; Luki 5.27-32)*

⁹ B̄un m̄ón ó o Yeesu ló h̄ón lahó so yi wà. B̄io ó o wee kh̄í, ó o m̄on o n̄i ɓúí na ɓa le Matiye ká a kará mí tonló lahó yi, á wee fé ho làn̄pó. O o ɓía n̄on wo yi: «H̄íní bè mī.» O o Matiye líí h̄n̄on bò a yi.

¹⁰ O Matiye von o Yeesu lè ho ð̄nló mí z̄i. Ho *làn̄pó féwá lè ɓa n̄i-kora c̄ɛr̄ɛ wi ho ð̄nló mu ð̄in̄í là a Yeesu lè mí n̄i-ken̄inia.

¹¹ B̄io ɓa *Fariz̄iɛwa m̄on mu kà, á ɓa ɓía n̄on o n̄i-ken̄inia yi: «Lée webio n̄on á mi n̄i-kàránlo wee dí lè ho làn̄pó féwá lè ɓa n̄i-kora na kà?»

¹² O o Yeesu ja ɓio ɓa ɓía, ó o ɓía n̄on ɓa yi: «H̄éȳi! Minén! N̄upua na lò hereka so wee wé cà t̄ini ɓànso ð̄n̄í le? B̄ueé. Ba vánvárowà lé ɓia wee wé cà a ð̄n̄í.

¹³ Mí lén vaa kàrán le Dónbeen̄i ɓion̄i na kà à z̄úí kúará: «B̄io á ï màkóo wi yi lé le yi na se. Ká ɓa bà-kùio na ɓa wee wé lè mu h̄ãmu á ï p̄ã ɓio.»[†] Mí z̄úí mu sese. Inén yí ɓuara ɓia wee leéka le mí t̄ér̄enna ɓio yi dé. ɓia z̄ú le mí lé ɓa bè-kora wérowà lé ɓia á ï ɓuara ɓio yi.»

*O Yeesu ɓia h̄ã n̄in̄í líró ɓio
(Maaki 2.18-22; Luki 5.33-39)*

¹⁴ O Z̄ãn Batiisi n̄i-ken̄inia vá ɓueé ɓó a Yeesu yi à ɓa wee t̄ua wo yi: «Lée webio n̄on á warén lè ɓa

[†] 9:13 Mí lon̄ Ozee v̄uah̄ 6.6

*Farizîewa wee lì wa òiní túntún, ùnén nì-kenínia yí máa lì mí òiní?»

¹⁵ O o Yeesu bía nòn ba yi: «Mi wee leéka le bía ba von mu yaamu sánú díiní yara so dà à sè ká a há-fia bàn báa làa ba páanía wi le? Bún yí dà máa wé. Éε ká páahú búí khíi dã, ó o há-fia bàn báa ba à lén ba tiahú, bún ká ba màhá wé è lì mí òiní.

¹⁶ Nùpue máa lá nín-ké-finle bío búí máa làa báká kíle. Lé bío ká a wó mu, á le nín-ké-finle á a wíoka a lèε ho.

¹⁷ Làa bún sii, nùpue máa wé kúee *dívén fia sùmàni-kía yi. Lé bío ká a kúaa ho bín, ká ho hía wee za, á há à nàma, á ho dívén á à kúia, á há sùmàniwa mún ò yáa. Ho dívén fia ba wé kúee há sùmàni-fia yi. Ká mu wó kà, á mu búenóúen á à wé se.»

*Ba zúifùwa ya-dí hínló
là a háa búí wééró bío
(Maaki 5.21-43; Luki 8.40-56)*

¹⁸ Páahú na ó o Yeesu wee bío lè ba nùpua yi, à bún ba *zúifùwa ya-dí búí bueé dòn, á bueé líí búrá a tá ò o bía: «Í hínló húrún yí míana, ká ù màhá buen buee bè ù níi o wán o ò vèe.»

¹⁹ O o Yeesu lè mí nì-kenínia hínòn bò làa wo.

²⁰ Hón páahú so yi, à bún ò o háa búí wee mí mí sèéró féεε á dòn há lúlúio píró òun à ho máa fi, á vá bueé bó a yi, á zoó tūaa o dà-zínii òi-kání yi là a món.

²¹ O wee bío bío kà mí yi: «Hen ká í dàrna tūaa o dà-zínii yi mí dòn, á ì wa.»

²² Bío ó o Yeesu yèrémáa khíi mòn wo, ó o bía: «Wàn hínló, yí zón dèε. Bío fo dó ù sii mií, lé bún wééra fo.» O o háa mu dèenía wan mí lahó yi.

23 Bïo ó o Yeesu wãa vaá dñn ba zúifùwa ya-dí zïi, ó o wãa mən ba sï-búawá à ba wíokaa miten vó o ñí-hío nùuló bïo yi, lè ba zãamãa na wee wá ká ba a zúnzúra.

24 O o bía: «Mi lé lè ho khũuhũ. O hñzo-za mu yí húrún, o léé yïa na dũma.» A ba wee yáa mí ñíní yi na a yi.

25 Bïo ba zãamãa ló vó, ó o Yeesu yòó zon le zïi yi, á zoó fù o hñzo-za níi yi, ó o líí hñnən,

26 á mu ñá ho kũhũ búenbúen yi.

Ba muiiwà là a ñii na o cñá wi yi wééró bïo

27 Bñn món ó o Yeesu ló bñn wà. Bïo ó o wee khíí, á muiiwà nùwã ñun búí bò a yi ká ba a wãamaka: «*Daviide Za, màkárí wən.»

28 Bïo ó o Yeesu vaá dñn le zïi, á ba muiiwà mu bueé bó a yi, ó o tũara ba yi: «Mí láa mu yi le í dà wee wéé mia le?» A ba le: «Ûuu, Nùhũso, fo dà mu.»

29 O o Yeesu wãa dñn ba yïo, ò o bía: «Le mu wé làa bïo mi láarãa mu yi.»

30 A ba yïo dèenía wee mi. O o Yeesu henía bïo kà nən ba yi: «Háyà, nùpue yí ko ò o ñí bïo wó mia kà.»

31 Ká bïo ba wà, á ba wee bío o Yeesu bïo ho kũhũ búenbúen yi.

32 Pãahũ na á bán wee lén yi, à bñn ba buan o ñii búí buararãa o Yeesu cñn, cñá búí wi o yi, ó o yí dà máa bío.

33 O o Yeesu ñn o cñá mu léra, ó o ñii ñii dèenía fá á wee bío. A ba zãamãa wó coon mu bïo yi, á ba wee bío: «Warén *Isirayele ñipomu yi á wa ññ yí mən bïo kà bàn síi hũu.»

34 Ká ba *Farizíewa bán bèn wee bío: «Mu lé ba cñáwa ñhũso lé yïa wee na ho dànló wo yi ò o ña lè ba cñáwa lén bía ba wi yi.»

Ba zãamãa màkàrí buan o Yeesu yi

³⁵ O Yeesu wee héε lé hã ló-beera lè hã ló-zàwa yi, á wee kàrán 6a nùpua 6a *zúifùwa kàránlò zíní yi. O wee bue le *Dónbeení béεní bín-tente, ká a wεé mu vãmú lè mí síiwà búenbúen na tò 6a nùpua.

³⁶ Ba zãamãa na ó o wee mi á màkàrí buan wo yi. Lé bio ó o mɔn à 6a san, á yilera lùnkaa. Ba ka lòn pia na paro mía.

³⁷ O o wãa bía nɔn mí nĩ-kenínia yi: «Ho dínlò bon dín cērèε, ká ho lárówà lé bĩa yí boo.

³⁸ Awa. A mi fio o mɔhú b̀anso yi le o wíoka na 6a ton-sáwá le 6a lá ho.»

10

*O Yeesu tonkarowà pírú nun yènnáa
(Maaki 3.13-19; Luki 6.12-16)*

¹ O Yeesu hueekaa mí nĩ-kenínia pírú nun á nɔn ho dànló 6a yi à 6a wé na lè 6a cínáwa lén bĩa 6a wi yi à mún wεé lè mu vãmú lè mí síiwà búenbúen.

² Hĩa kà lé o tonkarowà pírú nun yènnáa: O nín-yání tonkaro lé o Simɔn, na 6a mún có yèni làa Piere, lè mín za Andere, là a Zaaki lè mín za Zãn na lé o Zebedee zàwa.

³ A dé o Filiipu là a Baatelemii, o Toma là a lànpo fé Matiye, o Alifee za Zaaki là a Tade,

⁴ o Simɔn na lé 6a Zelooteva* kuure nùpua nĩ-kéní, là a Zudaa Isikariote na khíi dé o Yeesu mí zúkúsa níi yi.

*O Yeesu tonkaa mí tonkarowà pírú nun
(Maaki 6.7-13; Luki 9.1-6)*

* **10:4** Ba Zelooteva lé 6a nùpua na fù wee cūii mín síi bio hení. Ba hĩa wee fi lè 6a Oroomusa lè t́bíri yi.

⁵ Bán báawa píru jun so lé bĩa ó o tonkaa, á henía bĩo kà nɔn yi: «Mi yí va hã kãna na á bĩa yínɔní ɓa *zúifùwa kará yi, à mún yí zo ho *Samarii kòhũ lórá yi.

⁶ O *Isirayεele nĩpomu na ka lòn pia na vúnun bán lé bĩa mi va cǎn.

⁷ Mi lá ho wòhũ wà, à bĩo kà lè bĩo mi wé bue: Le *Dónbeenĩ béeĩ á sùaráa.

⁸ Mi wεé ɓa vánvárowà. Bĩa húrun á mi vèení. Ɓa ɓùèréwà à mi wεé, à ja ɓa cínáwa lén bĩa ɓa wi yi. Mi yú mu làa kãamáa, à mi ɓèn mún wé na mu làa kãamáa.

⁹ Mi yí lén làa sãnú, tàá wárí. Hàrí le wén-wíníwà à mi yí ɓua.

¹⁰ Mi yí ɓua puure. O ɓúí yí ɓua báká tàá nakãa à séení hĩa ó o zã. O ɓúí yí ɓua ɓĩin-za. I bĩa ɓĩn lé bĩo ó o ton-sá ko lè mí jii dǎnló.

¹¹ Mi wé vaá zon lóhó lée lóhó yi, à mi cà yĩá á à tà mi ì làa o wán, à kεení wón ɓànsò cǎn fúaa mi léró ho lóhó mu yi.

¹² Mi wé vaá zon zĩi lée zĩi na yi, à mi bío le ho héeerà à keĩ le zĩi mu nùpua wán.

¹³ Ká bĩa wi le yi á tà mi bío, á mi héeerà á à keĩ ɓa wán. Ká ɓa pã mi bío, à mi fé mi héeerà tɛení.

¹⁴ Mi wé vaá zon zĩi, tàá lóhó na yi, ká bĩa wi ɓĩn pã mi bío á le mí máa jí mi cǎn, ká mi wee lé ɓĩn, à mi púaa mi zení khũnkũnĩ kúia.†

¹⁵ Le í mĩ ho tũíá na mia: Le cítíi fĩ nònzoñ, á hón

† **10:14** Hã zení khũnkũnĩ púaa kúiaró lée bío na ɓa zúifùwa wee wé hón pãahũ so yi ká ɓa vaá ló ho kã-veere ɓúí yí á ɓĩnía wà ɓueé zo mĩn kòhũ. Ká bío hen kà ɓĩn lé ɓarén zúifùwa wee wé mu làa mĩn, á zéení le le páaníi mía ɓarén làa bĩa pã le Dónbeenĩ béeĩ bío pãahũ.

lóhó so nùpua bïo na khíi sá 6a yi á à poń bïo sá ho *Sodɔɔmu lè ho Komɔɔre lórása yi.»‡

*O Yeesu bia le lònbee na yòó lua bïo
(Maaki 13.9-13; Luki 21.12-17)*

¹⁶ «Mi jí bïo kà: Í wee tonka mia. Mi ka lòn pia na wà vaá zo 6a dakhínkhínwa tíań. Mi zún miten 6uaró làa bïo 6a háwá zúnáa miten 6uaró bïo síi, à wé 6a nùpua na wayika lè 6a 6úaa búuní bïo síi.

¹⁷ Mi pa miten bïo. Ba nùpua khíi wé è 6ua mia á à varáa ho pànká 6ànsowà cón á bán vaá cíti mia. Ba wé è ha mia lè hã làbàani 6a *zúifùwa kàránló zíní yi.

¹⁸ Ba wé è 6ua mia á vaá díní hã kána júnása lè 6a bá-zàwa yahó bïo mi tà mi bïo yi. Lé bñn mi ì bè yi á à zéénínáa í bïo lè 6arén làa bia yínɔń 6a zúifùwa.

¹⁹ «Hen ká 6a khíi wé 6uan mia vannáa le cíti fíníi, à mi yí le mi yiwa dè bïo mi ì láráa mi jì-cúa làa bïo mi ì bío bïo yi. Mi ì yí hã bíoní na mi ì bío ho pãahũ mu yi.

²⁰ Hã bíoní mu máa wé mi kùrú bíoní. Mìn Maá Dónbeenĩ Hácírí lé dño á à dé hã mi jíní yi á mi ì bío.

²¹ Ba nùpua 6úi wé è dé mìn kùrú zàwa á à na 6a à 6úe. Hàrí 6a maáwà 6úi á à wé mu 6àn síi lè mí zàwa. Ba zàwa 6úi mún ñ híní mìn maáwà wán, á à na 6a 6a à 6úe.

²² Ba nùpua 6úen6úen á à jìn mia bïo mi tà mi bïo yi. Ká yía màhã hã mí síi fúaa mu véenii, wón á à fen.

²³ Hen ká 6a khíi wee beé mi lò lóhó na yi, à mi lùwí va dà-veere yi. Le í mĩ ho túiá na mia:

‡ **10:15** Mi loń Bïo jũhũ 6úeenii vũahũ (Genèse) 18-19

O *Isirayεele kōhũ lórá búenbúen á mi máa bèeni máa vé ká a *Nùpue Za yí buara.

²⁴ «Nì-kenínii na po yía wee kení a wón mía. A ton-sá na po mí jùhũso wón mún mía.

²⁵ Ká a nì-kenínii hía ka làa yía kenía wo bïo, se bũn á à kãna. Ká a ton-sá mún hía ka le mí jùhũso bïo, se bũn á à kãna. Ká le zì-jùhũ nì-kĩnle 6a hía wee ve là a *Belezebuule,§ á se o zii nùpua á 6a a ve lè hã yènnáa na yí seka po dén.

Le Dónbeenĩ lé dïo mi wé zǎn
(Luki 12.2-7)

²⁶ «Mi cén wé yí zǎn 6a nùpua. Mu bïo na sànkkaa búenbúen khii mi, á bïo sà yi búenbúen mún khii zũn.

²⁷ Bïo á ï bía nɔn mia le túbírí yi, à mi mĩ wéréwéré le 6a nùpua jí. Bïo á ï hũmɔnkkaa làa mia à mi yòo bue hã lòra.

²⁸ Mi wé yí zǎn bïa wee búe o nùpue ká 6a yí dà máa búe o mànákã. Le Dónbeenĩ na dà a yáa hã sánia lè ho mànákã le Dofiní dōhũ na máa hí yi, dén lé dïo mi wé zǎn.

²⁹ Ba jínzà-wíníwà bùaa jùn so yí máa wé yèè ho tǎmón dà-kéní le? Εε ká hàrí 6a yà-kéní máa kùen ká mĩn Maá Dónbeenĩ yí zũ mu.

³⁰ Ká mu lé minén, hàrí mi jùn-vānĩ búenbúen á le Dónbeenĩ zũ jii.

³¹ Mi wáa yí zǎn dèε, lé mi bïo jùhũ wi po 6a minka jínzà-wíníwà.

§ 10:25 Belezebuule: Mu pãahũ ká le yèni mu á 6a zúifùwa cèrèè hía zũ le lé 6a cínáwa jùhũso na lé o Satáni te le.

*O Yeesu bïo tàró tàá mu píló
(Luki 12.8-9)*

³² «Yïa ðïn ɓa nùpua yahó ò o bía wéréwéré le mí bïo sã miï, á ñén mún khii bío mu wéréwéré wàn Maá na wi ho wáayi yahó le ɓànsò bïo sã miï.

³³ Ká yïa ɓèn bía wéréwéré ɓa nùpua yahó le mí yí zū mi, á ñén mún khii bío wàn Maá na wi ho wáayi yahó le í yí zū ɓànsò.

*O Yeesu bïo wee khéé ɓa nùpua
(Luki 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ «Mi yí leéka le í ɓuara wà ɓueé dé ho héerà ho ðimíjá yi. Bùéé. Í yí wà ɓueé dé héerà ho yi. Hã fio lé hã á í wà ɓueé dé.

³⁵ Í wà ɓueé khéé o za lè mín maá, á à khéé o nu lè mí hínló, là a ɓùaa hãa lè mí yàró hãa.

³⁶ O nùpue ɓàn zii nùpua lé ɓán á à yèrèma à wé o zúkúsa.

³⁷ Yïa wa mín maá tàá mín nu á po mi, wón ɓànsò yí dà máa páaní làa mi. A yïa wa mí za tàá mí hínló á po mi, wón ɓànsò yí dà máa páaní làa mi.

³⁸ Yïa yí máa lá mí *kùrùwá pí* à bèráa miï, wón ɓànsò mún yí dà máa páaní làa mi.

³⁹ Yïa wi ò o pa mí mukānī bïo wón á à vīnī le. Ká yïa màhá vīnīa mí mukānī ñén bïo yí, wón á à ɓíní ò yí le.

*Yïa ɓuan le Dónbeenī ton-sá cūnú na ó ò yí
(Maaki 9.41)*

* **10:38** Ho kùrùwá píló bïo wee zéení le ɓànsò sã mu húmú yí. Hen kà á mu wee zéení le yïa tà a Yeesu bïo á zū le ɓún sūaaní orén mí ɓeere mukānī.

40 «Yia ßuan mia sese, se lé ínén á ßànsò ßuan sese. A yia ßuan mi se, se lé yia tonkaa mi á ßànsò mún ßuan se.

41 Hen ká yia ßuan le *Dónbeenĩ ji-cúa fεero ßúi se lé ßiò ó o lé le Dónbeenĩ ji-cúa fεero, á ßànsò khíi yí ßa ji-cúa fεerowà cǔnú na ßa à yí. Hen ká a ßúi ßuan o nùpue na térénnà lé ßiò ó o térénnà, ó o khíi yí ßia térénnà cǔnú na ßa à yí.

42 Ká nùpue nòn hàrí ho kóo-za yimù cúee ñun-wia ßia wi hen na ñúhú mía ñĩ-kení ßúi yi, lé ßiò ó o lé í ñĩ-keníni, wón ßànsò á à yí mu cǔnú máa khí.»

11

1 ßiò ó o Yeesu zéenia mí ñĩ-kenínia vó, ó o ló ßin wà, á wà vaá kàrán ßa nùpua ká a bue le Dónbeenĩ ßiò ho kǔhú mu lórá yi.

O Zãn Batiisi tonkaa ßa nùpua o Yeesu cǔn (Luki 7.18-35)

2 ßiò ó o Zãn Batiisi wi ho kàsó yi, ó o ñá ßiò ó o *Krista wee wé, ó o tonkaa mí ñĩ-kenínia nùwã yen ßúi

3 le ßa va a tùa wo yi: «Ûnén lé fo á wa ñá ßiò le fo ko ù ßuen lée, tàá wa pá ko à wa lòní ñĩ-veere?»

4 O o Yeesu ßia nòn ßa yi: «Bìò mi wee ñí làa ßiò mi wee mi á mi vaa bío na a Zãn yi.

5 Ba muiiwà yìo wee mi, á ßa mùamúawà hĩnòn wee varáka. Ba ßùeréwà wee wa. Ba bekewà ñikǔnna wee ñí mu ßiò. Ba ñĩ-hía wee vèe. A le ßintente wee bue na ßa ñĩ-khenia yi.

6 Yia yí pá í ßiò ká a tà mu yi, se wón ßànsò ñúhú sí.»

7 Bïo ó o Zãn ni-kenínia bíníá wà, ó o Yeesu wee bío o Zãn mu bío lè 6a zãamáa kà síi: «Lée webio á mi van vaá lora le dùure yi? Lée ho konkohó na ho pinpiró wee héε vīnvā lée? Bùéé.

8 A lée webio mí vaá lora? Lée nùpue 6úi na sĩa hènbonòn le? Bĩa wee zĩ hǎn sǎ-seníso á wi 6a pãamá-beera zĩní yi.

9 A lé o yén mi van bío yi? Lé le *Dónbeenĩ jĩ-cúa fεero 6úi le? Ká mu lé wón, se mi tũíá sí. O yáá pá po wón, le í bío mu na mia.

10 O Zãn mu lé yĩa á le Dónbeenĩ bionĩ vūahũ bía bío kà síi: «Í ì tonka í tonkaro ò o dí ũ yahó á 6ueé wíoka ũ wǎhũ».

11 Le í mǐ ho tũíá na mia: 6a nùpua na wi ho ðimíjǎ yi 6úen6úen á yĩa bío jũhũ wi po a Zãn wón mía. Εε ká le *Dónbeenĩ béenĩ zàwa món-dí màhá pá po a.

12 Pãahũ na ó o Zãn Batiisi wee zéení le Dónbeenĩ bío yi à 6uee 6úe ho zuia yi, á le Dónbeenĩ béenĩ bío á 6a wee firáa lè mi sòobéε. A bĩa wee fi làa bũn wi 6a fé mu lè ho pánká.

13 Le Dónbeenĩ jĩ-cúa fεerowà 6úen6úen là a *Mǎyĩize làndá á bía le Dónbeenĩ béenĩ bío yi fúuu á 6ueé 6ó a Zãn Batiisi pãahũ.

14 Ká mi tà le bío bía 6úen6úen bon, se o Zãn mu lé yĩa lé o *Elii na 6uenló bío fèra bía.

15 Yĩa wee jí bío, à wón jí bío bía sese.»

16 O Yeesu pá bíníá bía: «Ho zuia nùpua á ï dà à tée lè 6a yén? Ba ka lè 6a háyúwá na lée kará 6a nùpua fémínló lahó yi, à 6a wee háaní na mí ninzàwa na zoó le 6onfónii yi kà:

17 «Wa 6úa hǎ sĩa san, à mi le mi máa lée yo. Wa bó le yèni, á mi le mi máa wá.»

18 Mi loń. Bïo ó o Zãn ßuara, á yí máa dí ðĩn-poni, á mún yí máa ñu ðĩvén, á ßa le o cíná wi o yi.

19 O o *Nùpue Za ßèn ßuara, á ßueé wee dí ká a ñu, á ßa wee bío bío kà: «Mi loń. O ñi na ká yí máa wé bío ßúi ká mu yínón ðĩnló díró làa ðĩvén ñuló. O lé ßa *lànpo féwá là ßa ñi-kora ßàn ßónlo.» Εε ká le Dónbeenĩ bè-zũnminĩ wee zéení mí térénló ßa bè-zũnlowà bè-wénia yi.

*Hã lórã na nùpua pã a Yeesu bío
(Luki 10.13-15)*

20 Bũn món, ó o Yeesu wee zá là hã lórã na ó o wó mu yéréké ßiowa cèrèè yi, lé bío á ßa nùpua na wi hã yi á yí yèrémáa mi yilera là mi wárá. O wee bío bío kà:

21 «Ûnén Korazën lóhó là ùnén Betesayidaa lóhó, ho yéréké á à sá mia. Lé bío ká mu yéréké ßiowa na wó mi cón ßàn sii lá wó ho Tiire là ho Sidõn lórã* yi, se hã lórã mu nùpua lá hĩnõn hàání á khuiira hã pórókówá zã† á kúaa le sãni mi wán, á zéeníánaa lé mí wi à mí khí mu bè-kora wéró yi.

22 Lé bũn nõn á ï wee bíorãa mu na mia: Le cítii fi nènzoñ á ho Tiire là ho Sidõn lórã lònbee na a yí hã, á à wé làa yi minén lònbee yi.

23 «Εε ká ùnén *Kapεεnayuumu, fo wee leéka le ßa khíi lá fo á à yòorãa ho wáayi yi le? Bùéé. Ho

* **11:21** Ho Tiire lóhó là ho Sidõn lóhó: Hã hã le ho Fenisii kãhũ ló-beera ßúi. Lé bĩn á ho wãahũ na ßa le Baale wi yi. Hón wãahũ so lé hã ó o béè hãa na ßa le Zezabεεle fó zonnãa o Isirayεεle kãhũ yi. Hã lórã mu firó bío bío o Ezekiyεεle vũahũ yi 26.1-28.19. † **11:21** Hen ká ßa zúifũwa fũ wi ßa zéení le mí wi le wéè yi, tàá ká ßa wi ßa zéení le mí wi à mí khí mu bè-kora wéró yi, á ßa wé khuii hã pórókówá zĩ, ká ßa wé kúee le sãni mí wán.

nǐ-hǎnbó-lóhó lé hĩa 6a khíi líi dé fo yi. Lé bǐo ká mu yéréké bǐowa na wó ũ cǎn bǎn síi lá wó ho *Sodɔɔmu yi, se ho lóhó mu pá lá wi hàrí lòn zuia.

²⁴ Lé bǔn nɔn á ĩ wee bíoráa mu na mia: Le cííi fí nònzòh á ho Sodɔɔmu bǐo á à wé làa yi ùnén bǐo yi.»

*O Yeesu dó mǐn Maá Dónbeenì bǎrákà
(Luki 10.21-22)*

²⁵ Cǐnú bǔn mǎn, ó o Yeesu bǐnía wee bǐo bǐo kà: «ĭ Maá, ùnén lé ho wáayi lè ho tá Nùhũso, ĩ wee dé ũ bǎrákà. Lé bǐo mu bǐo na fo sà mu bè-zǔrǐmǐnǐ bǎnsowà lè le hácírí bǎnsowà yi á fo tà zéénía làa bǐa bǐo nùhũ mia.

²⁶ ĩ Maá, mu bon. Bǐo mu wóráa kà lé bǐo sí foñ.

²⁷ «ĭ Maá dó mu bǐo búenbúen ĩ níi yi. Nǐi woon yí zǔ a Za, ká mu yínɔń o Maá. A nǐi woon mún yí zǔ a Maá, ká mu yínɔń o Za, làa bǐa ó o Za mu wi ò o zéení làa wo.

²⁸ «Minén búenbúen na ho sèró na líi wee beé lò, mi buen ĩ cǎn, á ĩ na hǎ vǔrǐnà mia.

²⁹ Mi lá ĩ zúu bè mi wán à día le ĩ kàrán mia. Lé bǐo á ĩnén wayi, á wee liíní ĩten, á minén mi bæere á à yí hǎ vǔrǐnà.

³⁰ ĩ zúu na á ĩ bè mi wán á yí líi, á ho sèró na á ĩ bè mi wán á mún záyi.»

12

*O Yeesu lé yǐa á ho Sabaa bǐo wi níi yi
(Maaki 2.23-28; Luki 6.1-5)*

¹ Cǐnú bǔn mǎn, ó o Yeesu wee kǎa hǎ mana búii yi ho *Sabaa zòh. A le hǐni dà a nǐ-kenínia, á 6a wee khé ho dǐnló na bon dǐn à là.

² Bïo 6a *Farizîewa mən mu á 6a wee bío là a Yeesu: «Loń ũ nĩ-kenínia. Bïo 6a wee wé yí ko làa wéró ho Sabaa zonè. Wa làndá hò mu.»

³ O o Yeesu bía nən 6a yi: «Bïo ó o *Daviide yankaa wó ká arén lè mí nùpua le hĩni dà á mi dĩn yí kàrána yí mən le?

⁴ O wà zon le Dónbeenĩ pōnsòni bùkú yi, á zoó lá ho búurú na 6a wó lè mu hāmu á 6a là. Ká 6a nən lá yí ko à 6a là ho. Le *Dónbeenĩ yankarowà mí dòn lé bĩa á ho làró ní nən yi.*

⁵ Tàá mi so dĩn yí kàrána mu o *Moyiize làndá yi, le le Dónbeenĩ yankarowà na wee sá le Dónbeenĩ pōnsòni bùkú yi, á máa wé bè ho Sabaa làndá yi ká mu nən pá yí nən wé khe le?

⁶ Le í bío mu na mia: Bïo wi hen á nùhũ wi po le Dónbeenĩ pōnsòni bùkú.

⁷ Ká le Dónbeenĩ bíonĩ vūahũ bíoní na le bía le mínén màkóo wi le yi na se yi, ká 6a bà-kùio na 6a wee wé lè mu hāmu á mí pǎ bïo,† á mi lá zū kúará, se bĩa yí wó yí khon á mi lá máa síiní núná.

⁸ Lé bïo ó o *Nùpue Za lé yĩa á ho Sabaa bïo wi níi yi.»

*O Yeesu wéera a nĩ na bàhó húrún
(Maaki 3.1-6; Luki 6.6-11)*

⁹ Bũn món ó o Yeesu ló bĩn á wà van 6a *zúífùwa mu kàránlò zĩi yi.

¹⁰ Mu zon à nĩ búii wi bĩn á bàhó húrún. A bĩa wi bĩn wi 6a kooní a Yeesu yi. Lé bũn nən á 6a tũara a yi kà: «Wa làndá yi á nùpue so dà wee wéé *Sabaa zonè le?»

* **12:4** Mi loń Samuwéele nín-yání vūahũ 21.2-7 † **12:7** Mi loń Ozee vūahũ 6.6

11 O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Minén ó o ɓúí pio yà-kéní mí dòn lá wi síi, á wó wó kùera zon le buii yi ho Sabaa zon, ó o so máa líi lén wo le?»

12 A ɓío ó o nùpue ɓío jùhũ màhá wi po a pio há. A ɓún wa làndá yi, á nùpue dà à wé tentemu làa nùpue ho Sabaa zon.»

13 ɓún mɔn, ó o Yeesu yèrèmáa bía là a nù: «Hóoní ũ bàhó.» O o nù hoonía mí bàhó, á ho dèenía wan ñin làa hĩa so ɓío.

14 A ɓa *Farizēwa wà ló, á ɓío ɓa à wé á à yíráa o Yeesu á à ɓúe lé ɓún ɓa lée wee wãaní wán.

O Yeesu lé le Dónbeenĩ ton-sá na le mɔn lera

15 ɓío ó o Yeesu zūna mu, ó o ló ɓin wà. A ɓa minka zãamáa bò a yi. O o wéera ɓa vánvárowà ɓúenɓúen na wi ɓin,

16 ká a màhá henía mu nɔn ɓa yi le ɓa yí bá mí ɓío na nùpua yi.

17 Mu wó kà síi, bèra a na ò o jì-cúa fεero *Ezayii ɓioní na kà à jii sí.

18 Le le Dónbeenĩ bía:

«Yia kà lé ñ ton-sá na á ñ mɔn lera,
yia á ñ bò ñ tàká wán.

Í síi wan o ɓío yi.

Í ñ liiní ñ Hácírí o wán,

o ò bue ñ cítii ɓío á à na hã síiwà yi.

19 O làa nùpue máa wãaní.

O máa wãamaka ɓío.

Ba máa jí a sã ɓonfúaa yi.

20 Le nàaninle na jumaa

ó o máa khé máa día.

A le fɛntání na wee hí

ó o mún máa ɓúe.

O ò ɓua mítén kà síi,

fúaa ɓío ó o térénló ɓío yòó có ló,

21 á hã sǐwà búenbúen màhã à dé mí sǐa wo yi.»‡

*O Yeesu pànká á yí ló Satāni cǎn
(Maaki 3.22-30; Luki 11.14-23)*

22 Ba buan o nǐi búii buararáa o Yeesu cǎn ò o cǐná wi o yi, ó o lé o muíi á mún yí dà máa bío. Ó o Yeesu wέera a, ó o nǐi dέenía fá á wee bío, á mún wee mí.

23 A 6a zǎamáa wó coon mu bío yi, á 6a wee bío: «Yìà kà màhã lé o *Daviide Za lée?»

24 Ká bío 6a *Farizǐewa ná mu, á 6a wee bío: «O nǐi na kà á wee ná 6a cǐnáwa lén bíà 6a wi yi là a *Bεlezebuule pànká, yǐa lé 6a cǐnáwa nǐhũso.»

25 Ká a Yeesu màhã zǔna 6a yilera, ó o bíà nǎn 6a yi: «Kǎhũ lée kǎhũ na nùpua wee fi mín yi á à fi ì vé. Lóhó lée lóhó, tàà zǐi lée zǐi na nùpua wee fi mín yi á nǐhũ á à búe.

26 Ká bío ó o *Satāni te ó o wee bíni ná se o wee fi lè mítén. A bíà bío sǎ a yi nǐhũ so máa búe le?

27 «Mí wee bío le í wee ná 6a cǐnáwa lé bío ó o Bεlezebuule wee na mu bàn pànká mií. Ká lé bún mu wóráa, á yǐa bèn wee na ho pànká minén nùpua yi à 6a ná lè 6a cǐnáwa lé o yén? Bíà làa mia lée dà-kéní bán mí bεere yàá wee zéení le mi bío yí bon.

28 Ká le Dónbeenǐ Hácírí lé ðio wee na ho pànká ínén yi, à í ná lè 6a cǐnáwa, se bún wee zéení le le *Dónbeenǐ béení á dέenía búeé bó mia.

29 «Nìi woon yí dà máa zo pànká 6ànso zǐi á máa zoó khuii o nǐi bío, ká a yí can o pànká 6ànso mu yí vó. Ká a màhã can wo vó, ó o zoó khuii bío wi o zǐi búenbúen.

‡ 12:21 Mi loń Ezayii vǔahũ 42.1-4

³⁰ «Yia yí wi làa mi, se wón wee fi làa mi. A yia mún yí máa séení mi ho vá kúeemínwánló yi, se wón wee saawaní.

³¹ Lé bǔn nǎn á í wee bío mu na mia: Ba nùpua bè-kora na 6a wó búenbúen lè hã bín-kora na 6a bía búenbúen, á bǐo khíi sén n̄ díá á à na 6a yi. Ká yia bía khon le Dónbeení Hácírí dǎní yi, wón 6a khíi máa sén bǐo máa díá.

³² Yia bía le bín-kohó o *Nùpue Za dǎní yi, wón 6a à sén n̄ díá á à na yi. Ká yia bía khon le Dónbeení Hácírí dǎní yi, wón 6a khíi máa sén máa díá máa na yi, hàrí ho zuia.»

*Le vǐndèè semu wé zǔn hã bǐa na le wee ha yi
(Luki 6.43-45)*

³³ «Hen ká le vǐndèè se, à le bǐa wé sí. Ká le vǐndèè yí se, à le bǐa máa wé sí. Le vǐndèè semu wé zǔ hã bǐa na lé wee ha yi.

³⁴ Díhioni yén! Bǐo mi yí se, á mi dà à wé kaka á à bǐoráa mu bǐo na se. O nùpue bǐo na wi o síi yi, bǔn lé bǐo ó o wee wé bío.

³⁵ O nùpue na se wón wee wé bío hã bín-tentewà, lé bǐo á bǐo wi o síi yi se. Ká yia yí se wón wee wé bío hã bín-kora lé bǐo á bǐo wi o síi yi yí se.

³⁶ Le í mǐ ho tǔiá na mia: Le Dónbeení cítíi fí n̄nzoñ, á hã bín-conconwà na 6a nùpua bía á 6a à zéení n̄hũ.

³⁷ Lé bǐo á ù ñi-cúa lé hǐa 6a à dǐn wán á à fínáa le cítíi á à zǔrínáa ká ù téréna, tàá ká ù yí téréna.»

*Ba le o Yeesu wé yéréké bǐo búí à mí mi
(Maaki 8.11-12; Luki 11.29-32)*

³⁸ A ho *làndá bǐo zéenílowa lè 6a *Farizíewa nùwá yen búí wáa bía n̄n o Yeesu yi: «Nì-kàránlo, wa wi à ù wé bǐo búí à wa mi.»

39 Ó o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Ho zuia nùpua na yí se, na wee bíní le Dónbeení món à wé mu bèkora, á wee cà à ɓa mi yéréké bïo. Εε κά ɓa máa mi yéréké bïo ɓúí ká mu yínɔn le *Dónbeení ɓi-cúa fεero Zonaasi bïo. §

40 Mu bon. O Zonaasi wó hã wizooní bïo tɔn lè mí tɔnɔnna bïo tɔn o ceza píohó yi. Lé kà síí ó o Nùpue Za mún khií wéráa hã wizooní bïo tɔn lè hã tɔnɔnna bïo tɔn ho tá yi.

41 Ho Niniivesa yèrémáa mí yilera lè mí wárá, lé bïo ɓa ɓá a Zonaasi bióní. A yíá wi minén tɔahú, wón bïo ɓúhú wi po a Zonaasi. Lé bɔn nɔn á le Dónbeení cítíí fí nɔnzon, á ho Niniivesa mu á à híní ì dɔn ho lònɓio nùpua yahó, á à kooní ɓa yi.

42 O bée hãa na hía wi ho Saba kòhú ɓúhú wán á hía ló lùe na dání nà yi làa sòobée, á ɓueé ɓá a *Salomɔn bè-zúminí bióní.* A yíá wi minén tɔahú, wón bïo ɓúhú wi po a Salomɔn. Lé bɔn nɔn á le Dónbeení cítíí fí nɔnzon, ó o bée hãa mu á à híní ì dɔn ho lònɓio nùpua yahó á à kooní ɓa yi.

*Bïo ó o cɔná wee bini ɓuee zordá yia ó o lá ló yi
(Luki 11.24-26)*

43 «Hen ká a cɔná ló a nùpue na ó o lá wi yi, ò o vaa hée vará le dùure yi, à cà ho lahó na ó ò keení á à vúñ yi ká a máa yí ho. Ká a hía cà san,

44 ò o bío mí yi: «Í ì bíní ì va hen na á í ló yi.» Ká a bínía van bɔn ò o vaa yí ho lahó mu mí kãamáa ká ho sàara, á wíokaa sesese.

§ 12:39 Zonaasi: O bïo bía le Dónbeení páníí kɔnle vúahú na ɓa le Zonaasi vúahú yi. * 12:42 Mí loñ Bá-zàwa nín-yání vúahú (1 Rois) 10.1-13; Wizooní bè-wénia cúa-ɓun níí vúahú (2 Chroniques) 9.1-12

45 Ká a mən mu, ò o bini vaa fé ba cináwa bùaa hènun na bèn jii po arén, à ba páani buee zoo kɛɛní cìcàkà ho lahó mu yi. Ká mu wó kà, à wón nùpue so bïo wíoka yáa poń bïo mu fù karáa. Lé làa bñn sii á ho lònbiò nùpua na yí se bïo kúi wéráa.»

*O Yeesu bän nu lè bän zàwa lé ba yén?
(Maaki 3.31-35; Luki 8.19-21)*

46 O Yeesu wee bío lè ba zãamáa, à bñn à bän nu lè bän zàwa bueé dñn. Ba léé dñn ho khũuhũ, á wi ba bío làa wo.

47 O o búii bía là a Yeesu: «Loń. Mìn nu lè mìn zàwa léé dñn ho khũuhũ á wi ba bío làa fo.»

48 O o Yeesu bía lè bänso: «Wàn nu lé o yén? A wàn zàwa lé ba yén?»

49 Bñn món ó o dá mí níi mí nĩ-kenínia yi ò o bía. «Mí loń. Wàn nu lè wàn zàwa wi hen.

50 Lé bïo á yia wee wé wàn Maá na wi ho wáyai sii bïo, wón lé wàn za, lè wàn hínló, lè wàn nu.»

13

*O diro wahiire
(Maaki 4.1-9; Luki 8.4-8)*

1 Bñn zoń ó o Yeesu hínən le zii yi ló, à wà vaá kará ho vũ-beeni jii, á wee kàrán ba nùpua.

2 Ba minka zãamáa kíńia wo yi, ó o wó san zon ho woohũ á zoó kará, à ba zãamáa bán dñn mu jumu jii.

3 O wee wà hã wáhio à kàránnáa ba nùpua làa bïo cèrɛɛ. O bía: «Nii búii ló van mí mǎhũ yi, á wà vaá dé mí bè-dà.

4 Bïo ó o wee dé mu á mu búii lion ho wǎhũ nĩsání, á ba jínzàwa sèekaa bñn vǎ.

5 Mu búii lion ho búaaahó na le tñní wi wán ká le yí lí, á mu dèɛnía ló, lé bïo le tñní yí boo bñn.

⁶ Bïo le wii ná lè mí sòobéε, á ho dínló na ló wíníwíní á hon, lé bïo ho naní yí vá yí lion.

⁷ Mu búí lion hen na há kíkara bia héra yi, á mu ló, á hín kíkara so hínən yòó pà mu.

⁸ Mu búí bñn lion ho tá na se yi, á mu ló, á yòó han mí bia. Há búí yú khímàni khímàni, há búí yú búará-tín tín, há búí yú bóní làa píru píru.»

⁹ O Yeesu pá bñnia bía bò mu wán: «Yia wi ò o jí bïo, á wón jí bïo bía sese.»

*Lée webio nən ó o Yeesu wee wàrá há wàhio
(Maaki 4.10-12; Luki 8.9-10)*

¹⁰ O o ñ-kenínia vá bueé bó a yi, á wee tùa wo yi. «Lée webio nən fo wee wàrá há wàhio na ba yi?»

¹¹ O o Yeesu bía nən ba yi: «Le Dónbeenñ wó á le béenñ bïo na sà yi á mi yú zūna, à ba ñ-vio yí zūna mu.

¹² Lé bïo á yia bïo wi á ba khii bñn yòó bè mu búí wán á à na a yi, ó o bïo á à wé boo. Ká yia dèε búí mía, wón á hàrí mu bè-za na ó o wee leéka le mu wi mi cón á ba pá à fé.

¹³ Lé bñn nən á ï wee wàrá há wàhio na ba yi. Ba wee loñ coon, ká ba yí máa mi. Ba wee jí mu bïo ká ba yí máa bua mu à zūñ kúará.

¹⁴ Lé ká sii á le *Dónbeenñ ji-cúa fεero *Ezayii bïo na ó o bía ba dñn yi á jii sùráa. O bía bïo ká:

«Mi khii wee jí mu bïo

ká mi máa zūñ mu kúará.

Mi khii wé è loñ coon

ká mi máa mi hàrí dèε.

¹⁵ Mu ñpomu na ká bèn-tín bñnbúra.

Ba tun mí jikōnna,

á muunía mí yïo.

Ba yí wi à ba mi bïo.

Ba mún yí wi à 6a jí 6io.

Ba yí wi à 6a zǔn mu 6io

à yèrè má buen ínén Dónbeenĩ cǔn à ĩ weé 6a.*

¹⁶ «Èε ká minén bán ɲúná sí. Mi yĩo wee mi, á ɲikǒnna mún wee jí mu 6io.

¹⁷ Le ĩ mĩ ho tǔiá na mia: Le Dónbeenĩ ɲi-cúa fεerowà cèrèε lè 6a nùpua 6úi na térénná á síá hĩa vá à 6a mi 6io minén wee mi, à 6a yí mǎn mu. Ba síá hĩa vá à 6a jí 6io minén wee jí, à 6a yí ɲá mu.

*O Yeesu zéentá o ðĩro wàhiire kúarà
(Maaki 4.13-20; Luki 8.11-15)*

¹⁸ «Mi wǎa jí yĩa wee dé mu bè-dà wàhiire kúarà.

¹⁹ Bĩa wee jí le *Dónbeenĩ béenĩ 6io á 6a yí zǔ mu kúarà á ka lè ho wǎhũ nĩsǎnĩ na mu bè-dà lion yi. O *Satāni wee 6uee lén mu 6a síá yi.

²⁰ Ba 6úi ka lòn 6úaahó. Ba wee jí le Dónbeenĩ bíonĩ, à tà le yi fùafùà, à zāmaka le 6io yi.

²¹ Ká 6a mǎhǎ yí máa díá à le zo 6a. Ba wee tà le 6io ho pǎahũ na cǐnũ yi mí dòn. Ká le lònbee, tàá ho kúarà lénló yú 6a le Dónbeenĩ bíonĩ 6io yi, à 6a ðèení pĩ le Dónbeenĩ 6io.

²² Ba 6úi ka lè ho tá na hǎ kíkara bia héra yi á mu bè-dà lion yi. Ba ɲá le Dónbeenĩ bíonĩ, ká ho ðímĩɲá 6io yilera, lè ho nǎfòró poni na wee khà 6a nùpua, á wee hè le bíonĩ mu, à le máa wé 6io 6a yi.

²³ Ba 6úi 6èn ka lè ho tá na se 6io, na mu bè-dà lion yi. Ba wee jí le Dónbeenĩ bíonĩ, à zǔn le kúarà, á 6a 6èn wee ha hǎ bia. Ba 6úi khĩmàni khĩmàni, 6a 6úi 6úarà-tĩn tĩn, 6a 6úi 6óní làa píurú píurú.»

Le jí-kohó wàhiire

* **13:15** Mi lorĩ Ezayii vǎahũ 6.9-10

24 O Yeesu bíníà wà le wàhiire búí nɔn ɓa yi: «Ho wáayi béenì bïo ɓonmín làa bïo kà: Nii búí dó mu bè-dà tente mí mɔhù yi.

25 A ho tɪnàahù búí ká ɓa nùpua ɓúenɓúen dūma, ó o n̄i mu zúkúso ɓuara, á ɓueé dó le jíní bia ho mɔhù mu yi, ò o bíníà wà.

26 Pãahù na ho ðɪnló ló á yòó wee te yi, á le jíní mún líí ló.

27 A ho mɔhù ɓànsò ton-sáwá bía nɔn wo yi: «Núhùso, fo yí dó mu bè-dà tente ũ mɔhù yi le? A le jíní ɓèn ló wen b̄n.»

28 Ó o bía nɔn ɓa yi: «Lé í zúkúso wó mu.» Ó o ton-sáwá bía: «Fo wi à wa vaa dεε le jíní mu le?»

29 A ho mɔhù ɓànsò bía nɔn ɓa yi: «Bùéé. Mi díà, lé bïo ká mi le mi ì dεε le jíní ká mi yí wó sese á mi ì dεε le á à léé lè ho ðɪnló.

30 Mi díà le mu pání dā fúaa ho ðɪnló láró pãahù. Hón pãahù so yi, ká í bío ò na ɓa ton-sáwá na à lá ho ðɪnló yi le ɓa dεε le jíní vé, à kúia lè mí kúnkúwá à c̄í. B̄n m̄n à ɓa màhã lá ho ðɪnló kúee í nání yi.»

Ho mútáàdè bεere lè le ja-fini wàhio

(Maaki 4.30-34; Luki 13.18-19)

31 O Yeesu tɪn bíníà wà le wàhiire búí nɔn ɓa yi: «*Le Dónbeenì béenì bïo ɓonmín lè ho mútáàdè bεere na ó o n̄i búí vaá dù mí mɔhù yi.

32 Lé ka c̄ínú po hã bia na ká ɓúenɓúen. Ká le màhã ló, à le dā poñ ho zen-ɓuahó bè-vànií ɓúenɓúen, à wé mí v̄ɪndè-kùure, à ɓa jínzàwa wé ɓuee tá mí lenna lakara wán.»

(Luki 13.20-21)

33 O Yeesu bíníà wà le wàhi-veere búí nɔn ɓa yi: «Ho wáayi béenì bïo ɓonmín lè le ja-fini na ó o hãa

6úi zúnzúio kúaa mu dũmu kiloowa 6óní làa hònú yi á khan bàrá á mu ló.»

O Yeesu wee wà hã wàhio á zéeninda mu biowa yara

(Maaki 4.33-34)

³⁴ Bún búen6úen ó o Yeesu wee wà lè hã wàhio à na 6a zãamãa yi. O hĩa yí maa wé kàrán 6a ká a yí wà wàhio. O hĩa wee wé kà sii,

³⁵ bèra a na à le *Dónbeenĩ jĩ-cúa fεero bĩo na ó o bía à jii sí:

«ĩ khii wé è bío làa ba
lè hã wàhio.

Mu bĩo na sà yi

hàrí ho ðímíjã jũhũ 6úεenĩ

á ĩ khii zéení yara làa ba.»†

O Yeesu zéenia le jĩ-kohó wahiire kúará

³⁶ Bún món ó o Yeesu wà vaá zon le zĩ yi ò o día 6a zãamãa. O o ñĩ-kenĩnia wà zon o cǎn, á zoó bía làa wo: «Le jíní na ló ho mǎhũ yi wahiire kúará á ũ zéení làa wεn.»

³⁷ O o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Yĩa wee dé mu bè-dà tente lé o *Nùpue Za.

³⁸ Ká ho mǎhũ lé ho ðímíjã. Mu bè-dà tente lé bĩa bĩo sã le Dónbeenĩ béenĩ yi. Ká le jĩ-kohó lé bĩa bĩo sã o *Satãni yi.

³⁹ O zúkúso na dó le jĩ-kohó bia lé o Satãni. Ho ðĩnló láró wee zéení ho ðímíjã véró bĩo. Ká 6a ton-sáwá na wee lá ho ðĩnló lé le Dónbeenĩ wáayi tonkarowà.

⁴⁰ Bĩo 6a wee dεεráa le jíní à kúee ho dǎhũ yi, lé bún 6àn sii mu khii wéráa ho ðímíjã véró pãahũ.

† 13:35 Mi lorĩ Lení vũahũ (Psaumes) 78.2

⁴¹ O Nùpue Za khíi tonka mí wáayi tonkarowà, á 6a 6ueé lén bĩa wee khà bĩa ká dé mu bè-kora wéró yi, làa bĩa wee wé mu bè-kora.

⁴² Ba khíi kúee 6a ho dǎ-sǔmúí yi, hen na le minka yi véé wi yi, á 6a à wá bǐn.

⁴³ Ká bĩa térénna bán á à ɲuiíka lè le wii bio sii mín Maá Dónbeení béeñí yi. Yia wi ò o ɲí bǐo, à 6ànso ɲí bǐo bía sese.

Ho nǎfòró na sǎnkaa lè ho lóró wǎhio

⁴⁴ «Ho wáayi béeñí bǐo 6onmín lè mu bè-sení 6úí na 6a lú ho mǎhǔ yi. O o 6úí zǔna mu dǎní vaá khéra á bǐnía sǎ vaá lú. O sǐi wan wan, á vaá yèéra bǐo wi o cǎn 6úen6úen, ò o 6ueé yà ho mǎhǔ mu.

⁴⁵ «Ho wáayi béeñí bǐo 6onmín là a duanlo 6úí na wee cà ho lóró na yàwá here.

⁴⁶ Bǐo ó o yú ho 6úí na yàwá here, ó o vaá yèéra bǐo wi o cǎn 6úen6úen, ò o yà ho lóró mu.

Ho zùán wǎhiire

⁴⁷ «Ho wáayi béeñí bǐo pá bǐnía 6onmín lè ho zùán na 6a wee lèe dé ho muhǔ yi à vǐnǎa 6a cewà lè mí sǐwà.

⁴⁸ Ká ho sǔ, à 6a ce-pawà vá ho léráa mu ɲumu ɲii, à lée keení ká 6a hueeka 6a. A bĩa se 6a wee kúee mí sǎkíwá yi, ká bĩa yí se bán 6a wee kúia.

⁴⁹ Lé bǐn bán sii khíi wé ho dǐmíɲá véró pǎahǔ. Le Dónbeení wáayi tonkarowà á 6ueé lén bĩa yí térénna bĩa térénna tǎahǔ,

⁵⁰ á à kúee ho dǎ-sǔmúí yi, hen na le minka yi véé wi yi, á 6a à wá bǐn.»

⁵¹ Bǐn mǎn ó o Yeesu tùara 6a yi: «Bìo kà 6úen6úen mi zǔ kúará le?» A 6a le úuu.

52 O o Yeesu wáa bía nɔn ɓa yi: «*Làndá bïo zéénílo lée làndá bïo zéénílo na kenía mítén á zǔ ho wáayi béenǐ bïo nǔhǔ á ka lòn zǐi ɓànsò ɓúí na nàfòró á mu bè-fla lè mu bè-kíá wi yi.»

*Ho Nazarɛete lóhósa yí tà a Yeesu bïo
(Maaki 6.1-6; Luki 4.16-30)*

53 Bïo ó o Yeesu wà hǎn wàhio so wó, ó o ló bǐn,
54 á wà van ho lóhó na ó o dǎn yi. O wà vaá wee kàrán ɓa nùpua ɓa *zúífùwa kàránló zíní yi. A ɓa nùpua na wi bǐn ɓúenɓúen wó coon á ɓa wee bío: «Bún bè-zǔnǐnǐ so ó o yú wen? O wó kaka wee wéráa mu yéréké bïowa na kà?

55 Yínɔnǐ o ɓùen-khèero te mí za le? A ɓàn nu yínɔnǐ o Mari le? O Zaaki là a Zozeefu là a Simɔn là a Zude so yínɔnǐ ɓàn zàwa le?

56 A ɓàn hǐnni so làa wen yí wi mín wán hen le? A lé wen ó o yú hón pànká so ɓúenɓúen yi?»

57 Lé bǐn bïo yi á ɓa yí wi à ɓa dé mí sǐa wo yi. O o Yeesu wáa bía nɔn ɓa yi: «Le *Dónbeenǐ nǐ-cúa fɛero wé yí le kǎnbii hǎ lùà ɓúenɓúen yi. Ká ɓa lóhósa lè ɓàn kùrú zǐi nùpua ɓán máa wé kǎnbi o.»

58 O Yeesu yí dànná yí wó yéréké bïo cèrèe bǐn lé bïo ɓa sǐadéro wo yi fòora.

14

*O Zǎn Batiisi ɓúeró
(Maaki 6.14-29; Luki 9.7-9)*

¹ Mu pǎahǔ ó o *Heroode* na wi ho Kalilee kǎhǔ nǔhǔ wán á ná bïo ɓa wee bío o Yeesu dǎnǐ yi.

* 14:1 O Heroode mu lé yǐa ɓa wee ve làa Heroode Antipaasi.

² O o bía n̄n mí m̄nsa na làa wo páanía wi yi: «O n̄pue mu na kà lé o Zān b̄nía v̄era. Lé b̄n n̄n ó o dà wee w̄ráa mu ȳéréké b̄iowa.»

³⁻⁴ Mu bon. O Heroode h̄ia n̄n le j̄ii le 6a w̄i o Zān. A 6a w̄ira a can dó ho k̄só yi. O Heroode wó mu lé b̄io ó o Zān bía n̄n wo yi le o lá yí ko ò o fé m̄n za Filiipu 6̄n h̄ia Herodiade à ya.

⁵ O Heroode lá wi ò o 6úe o Zān ká a m̄h̄á z̄ana 6a z̄am̄a lé b̄io 6a 6úen6úen wee leéka le o Zān lé le *Dónbeen̄ j̄i-cúa f̄ero.

⁶ Eε ká a Heroode teró wizonle s̄nú díró yi, ó o Herodiade h̄nló yon b̄ia 6a von yahó. O o Heroode mu s̄i wan mu yi,

⁷ ó o báa le ká a h̄nzoró mu f̄ora b̄io na mí c̄n á mí ì na mu wo yi.

⁸ O o h̄nzoró vaá bía mu n̄n m̄n nu yi, á 6̄n nu le o b̄io le o Zān Batiisi j̄uh̄ lé h̄ia à 6a dé ho len6uen yi à na a yi.

⁹ B̄io ó o h̄nzoró 6ueé bía mu, ó o b̄eε s̄anía tò mu b̄io yi. Ká b̄io ó o báa b̄ia ó o von yahó, ó o n̄n le j̄ii le 6a wé mu na a yi.

¹⁰ O o tonkaa o 6úe le o va ho k̄só yi à vaa kúii o Zān Batiisi j̄uh̄.

¹¹ A 6a vaá kúio ho dó ho len6uen yi 6ueé n̄n o h̄nzoró yi ó o buan vaá n̄n m̄n nu yi.

¹² O o Zān mu ñi-ken̄nia 6ueé lá a n̄una, à 6a wà vaá bía b̄io mu wóráa á n̄n o Yeesu yi.

*O Yeesu d̄inla 6a m̄nka z̄am̄a
(Maaki 6.30-44; Luki 9.10-17; Zān 6.1-14)*

¹³ B̄io ó o Yeesu j̄á b̄io wó kà, ó o zon ho wooh̄ wà, á wi ò orén mí dòn va ho lahó 6úe na á n̄pue mía yi. Ká 6a n̄pua m̄h̄á z̄na mu. A 6a lóka h̄a lórá yi á vará mu j̄umu j̄ii bò a Yeesu yi.

14 Pãahũ na ó o zoó ló ho woohũ yi, ó o mɔn ɓa minka zãamãa. A ɓa màkàrí buan wo yi, ó o búakãa wee wɛé ɓa vãnvárowà na wi ɓa tãahũ.

15 Bïo ho ziihũ dãn, ó o ñi-kenínia wà ɓueé ɓó a yi, á bía nɔn wo yi: «Le wii tò, à ho lahó na kà á bïo ɓúii mún mía yi. Bío le ɓa nùpua lén va hã lórá yi, à vaa yí mu bïo yà dí.»

16 O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Ba varó bïn jùhũ mía. Minén miten na mu bè-dínii ɓa yi.»

17 A ɓa bía nɔn wo yi: «Bïo wi wa cɔn hen, léé búurú bi-zàwa bïo hònú làa cezàwa bùaa jùn.»

18 O o Yeesu bía: «Mi ɓua mu ɓuennãa.»

19 O o bía nɔn ɓa zãamãa yi le ɓa líi keení le jíní wán. O o fó ho búurú bïo hònú lè ɓa cezàwa bùaa jùn, ò o hóonía mí yahó ho wáayi, ò o dó le Dónbeenĩ bárakà, ò o cɛɛkaa ho búurú nɔn mí ñi-kenínia yi. A bán fó sankaa nɔn ɓa zãamãa yi.

20 A ɓa ɓúenɓúen dú sù. A bïo dú ká ɓa khuiira á mu sú hã sàkiwá píru jùn.

21 Bïa ɓúenɓúen na dú mu, á ɓa báawa mí dòn á à yí ho muaaseé hònú síi, ká ɓa hãawa lè ɓa háyúwá níi ló.

*O Yeesu wee varãka mu jumu wán
(Maaki 6.45-52; Zãn 6.16-21)*

22 Bũn mɔn, ó o Yeesu dɛɛnía kíkãa mí ñi-kenínia yi le ɓa zo ho woohũ dí mí yahó khí ho vũ-beenĩ mɔn ká mínén ñ na ho wãhũ ɓa zãamãa yi á ɓa à ɓoka.

23 Bïo ó o wó bũn vó, ó o wà yòora le ɓúee wán mí dòn, á yòó wee wé mí fioró á ho tá hũn yú bïn.

24 Bũn pãahũ à ho woohũ vá zon mu jumu yi, á ho pinpi-beenĩ hĩnɔn wee và lè mí pànká á wee lá mu jumu ɓuee hénka lè ho woohũ.

25 Hã tá-tĩa yi, ó o Yeesu zoó wee varáka mu ñumu wán á mà mí ñi-kenínia.

26 Bïo 6a mən wo ò o wee varáka mu ñumu wán, á 6a zãna dàkhíina, á 6a wee bío: «O léé ñi-hónbóni.» A 6a wee wãamaka.

27 O o Yeesu dèenía bía kà síi nən 6a yi: «Mi hení mí sía, mu lé ínén, mi yí zón bïo.»

28 O o Piere wãa bía nən wo yi: «Núhũso, ká mu lé fo bïo bon, ù bío le í varáka mu ñumu wán à 6uen ù cón.»

29 O o Yeesu bía nən wo yi: «Buen!» O o Piere ló wee varáka mu ñumu wán á wee va a Yeesu cón.

30 Ká bïo ó o mən bïo ho pinpiró wee wéráa ó o zãna. A bïo ó o wà lí lí mu ñumu yi, ó o wãamaa: «Núhũso fení mi.» 31 O o Yeesu dèenía dá mí ñi cãna a, ò o bía nən wo yi: «Û síidéro fòora. Léé webio nən á fo titikaarãa?»

32 Bïo 6a mí nùwã ñun yòó zon ho woohú yi, á ho pinpiró dñ.

33 A 6a ñi-kenínia na wi ho woohú yi á fará mí nən kóñúná wán o Yeesu yahó, á 6a bía nən wo yi: «Fo 6èntín lé le Dónbeení Za bïo bon.»

*O Yeesu wéera 6a vánvárowà 6ui
(Maaki 6.53-56)*

34 Bïo 6a kãa ho vũ-beení khíi dñn ho Zenεzarεete kōhú,

35 á 6a nùpua na wi bñn zũna a Yeesu, á 6a bía a 6uenló bïo nən bña sùarãkaa bñn 6úen6úen yi. A 6a 6uan 6a vánvárowà 6úen6úen 6uararãa o cón.

36 A 6a wee fio wo le o día le 6a pá wãa yí o dà-zínii ñi-kání túii yi. A bña 6úen6úen na wee yí le túii yi á wee wa.

15

O Yeesu lè 6a Farizíewa wee wǎani (Maaki 7.1-13)

¹ Ba *Farizíewa 6úi lè ho *lándá bïo zéenílowa 6úi ló ho Zeruzalεemu yi 6uara a Yeesu cón á 6ueé tùara a yi:

² «Lée webio nɔn á ũ nǐ-kenínia yí máa wé bïo á wán maáwà bò nɔn wɛn le wa wé wé? Ba yí máa sεε mí níní à bè yi díráa làa bïo mu koráa.»

³ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Lée webio nɔn á minén 6èn yí máa wé bïo le Dónbeenǐ henía nɔn mia, à mi bò mi kùrú kàránló yi?

⁴ Le Dónbeenǐ bía bïo kà: «Kǎnbi mǐn maá lè mǐn nu»* le mún bía: «Yía bía khon mǐn maá tàá mǐn nu dǎní yi, wón ko làa 6úéró.»†

⁵ Ká minén wee kàrán 6a nùpua le ká a 6úi 6àn maá lè 6àn nu ó o bía bïo kà nɔn yi: «Bïo á ĩ ko à ĩ na à séení làa fo á ĩ hǎn lè le Dónbeenǐ,»

⁶ se wón 6ànso màkóo mía ò o séení mǐn maá. Mi wee pí le Dónbeenǐ bíonǐ kà síi à wé le làa bè-kǎamáa ká mi bè mi kùrú kàránló yi.

⁷ Mi yí mɔn miten na le? Yaa o *Ezayii tǔiá sí mi wán pǎahǔ na ó o fεera le *Dónbeenǐ jì-cúa na kà mi dǎní yi:

⁸ «Ba nùpua na kà wee 6ùaaní mi lè mí jìní ká 6a yiwa yi á 6a khèra làa mi.

⁹ Le 6ùaaní na 6a wee na miǐ jǔhǔ mía.

Lé bïo 6a nùpua lándáwá lé hǎa 6a wee kàrán làa mǐn.‡»

* 15:4 Mi loǐ Léró vǔahǔ (Exode) 20.12; Lándá zéeníló (Deutéronome) vǔahǔ 5.16 † 15:4 Mi loǐ Léró vǔahǔ (Exode) 21.17 ‡ 15:9 Mi loǐ Ezayii vǔahǔ 29.13

*Bïo wee tí o nùpue
(Maaki 7.14-23)*

¹⁰ Bún món ó o Yeesu von 6a zâamâa á bía nòn 6a yi: «Mi jí bïo kà à zūrú kúará.

¹¹ Bïo wee zo a nùpue jii yí máa tíí wo. Hã bioní na wee lé là a nùpue jii, hǎn lé hǎa wee tíí wo.»

¹² O o Yeesu nǐ-kenínia vá 6ueé 6ó a yi, á bía nòn wo yi: «Fo zū le ũ bioní mu á vá 6a *Farizíewa yi le?»

¹³ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Bè-fánii léé bè-fánii na á ĩ Maá na wi ho wáayi á yí fá, á khii dεε á à kúia.

¹⁴ Mi díá 6a. Ba lé 6a muiiwà na tò 6a muiiwà bŭaa wán. Ká a muui tò mí ninza muui bŭini wán, á 6a à páaní vaá zo ho kǎhŭ.»

¹⁵ O o Piere wǎa bía nòn wo yi: «Zéení le wǎhiire mu kúará làa wεn.»

¹⁶ O o Yeesu bía nòn wo yi «Éee! Lé minén pá dǐn yí zū mu bïowa yara le?

¹⁷ Mu bïo búenbúen na wee zo a nùpue jii, à lii zo a píohó yi, bún ó o wee bǐnǐ léé ní kúia.

¹⁸ Εε ká hã bioní na ó o wee bío lè mí jii, á wee lé o sǐi yi, hǎn lé hǎa wee tíí o nùpue.

¹⁹ Mu bon. Hã yile-kora wee lé le sǐi yi. Lé bún te le nǐ-6úee, lè ho hǎ-fénló lè ho bá-fénló lè mí sǐiwà, lè ho kǎnló, làa bïo yí bon bioró o nùpue jii, lè 6a nùpua yènnáa yáaró.

²⁰ Bún bïowa so lé bío wee tíí o nùpue, ká ho dí le hã níní na yí sεera, bún yí máa tíí nùpue.»

*O sǐi veere hǎa na tà a Yeesu yi bïo
(Maaki 7.24-30)*

²¹ Bún món ó o Yeesu ló bǐn wà, á van ho kǎhŭ 6úi na sàarâa ho Tiire lè ho Sidǎn lórâ yi.

22 A ho Kanan kōhū hāa búí na wi ho kōhū mu yi, á wà buara a cón, á buée wee bío pǎnpǎn kà síi: «Núhúso, *Daviide Za, màkàrí mií. Í hínló á cíná búí wi yi á wee beé o lò làa sòobéε.»

23 O o Yeesu yí dó mí jii wo yi. O o nǐ-kenínia vá buée bó a yi, á wee bío làa wo: «O hāa mu na bò wá mǎn wee wāamaka féεε á ũ bío le o bíní.»

24 O o Yeesu bía: «O *Isirayεele nǐpomu na ka lòn pia na vúnun lé bán ba tonkaa mi bío yi.»

25 O o hāa yáá wāa wà buée líí fàrá mí nǎnkójuná wán o Yeesu yahó, ò o bía: «Núhúso, séení mi.»

26 O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Mu yí se à ba lá ba háyónzàwa dínló à yénní kúia na ba booní yi.»

27 O o hāa bía nǎn wo yi: «Núhúso, bún bon. Εε ká ba booní wee wé sèeka ho dínló na wee kùenka líí kúia mín so tá à dí.»

28 O o Yeesu wāa bía nǎn o hāa mu yi: «Fo bènṭín dó ũ síi mií làa sòobéε.» Mu ù wé làa bío fo lonnáa mu. O o hínló dèeníá wan bún wán.

*O Yeesu wéera ba vǎnvárowà cèrèε
(Maaki 7.31)*

29 Bún mǎn ó o Yeesu ló hón lahó so yi á van ho Kalilee vū-beení jii, á vaá yòora le búee wán yòó kará.

30 A ba minka zāamāa buara a cón lè ba lóní, lè ba muiiwà, làa bǐa sǎnía bío búí mía bǐn, lè ba bekewà, lè ba vǎnvárowà cèrèε búí. Ba buée bàráka ba o Yeesu tá, ó o wéera ba.

31 Bío ba zāamāa mǎn à ba bekewà na lá yí dà máa bío á wee bío, á mǎn à bǐa sǎnía bío búí lá mía bǐn á wan, á mǎn à bǐa lá lé ba lóní wee varáka sese, á mǎn à bǐa lá lé ba muiiwà á wee mi, á mu wó ba

coon dàkhíina, á ba wee òuaaní o *Isirayεele b̀an Dónbeenĩ yèni.

*O Yeesu b̀inia diinia ba minka z̀amáa
(Maaki 8.1-10)*

³² O Yeesu von mí nĩ-kenínia á b́ia ǹn ba yi: «Ba ǹpua na k̀a màkárí òuan miĩ. B́io k̀a lé ba wizooní t́in k̀a ba wi làa mi, á ba bè-dínii ẃaa vó. I yí wi à ĩ día ba à ba òo k̀a ba yí yú b́io yí dú. Lé b́io ba dà vaá lé è l̀iorá ho ẃhũ wán lé le h́ini.»

³³ O o nĩ-kenínia t̀ara a yi: «Wa à yí mu bè-dínii wen le dùure na k̀a yi á à na bán minka z̀amáa so yi?»

³⁴ O o Yeesu t̀ara ba yi: «Lée búurú b́io yèn wi mi c̀n?» A ba b́ia ǹn wo yi: «Lée búurú b́io h̀nun làa cezàwa bùaa yèn búí.»

³⁵ O o Yeesu ẃaa b́ia ǹn ba z̀amáa yi le ba lii k̀enĩ,

³⁶ ò o fó ho búurú b́io h̀nun lè ba cezàwa, ò o dó le Dónbeenĩ b́arákà, ò o c̀ekaa mu ǹn mí nĩ-kenínia yi á bán sankaa ǹn ba z̀amáa yi.

³⁷ Ba búenb́uen dú s̀, ó o nĩ-kenínia khuiira b́io k̀a, á mu s̀ há s̀kíwá b́io h̀nun.

³⁸ B́ia búenb́uen na dú mu, á ba báawa mí dòn á à yí muaaseé náa síi, k̀a ba háawa lè ba háyúwá níi ló.

³⁹ B́un m̀n ó o Yeesu ǹn ho ẃhũ ba z̀amáa yi le ba òoka, ò o zon ho woohũ mí dòn á van ho Makadan k̀hũ.

16

*Ba wi ò o Yeesu wé yéréké b́io
(Maaki 8.11-13; Luki 12.54-56)*

¹ Ba *Farizíεwa lè 6a *Sadusíεwa wi à 6a khūaa o Yeesu nii yi, á 6a vá buée bó a Yeesu yi á bía nɔn wo yi le o wé yéréké bío búí na wee zéení le o dànló ló le Dónbeenĩ cón.

² O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Hen ká le wii líí wee zo, á ho wáayi mùia, à mi le ho tá hĩa wé se.

³ Ká le yĩnbii bùirii, ká ho wáayi mùiamu á dó mí yuumu, à mi le ho vlohó á à buen. Ká mi wee loń ho wáayi à zũrnáa bío a à wé, á lée webio nɔn á bío wee zéení bío wee wé bío ká wán á mi yí zũ?

⁴ Ho zuia nùpua na yí se, na wee bĩní le Dónbeenĩ món à wé mu bè-kora wee cà à 6a mi yéréké bío. εε ká 6a máa mi yéréké bío búí ká mu yínɔn le *Dónbeenĩ ni-cúa fεero Zonaasi bío.* » Bũn món ó o wà ò o díá 6a.

*Ba Farizíεwa lè 6a Sadusíεwa bío
(Maaki 8.14-21)*

⁵ Bío 6a nĩ-kenínia wee khí lè ho vũ-beení món o Yeesu cón, á 6a nɔnsáa yí buan ho búurú.

⁶ O o Yeesu wáa bía làa ba: «Mi pa miten 6a *Farizíεwa lè 6a *Sadusíεwa bío yi. Ba bío 6onmín lè le ja-fini.»

⁷ O o nĩ-kenínia wee bío làa mín: «O wee bío ká síi lé bío wa yí buan ho búurú.»

⁸ O o Yeesu zũna bío 6a wee bío, ó o tũara 6a yi: «Lée webio nɔn mi wee bíoráa le lé bío mi yí buan ho búurú? Mi siadéro miĩ 6èntĩn fòora.

⁹ Mi pá dĩn yí máa jí mu bío à zũn mu kúará le? Ho búurú bío hònú na á ï cèekaa nɔn 6a báawa muaaseé hònú yi, lè hã sàkíwá na mi khuiira bío ká kúaa yi nii á mi nɔnsáa bío yi le?

* 16:4 Mi loń Matiye vūahđ 12.39

10 A ho búurú bïo hènun na á ï cèekaa nòn 6a báawa muaaseé náa yi, lè há sàkíwá na mi khuiira bïo ká kúaa yi nìí á mi nònsáa bïo yi le?

11 A lée webio nòn á mi le mu lé ho búurú bïo á ï wee bío? Mi pa miten 6a Farizíewa lè 6a Sadusíewa na bïo ka lòn ña-fini bïo yi.»

12 O o ñi-kenínia màhá wáa zūna le o lá yí bía le 6a pa míten le ña-fini na 6a wee wé lè ho búurú bïo yi, ká lé 6a Farizíewa lè 6a Sadusíewa kàránló na 6a wee na ó o le 6a pa míten bïo yi.

*O Piere bía le o Yeesu lé yí le Dónbeení mòn léra
(Maaki 8.27-30; Luki 9.18-21)*

13 O Yeesu wà van ho kòhú na sùaràa là a Filiipu ló-fáraníi na 6a le *Sezaaree yi. O o tùara mí ñi-kenínia yi: «Ba nùpua wee bío webio o *Nùpue Za dání yi?»

14 A 6a bía nòn wo yi: «Ba 6úi le fo lé o Zān Batiisi. Ba 6úi le fo lé o *Elii. Ba 6úi yàà 6èn le fo lé o Zeremii, tàá le *Dónbeení ñi-cúa fεero 6úi.»

15 O o Yeesu tùara 6a yi: «Minén cón á ï 6èn lée wée?»

16 O o Simòn Piere bía nòn wo yi: «Fo lé o *Krista, le Dónbeení na wi fεεε Za.»

17 O o Yeesu wáa bía nòn wo yi: «Zān za Simòn, ũ ñúhú sí. Mu yínón nùpue zéénia ho tūiá poni na kà làa fo. Lé wàn Maá na wi ho wáayi á zéénia mu làa fo.

18 A ñén 6èn ñ bío bïo ká á à na foñ: Fo lé o Piere bïn kúará le huee. A lé dén huee so á ï fàrá ï kuure wán, á hàrí mu húmú máa dàí bïo 6úi máa wé làa de.

19 Ho wáayi béení won-zàwa á ï ñ na foñ. Bïo lée bïo na á fo khíi wé pã bïo ho tá wán, á le Dónbeení

mún n̄ pí mu b̄io ho wáayi. A b̄io na fo khíi wé tà b̄io ho tá wán, á le Dónbeen̄i mún n̄ tà mu b̄io ho wáayi.»

²⁰ O o Yeesu wáa henía mu n̄on mí n̄i-kenínia yi le 6a yí bío le mí lé o Krista.

*O Yeesu wee b̄io mi húmú lè mi vèeró b̄io
(Maaki 8.31-9.1; Luki 9.22-27)*

²¹ A lá b̄un̄ j̄ii wán, ó o Yeesu búakáa wee bío b̄io kà wéréwéré lè mí n̄i-kenínia: «Í ko à í va ho Zeruzalεmu, à lò vaa be b̄in̄ làa sòobéε 6a *n̄i-kía, lè 6a yankarowà j̄únása lè ho *làndá b̄io zéenílowa níi yi. Ba à búe mi, ká h̄a wizooni t̄in zon̄ á í ì vèe.»

²² O o Piere wáa fó a 6a vá ló, ò o wee bío: «Ébé! Nuh̄uso, b̄un̄ máa wé làa fo. Le Dónbeen̄i á à k̄an̄i fo mu yi.»

²³ Ká a Yeesu màh̄a yèrémáa bíá n̄on wo yi: «Vá lé í n̄isán̄i lè ũ *Satāni b̄ion̄i. Fo wee b̄umaka í tonló. Ū yilera yín̄on̄ Dónbeen̄i yilera. H̄a lé 6a n̄upua yilera.»

²⁴ B̄un̄ món̄ ó o Yeesu bíá n̄on mí n̄i-kenínia yi: «Yia wi ò o bè mī, à 6ànso khíi mí kùrú s̄ii bío wéró yi, ká a wé lá mí *kùrùwá pí à bèráa mī.

²⁵ Lé bío á yia wi ò o k̄an̄i mí mukān̄i wón̄ á à v̄in̄i le. Ká yia màh̄a tà le mí ì v̄in̄i le ín̄én̄ bío yi, wón̄ á à yí le.

²⁶ O n̄upue lá yú ho d̄im̄j̄á bío 6úen̄6úen̄, ò o khon le mukān̄i binbir̄i yi, se lé ho c̄un̄ú yén̄ á 6ànso yú? O n̄upue lá khon le mukān̄i binbir̄i yi, ó o so dà à na bío 6úí á à b̄in̄i ì yiráa le le?

²⁷ Mu bon. O *N̄upue Za khíi 6uen̄ mín̄ Maá cùkú been̄i yi lè mí wáayi tonkarowà, á 6ueé sàán̄i 6a n̄upua n̄i-kén̄i kén̄i yi, á à héha làa bío 6a wó.

28 Le í mĩ ho tũíá na mia: Ba nùwā yēn zàwa búí na wi bía hen t̄ahú máa hí ká 6a yí m̄n o Nùpue Za 6uenlò lè mí béenĩ.»

17

*O Yeesu minikaa le búee wán
(Maaki 9.2-9; Luki 9.28-36)*

¹ Wizooní b̄io h̄ez̄in b̄in m̄n, ó o Yeesu fó a Piere là a Zaaki là a Z̄an na ló o Zaaki 6̄an za á yòoraráa le búee búí na d̄sn wán. B̄io 6a yòó wi b̄in mí dòn,

² ó o Yeesu minikaa 6a ȳo yi, á yahó wee j̄uúka lè le wii b̄io síi, á s̄i-z̄inia ka p̄uiap̄uia lòn khoomu.

³ A 6a n̄i-kenínia le mí ì loí, á 6a m̄n o *M̄oyiize là a *Elii* à 6a d̄in wee tà h̄ã láakáwá là a Yeesu.

⁴ O o Piere wáa bía n̄n o Yeesu yi: «Núh̄uso, mu wó se á wa wi hen. Ká fo tà á ì tá h̄ã bùkú zàwa b̄io t̄in. Únén dà-kéní, o M̄oyiize dà-kéní, o Elii dà-kéní.» ⁵ B̄io ó o wee b̄io, à b̄in le dùndúure búí na wee j̄uúka á yòó ló líí pon 6a yi. A mu t̄amu búí s̄ã j̄á le dùndúure mu yi: «Ȳia kà lé í Za na á ì b̄o í taká wán. O b̄io sí miĩ. Mi wé jí a c̄sn.»

⁶ B̄io ó o n̄i-kenínia j̄á mu t̄amu mu s̄ã, á 6a z̄nkaa dàkh̄ina, á líí búrá mí yara ho tá yi.

⁷ O o Yeesu 6ueé 6ó 6a yi, á b̄o mí níi 6a wán, ò o bía: «Mi lii h̄iní. Mi yí z̄n b̄io.»

⁸ A 6a wáa h̄onía mí yara á 6a yí m̄n nùpue ká yín̄n o Yeesu mí dòn.

⁹ B̄io 6a ló le búee wán wee lii, ó o Yeesu henía b̄io kà n̄n 6a yi: «B̄io mi m̄n kà à mi yí b̄io le nùpue jí fúaa o *Nùpue Za h̄urun á v̄era ló 6a n̄i-hía t̄ahú.»

(Maaki 9.10-13)

* 17:3 Mi loí Luki v̄uahú 9.31

10 Ó o ñi-kenínia tùara a yi: «Lée webio nòn ho *làndá bïo zéenílowa le o Elii ko ò o ßuen ho yahó?»†

11 Ó o bía nòn ßa yi: «Mu bon. O Elii ko ò o ßuen vé, à ßuee kúee mu bïowa ßúenßúen mí lara yi.

12 Le í bío mu na mia: O Elii mu yáá ßuara vó. Ká ßa nùpua màhá yí zūna le lé orén. A ßa wó a làa bïo ßa sía vá yi. Lé bñn sii ßa mún ñ beéráa o Nùpue Za lò.»

13 Ó o ñi-kenínia wáa zūna le lé o Zān Batiisi ó o wee bío bïo.

*O Yeesu wéera a háyónza na le dándàhioní wi yi
(Maaki 9.14-29; Luki 9.37-43a)*

14 Bïo ßa líí dñn hen na ßa zāamáa wi yi, ó o ñii ßúii vá ßueé ßó a Yeesu yi á líí fárá mí nònkòjúná wán o yahó, ò o bía:

15 «Nì-kàránlo, loñ í za màkàrí yi. Le dándàhioní wi o yi. Le wee beé o lò. Pònna cèrèe le wee lá a dé ho dōhú tàá mu ñumu yi.

16 A ñ buan wo ßuararáa ũ ñi-kenínia cñn, ká ßa màhá yí dàrina yí wéera a.»

17 Ó o Yeesu wāamaa: «Éee! Mi zuia nùpua ßèntñn yí máa dé mí sía le Dónbeení yi bïo bon, á mi mún yí máa jí hàrí dèe. Mi wee leéka le í keení làa mia á wé è kàrán mia fúuu le? Mi ßua a háyónza mu ßuennáa.»

18 Bïo ßa ßuara làa wo, ó o Yeesu nàmakaa o cíná yi, ó o ló. Ó o háyónza dèeníá wan mí lahó yi.

19 Bñn món ó o Yeesu wà. Ó o ñi-kenínia wà waá ßó a yi à ßa tùara a yi: «Lée webio nòn á warén yí dàrina yí ñonnáa o cíná mu.»

† 17:10 Mi loñ Malasii vūahú 3.23

²⁰ O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Lé bïo mi slidéro mïi ka cïnú dàkhïina. Le ï mï ho tũíá na mia: Hen ká mi sladéro mïi na khúekhúe lè ho mútáàdè bεere bïo á mi yáá pá lá tà le mïi wé làa bïo, á mi lá dà à bïo ò na le búee na kà yi le le lé ho lahó na le wi yi, à va lòn-veere, á mu ù wé. Bïo woon á mi lá máa wé è wé máa sa.

²¹ [εε ká mu màhá lé ho fioró lè le jii líró mí dòn lé bïo dà à ɓa a cïná na kà bàn sii á à lén.]»

O Yeesu wlokaa wee bïo mí húmú lè mí vèeró bïo (Maaki 9.30-32; Luki 9.43-45)

²² Wizonle búí ká a Yeesu lè mí nï-kenínia búenbúen páanía wi ho Kalilee kōhú yi, ó o bía nɔn ɓa yi: «O *Nùpue Za á ɓa à dé ɓa nùpua níní yi.

²³ Ba à búe o, ká mu wizooní tïn zon ò ò vèe.» A ɓa nï-kenínia yilera yáara làa sòobεε.

Le Dónbeení zï-beení lànπό cāló bïo

²⁴ O Yeesu lè mí nï-kenínia wà van ho *Kapεenayuumu lóhó. A le *Dónbeení zï-beení *lànπό féwá wà ɓueé ɓó a Piere yi à ɓa tùara a yi: «Mí nï-kàránlo so wee sàání le Dónbeení zï-beení lànπό le?»

²⁵ O o Piere bía: «Ūuu o wee sàání ho.» Pãahú na ó o Piere wà vaá zo le zii na ó o Yeesu wi yi, ó o Yeesu dèeníá wee tùa wo yi: «Simɔn, lée wée ko ò o wé sàání ho lànπό lè mí síiwà à na ho dímíjá na kà bá-zàwa yi? Fo wee leéka webio mu dání yi? Lé ho kōhú nùpua mí bεere lée tàá lé bïa ɓa funnáa á dàina?» O o Piere le lé bïa ɓa dàina.

²⁶ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Àwa, bún wee zéení le ho kōhú nùpua yí ko ɓa wé sàání ho lànπό.

²⁷ εε ká wa màhá máa lùnka ɓa nùpua mu yilera. Lén lii ho vū-beení yi, à lii ɓa le ce-híni. O o nín-yání ceza na fo ò ví à ũ lén à lée hén jii, á fo ò yí le

wén-hǎnló le yi na dà warén wa nùwǎ jùn làn-pó á à sàání. A ũ wǎa 6ua dén à ũ va 6a cǎn vaa sàání wa làn-pó.»

18

Lée wée po bǎa ká

(Maaki 9.33-37; Luki 9.46-48)

¹ Hón pǎahǔ so yi, ó o Yeesu nǐ-kenínia wà 6ueé 6ó a yi, á 6a wee túa wo yi: «Yǎa bǐo jǔhǔ wi po bǎa ká le Dónbeenǐ béeǎi yi lé o yén.»

² O o Yeesu von o háyónza 6ueé dǐnǎa 6a yahó,

³ ò o bǎa: «Le ǐ mǐ ho túiá na mia: Hen ká mi yǐ yèrémáa á yǐ ka lè 6a háyúwá bǐo síi, á mi máa zo le *Dónbeenǐ béeǎi yi.

⁴ Yǎa bǐo jǔhǔ wi po bǎa ká le Dónbeenǐ béeǎi yi lé yǎa wee líini míten à wé là a háyónza na kà bǐo síi.

⁵ Yǎa 6uan háyónza 6úi na ka làa yǎa kà bǐo síi sese, se mu lé ǐnén ǐ beere á 6anso 6uan sese.

Mu bè-kohó wéró yǐ se

(Maaki 9.42-48; Luki 17.1-2)

⁶ «Ba háyúwá na dó mí sía miǐ nǐ-kéní á nùpue khà dó mu bè-kora wéró yi, se mu síaaní á 6a ca le hue-beenǐ 6anso fonle yi à lèe dé ho mu-beenǐ yi ò o líi lí.

⁷ Ho dǐmǐná á ho yéréké khǐi sá yi, lé bǐo á bǐo wee khà 6a nùpua dé mu bè-kora wéró yi á wi ho yi. Mu bon, mu lée bǐo na wéró máa khǐi ho yi. Εε ká yǎa níi wee bè mu, á ho yéréké khǐi sá yi.

⁸ Ká mu lé ũ níi tàá ũ zeñ wee dé fo mu bè-kora wéró yi, ũ kúio há lèe kúia. Fo zon le mukǎnǐ na máa vé lùe yi lè ũ nín-kéní tàá lè ũ zeñ-kéní, se mu

s̄aaanĩ b̄io 6a à lèe fo á à dé ho d̄sh̄ũ na máa hí máa mi yi lè ũ níní mí b̄io ɲun tàá ũ zení mí b̄io ɲun.

⁹ Ká mu lé ũ yère wee dé fo mu bè-kora wéró yi, ũ còkon le lèe díá. Fo zon le mukānĩ na máa vé lùe yi lè ũ yèn-kéní, se mu s̄aaanĩ b̄io 6a à lèe fo ò dé le *Dofinĩ d̄sh̄ũ yi lè ũ ȳio mí b̄io ɲun.

*O pio na v̄n̄un b̄in̄la yú wahiire
(Luki 15.3-7)*

¹⁰ «Mi pa miten b̄io, à 6a háyúwá na kà n̄i-kéní ò o 6úí yí zuañ yi. Lé b̄io 6a háyúwá mu wáayi tonkarowà wi lè wàn Maá Dónbeenĩ f̄ééé.

¹¹ [O *Nùpue Za 6uara wà 6ueé cà b̄ia khèra lè le Dónbeenĩ á à fení.]

¹² Le í t̄ua mia. Hen ká a 6úí pia khĩm̄ani lá wi s̄ii, ó o yà-kéní wó wó séra v̄n̄un, ó o so máa kúia 6a khĩm̄ani yà-kéní mía na ká le 6úee yi ká a máa cànk̄a ȳia v̄n̄un le?

¹³ Le í bío mu na mia: Ká a h̄ia yú a, ó o s̄ii á à wa wa a b̄io yi á à poñ 6a khĩm̄ani yà-kéní mía na yí v̄n̄un.

¹⁴ Lé làa b̄in̄ s̄ii á m̄in Maá na wi ho wáayi mún yí wi à 6a háyúwá na kà n̄i-kéní à v̄í.

Ká m̄in za 6úí wó khon làa fo

¹⁵ «Hen ká m̄in za wó khon làa fo, à ũ vaa zéení a wékheró na a yi, únén làa wo mi nùwã ɲun mi dòn. Ká a tà, á mi ì b̄in̄ ì wé 6a zàwa.

¹⁶ Ká a p̄á, à ũ cà nùpue n̄i-kéní tàá nùwã ɲun dé ũ wán, à héha làa b̄io le Dónbeenĩ b̄ionĩ v̄uah̄ũ bíarãa mu: «Mu b̄io 6úen6úen á wa à lén ȳio 6a sééràsa nùwã ɲun tàá nùwã t̄in bè-b̄ionii wán.»*

* **18:16** Mi lorĩ Làndá zéeníló v̄uah̄ũ (Deutéronome) 19.15

17 Ká a pá pǎ le mí máa jí bán cǎn, à ù bío mu lè mǐn zàwa na kúaa mǐn wán. Ká a pá le mí máa jí bán cǎn, à ù wǎa wé o lòn làn-pó fé, tàá nǐ-veere búí na yí zǔ Dónbeenǐ.

18 Le ǐ mí ho tǔiá na mia: Bǐo lée bǐo na mi khií wé pǎ bǐo ho tá wán, á le Dónbeenǐ mún ò pí mu bǐo ho wáayi. Á bǐo lée bǐo na á mi khií wé tà bǐo ho tá wán, á le Dónbeenǐ mún ò tà mu bǐo ho wáayi.

Mi wé bunbua flo

19 «Le ǐ mún bío mu na mia. Hen ká nùwǎ òun búí wé ló mi tǎhǔ á bunbuaa flora bǐo lée bǐo ho tá wán, á wán Maá na wǐ ho wáayi á à na mu ǎa yí.

20 Mu bon, hen na á nùwǎ òun tàá nùwǎ tǐn kúaa mǐn wán yí ǐ yèni yí, se ǐ wǐ ǎa tǎhǔ.»

O ton-sá na pǎ ho séndiaró bǐo

21 O o Piere wǎa vá bueé ǎo a Yeesu yí ò o tùara a yí: «Núhǔso, ká wán za wee wé khe làa mi fǎεε, á ǐ ko à ǐ sén día na a yí cúa-yen? Lée cúa-hèñun lée?»

22 O o Yeesu le bùéé. «ǐ yí bía le cúa-hèñun mí dòn. ǐ le búará-tǐn làa píru píru cúa-hèñun.

23 Lé bǔn nòn á ǐ ò tée ho wáayi béenǐ làa bǐo kà: Bée búí le mí ò càtí mí kení na wǐ mí ton-sáwá yí.

24 Bǐo ó o búakáa wee càtí há, á ǎa buan o búí buararáa, à le wárí na ó o ko o ò wǐ mí júhǔso yí á boo dàkhǐna.

25 O nǐi mu yí dà le máa wǐ. Á ǎa júhǔso nòn le nǐi le ǎa wǎa yéé wo ò o wé o wobá-nǐi, à yéé bán háa, là a zàwa, làa bǐo wǐ o cǎn búenbúen, à màhá wínáa le kee.

26 O o ton-sá mu líí fàrá mí nònkópúná wán mí júhǔso yahó ò o wee yanka a: «Sabéré ù nǐ ù yí. ǐ ò wǐ le kee mu búenbúen.»

²⁷ A 6a nùhũso zũna a màkàrí, ó o séra mu día nòn wo yí ò o le o lén.

²⁸ «Ó o ton-sá mu wà lée sã mí ninza búí yahó ò orén kee 6èn wi wón yi. Le lée wén-hãani khímàni. O o wĩira mí ninza mu tun kònlè ò o wee bío: «Í wárí na wi foñ á ù wí.»

²⁹ A 6a ninza mu líí búrá à tá, á wee yanka a kà: «Sábéré ù nĩ ù yi. I ù wí le kee mu.»

³⁰ Ká a màhã pã, ò o vaá dó a ho kàsó yi á pannáa o kee wíló.

³¹ Bío 6a ton-sáwá na ká mòn bío wó, á mu vá 6a yi làa sòobéε. A 6a wà vaá lá mu búenbúen fεera nòn mí nùhũso yi.

³² A 6a nùhũso von o ton-sá mu á bueé bíá nòn yi: «Yí kohó 6ànsò yén! Unén á ï séra bío díá lé bío fo yankaa mi.

³³ Fo 6èn mún lá ko à ù zũn mi ninza màkàrí làa bío á ínén zũnanáa à ù màkàrí.»

³⁴ Ba nùhũso síi câ dàkhíina, ó o le 6a 6ua a ton-sá mu vaa dé ho kàsó yi à pa le kee na wi o yi búenbúen wí véro.»

³⁵ Bún món ó o Yeesu bĩnía bíá: «Lé kà síi á wàn Maá na wi ho wáayi á khíi wé làa mia, ká mi yí máa tà sén díá na mìn zàwa lè mìn hínni yi lè mi sía búenbúen.»

19

Bío ó o Yeesu bíá mu yaamu fáaró dǎní yi (Maaki 10.1-12)

¹ Bío ó o Yeesu kàrána 6a nùpua kà síi vó, ó o ló ho Kalilee kǎhũ yi á wà khú ho *Zudee kǎhũ sǎn-kéní na wi ho Zurudēn muhũ món.

² Nùpua cèrèε nòn o món khú bín lè mí vánvárowà, ó o wééra 6a.

³ A 6a *Farizíεwa búí wí 6a khūaa o Yeesu ɲii yi, á 6a wà 6ueé 6ó a yi, à 6a tùara a yi: «Wa làndá yi, ká nùpue 6àn hǎa dá wó khon làa wo, á níi so nòn wo yi ò o dèení ɲa a le?»

⁴ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Mi so yí kàráanna bío kà yí mòn le Dónbeení bíoní vūahú yi le? «Mu ɲúhú 6úεení, á le Dónbeení léra a báa á léra a hǎa.»*

⁵ Lé bún nòn ó o báa á à díá mín maá lè mín nu, ká à léé lè mín hǎa. A 6a mí nùwǎ ɲun á à wé sǎnía dà-kéní.†

⁶ Ba wǎa yí nòn nùwǎ ɲun, 6a lée ní-kéní. Bío le Dónbeení cèéra mín yi à nùpue yí fáa.»

⁷ A 6a *Farizíεwa bía nòn wo yi: «Lée webio nòn ó o Mɔyiize bíarǎa le ká báa le mí ì ɲa mín hǎa, o ò wé mu yaamu fáaró vūahú na a yi?»‡

⁸ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «O Mɔyiize nòn le níi le mi dà a ɲa mi hǎnání, lé bío mi yí máa ɲí dèε. Εε ká mu ɲúhú 6úεení á mu lá yí ka kà síi.

⁹ Le í bío mu na mia: Báa na díá mín hǎa à 6àn hǎa mu ɲòn yí fó báa, ò o kún fó hǎ-veere yan, se wón lée hǎ-fé.»

¹⁰ O o Yeesu ní-kenínia bía nòn wo yi: «Ká mu lé kà síi ó o báa ko ò o 6uarǎa miten mín hǎa dǎní yi, ká nùpue wǎa yí yan se mu sǎaaní.»

¹¹ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Hón kàránló so na ká á báawa 6úen6úen yí dà máa tà yi. Bío le Dónbeení nòn mu pànká yi, bán mí dòn lé bío dà à tà mu yi.

¹² Bío wee hè 6a báawa búí à 6a máa ya á síiwà boo. Ba búí wee te ká 6a báamu húrun. Ba búí lé

* **19:4** Mi loí Bío ɲúhú 6úεení vūahú (Genèse) 1.27; 5.2 † **19:5** Mi loí Bío ɲúhú 6úεení vūahú (Genèse) 2.24 ‡ **19:7** Làndá zéeníló vūahú (Deutéronome) 24.1

6a nùpua 6ó 6a bámu. Ba 6úi 6èn wee pí mu há-yaamu ho wáayi béenĩ bïo yi. Yia dà hón kàránló so á à tà yi, à wón tà ho yi.»

*O Yeesu dúbuua 6a háyúwá yi
(Maaki 10.13-16; Luki 18.15-17)*

¹³ Nùpua 6úi 6uan 6a háyúwá 6uararáa o Yeesu cón le o bè mí níní 6a wán, ò o fio na 6a yi. O o ñi-kenínia wee zá làa ba.

¹⁴ O o Yeesu wáa bía nòn 6a yi: «Mi díá 6a háyúwá le 6a 6uen í cón. Mi yí hê 6a. Lé bïo ho wáayi béenĩ bïo sã bía ka lè 6a bïo síi yi.»

¹⁵ O o Yeesu wáa bò mí níní 6a wán. Bũn món ó o ló hón lahó so yi wà.

*Ho náfòró lè le Dónbeenĩ béenĩ bïo
(Maaki 10.17-31; Luki 18.18-30)*

¹⁶ Yïo 6ueé tí, à nùpue 6úi vaá vá 6ueé 6ó a Yeesu yi, á tùara a yi: «Nì-kàránlo, lée webio á ï ko à ï wé ká mu se à yíráa le mukāñĩ binbirĩ na máa vé?»

¹⁷ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Lée webio nòn á fo wee tùaráa miĩ lè mu bïo na se bïo? Le Dónbeenĩ mí dòn lé ño se. Ká fo wi à ù yí le mukāñĩ binbirĩ na máa vé, à le Dónbeenĩ bióní na le henía bïo à ù bè yi.»

¹⁸ O o ñi tùara: «Hón lé há bióní yén?» O o Yeesu bía: «Yí 6úe nùpue. Yí wé há-fénló tàá bá-fénló. Yí ñuua bïo. Yí fi sabéré mi ninza jii.

¹⁹ Kànbi mĩn maá lè mĩn nu. Wañ mi ninza làa bïo á fo waráa ũten bïo síi.» §

§ 19:19 Mí loñ ho Léro vūahũ (Exode) 20.12-16; Lándá zéeníló vūahũ (Deutéronome) 5.16-20; Levii nùwá vūahũ (Lévitique) 19.18.

20 O o yàrónza bía nɔn o Yeesu yi: «Bún búenbúen á ĩ bò yi. Lé mu yén á ĩ pá bíníá ko à ĩ wé.»

21 O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Ká fo wi ũ wé o nùpue na bïo jii sú, à ũ lén vaa yèè bïo wi ũ cón búenbúen, à na wárí ba nĩ-khenia yi, á fo khíi yí ho nàfòró ho wáayi. Bún món à ũ bíní búee bè mi.»

22 Bïo ó o yàrónza ná hñn bíoní so, ó o bíníá wà ká a sáníá tò, lé bïo ó o níi bïo boo dà.

23 O o Yeesu bía nɔn mí nĩ-kenínia yi: «Le ĩ mí ho tũíá na mia: Ho nàfòró òanso zoró le *Dónbeenĩ béenĩ yi bènťin do.

24 I pá à bíní ì bío bïo kà á à na mia: O cón-júmúkũ zoró lè ho mísímí kšhũ á à wé wayi á à poń o nàfòró òanso zoró le Dónbeenĩ béenĩ yi.»

25 Bïo ba nĩ-kenínia ná hã bíoní mu, á ba wó coon dàkhíina, á ba bía: «Éee! A yĩa wãa dà à fen lée wée?»

26 O o Yeesu yòó fá mí yïo ba yi ò o bía: «Ba nùpua cón á mu yí dà máa wé, èè ká le Dónbeenĩ cón á bïo búenbúen dà wee wé.»

27 O o Piere wãa bía nɔn o Yeesu yi: «Loń, warén ló díá bïo lá wi wa cón búenbúen à wà bò foń, á wa bïo khíi wé kaka?»

28 O o Yeesu bía nɔn ba yi: «Le ĩ mí ho tũíá na mia: Hen ká a *Nùpue Za khíi kará mí cùkú beenĩ kanmúiní wán ho ðímíńá finle yi, á minén píró jùn na bò mi á mún ñ keení ba bá-zàwa kanmúiní wán, á à cítíráa o *Isirayele zĩ-júná píró jùn.

29 A bía búenbúen na ló díá mí zíní, lè mín zàwa, lè mín hínni, lè mín maáwà, lè mín nuwà, lè mí zàwa tàá mí manawà ínén bïo yi, bán khíi yí mu bàn cúa-khímàni khímàni á mún ñ yí le mukānĩ binbirĩ na máa vé.

30 $\text{E}\epsilon$ ká bĩa dú ho yahó hã làa na ká wán, á cèrèè khíi wé 6a món-díwá. A bĩa dú ho món hã làa na ká wán, á cèrèè khíi wé 6a ya-díwá.

20

Ho èrészén v̄ns̄ĩa buahó v̄arowà wahiire

¹ «Mi loń, ho wáayi béenĩ b̄io ka làa b̄io ó o n̄ii 6úi na èrészén v̄ns̄ĩa buahó wi á h̄ĩa wó. Wizonle 6úi ó o f̄era h̄in̄on ló le ȳinb̄ii b̄uir̄ii, á wà léé cà 6a v̄arowà á à kúee mí èrészén v̄ns̄ĩa buahó yi.

² A 6a v̄arowà mu làa wo w̄ãanía tò le wén-h̄õnló dà-kéní na lé o n̄upue n̄i-kéní wizon-kùure sámú s̄aání wán, ó o le 6a w̄ãa vaa sá mí èrészén v̄ns̄ĩa buahó yi.

³ B̄un món ó o b̄in̄ia ló le ȳinb̄i-wi-bee yi, á léé yú 6a 6úi 6a n̄upua f̄em̄inló lahó yi à 6a yí máa wé d̄èè.

⁴ Ó o b̄ia n̄on 6a yi: «Minén mún lén vaa sá í èrészén v̄ns̄ĩa buahó yi, ká í na le wizon-kùure sámú s̄aání mi n̄i-kéní kéní yi.»

⁵ A bán wà van. B̄un món á ho m̄õh̄ũ 6̄anso t̄in b̄in̄ia ló ká le wii yòó f̄ará, á k̄un ló le wi-h̄aarè, á léé wó b̄io ó o wó kh̄iina 6̄an s̄ii.

⁶ Mu véenii ó o b̄in̄ia ló ho z̄ih̄ũ j̄ii, á t̄in léé yú 6a n̄upua 6úi ho f̄em̄inló lahó yi. Ó o t̄uara 6a yi: «Mi kará hen á tò le wii k̄ãamáa le we?»

⁷ A bán b̄ia n̄on wo yi: «Lé b̄io á n̄upue yí lá wen.» A ho m̄õh̄ũ 6̄anso b̄ia n̄on 6a yi: «Minén mún lén vaa sá í m̄õh̄ũ yi.»

⁸ «B̄io le wii tò, á ho m̄õh̄ũ 6̄anso b̄ia n̄on mi ton-sáwá j̄uh̄ũso yi le o ve 6a v̄arowà 6uee s̄aání yi. Le o 6úaká làa b̄ia 6uara ho món, à vaa véení làa b̄ia 6uara ho yahó.

⁹ A bĩa van ho mǎhũ yi ho zĩihũ á ɓuara. A ɓa lè mí nĩ-kéní kéní yú le wén-hǎani dà-kéní kéní.

¹⁰ A bĩa van ho mǎhũ yi ho yahó wee leéka le mínén ñ yí á à poŋ ɓa. Bĩo ɓa ɓuara, á ho mǎhũ ɓànsò mún nǎn le wén-hǎani dà-kéní kéní ɓa yi.

¹¹ Bĩo ɓa fó mí sàání, á ɓa sĩa yí wan le bĩo yi,

¹² á ɓa wee bío là a mǎhũ ɓànsò: «Bia kà sá ho zĩihũ jii mí dòn. A ù pá sàánia ɓa yi á mànía lè warén na tà le wizon-kùure sàmú lònbee yi le wiso-hádǎhũ yi.»

¹³ A ho mǎhũ ɓànsò bía nǎn ɓa vǎrowà mu nĩ-kéní yi: «Wàn bǎnlo, í yí tò ù wán. Wa so fù yí wǎanía yí tò le wén-hǎnló dà-kéní wán le wizon-kùure sàmú bĩo yi le?»

¹⁴ Awa, fé ù wǎrí ù lén. Yĩa ɓuara ho món á ï mún wi à ï sàání yi à màní lè ùnén.

¹⁵ Inén lé yĩa te í wǎrí. Ká í le í wé le làa bĩo na, á ï ï wé. Tàá lé bĩo á ï wó mu sǎamu lé bǎn wee vá foŋ le?»

¹⁶ O o Yeesu bĩnia bĩa bò mu wán: «Ba món-díwá khii wé ɓa ya-díwá, á ɓa ya-díwá khii wé ɓa món-díwá.»

O Yeesu wiokaa wee bio mi húmú lè mí vèeró bio (Maaki 10.32-34; Luki 18.31-34)

¹⁷ Bĩo ó o Yeesu wee va ho Zeruzalæmu, ó o fó mí nĩ-kenínia píru jún mí jii yi, á wee bíoráa làa bĩo kà ká ɓa wi ho wǎhũ wán varákaa wà:

¹⁸ «Mí loŋ, wa wee yò ho Zeruzalæmu. Lé bǎn ó o *Nùpue Za ɓa à dé le *Dónbeenĩ yankarowà júnása lè ho *làndá bĩo zéenílowa ní yi. Ba à síní a jùhũ á à ɓúe.

¹⁹ Ba à na a bĩa yí zũ le Dónbeenĩ yi á ɓa à zùarika yi, á à ha a lè hǎ làbàaní. Bǎn món, á ɓa à ɓúεε wo

ho *kùrùwá wán o ò hí. Ká mu wizooní t̄in zoñ o ò vèe.»

*Bïo ó o Zaaki là a Zān bān nu flora a Yeesu c̄n
(Maaki 10.35-45; Luki 22.25-27)*

²⁰ O Zebedee bān h̄aa lè mí zàwa nùwā ñun wà bueé b́o a Yeesu yi, ó o h̄aa mu líí f́ará mí n̄n̄kóñuná wán o yahó, á wi ò o fio b̄io búí o c̄n.

²¹ O o Yeesu b́ía n̄n wo yi: «Lée webio á ù m̄akóo wi yi?» O o b́ía: «Dé ù ñii na m̄i le í zàwa nùwā ñun na kà ò o ñi-kéní kh̄íí keñí ù n̄n-t̄iání, ká a ñi-kéní keñí ù n̄n-káahó* ù b́eení yi.»

²² O o Yeesu b́ía n̄n ba yi: «B̄io mi wee fio mi yí z̄ú. Le lònbee na á ñí lá b̄an s̄ii á mi so dà à lá le?» A ba le ũuu le mí dà mu.

²³ O o Yeesu b́ía n̄n ba yi: «Mu bon, mi lò á à be. Ká ínén m̄ah̄á yí dà m̄aa b́io wéréwéré le lé ȳia ká á à keñí í n̄n-t̄iání tàá í n̄n-káahó. H̄ón lùà so b̄io s̄a b̄ia á wán Maá wíokaa h̄a káràa yi.»

²⁴ B̄io ba ñi-kenínia nùwā pírú na ká ñá mu, á ba s̄ia c̄a ba nùwā ñun mu yi làa s̄obéé.

²⁵ O o Yeesu w̄aa von ba búenb́uen á b́ía n̄n yi: «Mi z̄ú le h̄a k̄ana ñúnása wee wé mí p̄anká b̄ia ba wi ñúh̄ú yi wán. A b̄ia lé ba ñi-beera wee źeení làa b̄ia ká le mí po ba.

²⁶ Εε ká minén b̄io yí ko mu wé ká s̄ii. Hen ká minén ñi-kéní búí wi ò o b̄io ñúh̄ú wé poñ b̄ia ká, ó o ko ò o wé ba ton-sá.

²⁷ Ká minén ñi-kéní búí wi ò o dí b̄ia ká yahó, á b̄anso ko ò o wé mi wobá-ñi.

²⁸ Lé ká s̄ii ó o *Nùpue Za b̄io karáa. O yí buara à ba sá na a yi. O buara wà bueé sá á à na ba nùpua yi,

* **20:21** Nín-t̄iání làa nín-káahó: Mu wee źeení le h̄ón lara b̄io ñun so lé h̄a b̄io ñúh̄ú wi.

á mún ñ na mí mukāñí á à lénnáa 6a nùpua cèrèè júná.»

*O Yeesu héra 6a muiiwà nùwã jun yïo
(Maaki 10.46-52; Luki 18.35-43)*

²⁹ Bïo 6a ló ho Zerikoo lóhó yi, á 6a zãamá-kúiii bò a Yeesu yi.

³⁰ Mu wee wé à muiiwà nùwã jun 6úi kará ho wãhũ ñsání, á já à 6a le o Yeesu wee khíí. A 6a wee bío pónpón: «Núhũso, *Daviide Za, màkárí wɛn!»

³¹ A 6a zãamáa wee zá làa ba le 6a wé tété. A 6a yáá wãa wíokaa wee bío pónpón: «Núhũso, Daviide Za, màkárí wɛn!»

³² O o Yeesu dñ ò o von 6a tùara yi: «Lée webio á mi wi à ñ wé na mia?»

³³ A 6a bía: «Núhũso, wé le wa yïo à wé mi.»

³⁴ A 6a màkárí 6uan o Yeesu yi, ó o dñ 6a yïo lè mí níní. Mí lahó yi á 6a yïo dɛnía wee mi, á 6a bò a Yeesu yi.

21

*O Yeesu zoró ho Zeruzalɛmu lóhó yi
(Maaki 11.1-11; Luki 19.28-40; Zán 12.12-19)*

¹ O Yeesu lè mí ñ-kenínia vaá sùaráa ho Zeruzalɛmu yi. Bïo 6a wi le 6úee na 6a le Oliivewa vñsía 6úee wán, ho Betefazee lóhó jii, ó o fèra tonkaa mí ñ-kenínia nùwã jun á bía nɔn 6a yi:

² «Mí lén va ho lóhó na vaá mi yahó yi. Mí vaa dɛnii bñ, á mi ì mi sñnpè-nu ká a can dñ lè mí za. Mí fee 6a 6úee na mi.»

³ Ká 6a tùara mia à mi bío le o Núhũso màkóo wi 6a yi, á 6a à dɛnì ì díá 6a mi ì lénnáa.

⁴ Bñ wó ká síi bèra a na le *Dónbeení ji-cúa fɛero bíoní na ká à bïo wéráa.

⁵ «Mi bío na ho Sion lóhó n̄pomu yi:

«Loń, lé ũ bέε na bò o buen ũ c̄s̄n.

O wayi.

O yòora a s̄npè-nu

lè mí za.»^{*}

⁶ A 6a n̄-kenínia wáa wà, á vaá wó bío ó o Yeesu le 6a wé.

⁷ Ba vaá 6uan o s̄npè-nu lè mí za 6uararáa, á bò mí kán6unwà 6a wán ó o Yeesu yòó kará wán.

⁸ Ba minka z̄amáa na bò a yi á 6a c̄èr̄εε wee bá mí kán6unwà ho w̄sh̄ũ wán o yahó. Ba 6úi lé h̄ã v̄ĩns̄ĩa v̄õnna 6a wee khé à bá.

⁹ Ba minka z̄amáa na varákaa dú a Yeesu yahó làa b̄ĩa bò a yi á wee bío p̄õnp̄õn:

«Le ho cùkú à dé o *Daviide Za yi.

Le le Dónbeenĩ wé mu bè-tentewà làa ȳĩa bò o buen o N̄uh̄ũso yèni yi.

Le le Dónbeenĩ na wi ho wáayi à ho cùkú dé yi.»[†]

¹⁰ Bío ó o Yeesu vaá zon ho Zeruzalεemu, á ho n̄pomu 6úen6úen kánkáa. Ba wee tùaka mín yi: «Ȳĩa kà léé wée kà?»

¹¹ A 6a n̄pua wee bío: «O lé o Yeesu, le *Dónbeenĩ j̄i-cúa fεero. O ló ho Kalilee k̄sh̄ũ lóhó na 6a le Nazareete yi.»

O Yeesu zon le Dónbeenĩ z̄i-beeni yi

(Maaki 11.15-19; Luki 19.45-48; Z̄an 2.13-16)

¹² O Yeesu vaá zon le *Dónbeenĩ z̄i-beeni yi, á zoó j̄on b̄ĩa wee ȳèé mu bío làa b̄ĩa wee yà mu b̄in. Ba wén-pùarilowà tàbáriwa làa b̄ĩa wee ȳèé 6a 6ùaa6úunĩ kanmúinĩ ó o dónkaa kúaa,

^{*} **21:5** Mi loń Zakari v̄uah̄ũ 9.9
(Psaumes) 118.25-26

[†] **21:9** Mi loń Lenĩ v̄uah̄ũ

13 ò o bía nòn 6a yi: «Le Dónbeenĩ bionĩ vūahť bía bïo kà: † zii 6a wé è ve làa floró zii.»‡» O o bínía bía: «Á minén 6èn wó le lè 6a kònlowà lùe há?»§

14 Ba muiiwà lè 6a mùamúawà 6úi wà 6ueé 6ó a Yeesu yi, ó o wééra 6a.

15 A 6a yankarowà múnása lè ho *lándá bïo zéenílowa yiwa cá bïo 6a mòn ò o Yeesu wee wé mu yéréké bïowa bïo yi làa bïo 6a háyúwá wee bío pónpón kà síi bïo yi: «Ho cùkú à dé o *Daviide Za yi.»

16 A 6a wáa bía nòn o Yeesu yi: «Fo wee jí bío 6a wee bío le?» O o Yeesu le: «Ūuu, í wee jí mu. Minén so yí kàrána bío kà le Dónbeenĩ bionĩ vūahť yi yí mòn le? †Fo wó, á hàrí 6a háyúwá lè 6a kúnkúzàwa wee khòoní fo.»*

17 Bún món ó o ló ho lóhó yi wà día 6a, á van ho Betanii lóhó vaá cáana bín.

*O Yeesu dánkánia le v̄nd̄εε na 6a le fikiyée
(Maaki 11.12-14, 20-25)*

18 Mu tá na lée t̄n ȳnbii, ká a Yeesu bínía bò o 6uen ho Zeruzalεmu, á le h̄ini dà a.

19 O o mòn le v̄nd̄εε 6úi na 6a le *fikiyée ho w̄shť n̄isání. O o wà vaá 6ó le yi, ká a màhá yí yú b̄ia le wán, lée v̄nna mí dòn. O o wáa bía nòn le yi: «Fo máa b̄iní máa ha b̄ia h̄úú.» A le v̄nd̄εε mu d̄εnía hon mí lahó yi. 20 Bïo ó o n̄i-kenínia mòn mu, á mu wó 6a coon. A 6a t̄ara a Yeesu yi: «Le v̄nd̄εε mu d̄εnía wó kaka honnáa ká?»

21 O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Le í m̄i ho t̄úia na mia: Hen ká mi dó mi sía m̄i, á yí máa titika, á bío á í wó lè le v̄nd̄εε na kà b̄an síi á mi wé è wé. Ká mi mún

‡ 21:13 Mi loń Ezayii vūahť 56.7 § 21:13 Mi loń Zeremii vūahť

7.11 * 21:16 Mi loń Lení vūahť (Psaumes) 8.3

pá dà à bío ò na le búee na kà yi: «Hĩní hen na fo wi yi à vaa zo ho mu-beenĩ yi», á mu ù wé.

²² Ká mi dó mi sĩa miĩ, á bío búenbúen na mi wee fio le Dónbeenĩ c̄s̄n, á mi ì yí.»

O Yeesu pànká ló wen?

(Maaki 11.27-33; Luki 20.1-8)

²³ O Yeesu yòó zon le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ yi zoó wee kàrán ɓa nùpua. A ɓa yankarowà núnása lè ɓa *zúifùwa *nĩ-kíá wà ɓueé ɓó a yi, à ɓa tùara a yi: «Fo yú le níi wen wee wéráa bío kà? Lé wée nɔn mu wéró níi foñ?»

²⁴ O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Ĩnén ɓèn mún ñ tùa mia làa bío dà-kení mí dòn. Ká mi zéenia mu, á ĩnén mún ñ zéeni yĩa nɔn le níi miĩ á ĩ wee wéráa bío kà.

²⁵ Yĩa tonkaa o Zán le o wé bátizé ɓa nùpua lée wée? Lé le Dónbeenĩ lée, tàá lé ɓa nùpua?» A ɓa ðĩn wee wãaní mún yi: «Ká wa le lé le Dónbeenĩ tonkaa wo, o ò bío le lée webio nɔn á wa yí tàráa o bío.

²⁶ Ká wa mún le lé ɓa nùpua tonkaa wo, á ɓa zãamáa máa díá wɛn. Lé bío ɓa búenbúen wee leéka le o Zán lé le *Dónbeenĩ ni-cúa fɛɛro.»

²⁷ A ɓa wãa bía nɔn o Yeesu yi: «Wa yí zũ yĩa tonkaa wo.» O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Àwa, á ĩnén mún máa zéeni yĩa nɔn le níi miĩ á ĩ wee wéráa bío kà.»

Ba zàwa nùwã nɔn wãhiire

²⁸ O Yeesu pá bĩnía bía: «Mí ní bío kà: Níi ɓúi zàwa nùwã nɔn hĩa wi. O o von o nĩ-kení á bía nɔn yi: «I za, lén vaa và ho èrészén vĩnsĩa ɓuahó yi ho zuia.»

²⁹ O o le mí máa va. O o hĩa bĩnĩa lon mi yi, ó o wà van á vaá và.

³⁰ Bũn mǎn, ó o maá mu bía mu bĩo dà-kéní mu làa yĩa so. A wǎn le mí ì va, ò o màhǎ yí van.

³¹ Awa, 6a nùwǎ òun mu tǎahú, á lé o yén wó bĩo á bǎn maá lá wee cá?» A 6a bía: «Lé yĩa ó o bíaráa ho yahó.» O o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Le í mĩ ho tũíá na mia: Ba *lànǎpó féwá lè 6a hǎawa na wee yéé mĩten á à zo le *Dónbeenĩ béenĩ yi á à dí mi yahó.

³² Lé bĩo ó o Zǎn Batiisi buara, á buée wee zéení ho wǎ-tente bĩo làa mia, á mi yí tà mu yi. Ká 6a lànǎpó féwá lè 6a hǎawa na wee yéé mĩten bǎn tà mu yi. A bĩo mi yàá pá mǎn bũn, à mi pá yí yèrémáa mi yilera lè mi wǎrá, á yí tà a bĩo.»

*Ho èrészén vĩnsĩa buahó vàrowà wǎhiire
(Maaki 12.1-12; Luki 20.9-19)*

³³ «Mí wíoka jí wǎhiire búu: Mǎhú bǎnso búu hĩa fá ho èrészén vĩnsĩa mí mǎhú yi, á son ho dándá kĩnĩa yi. O o có ho kǎhú á wíokaa, hĩa ho èrészén wee òaa yi. O mún son o paro lùe. Bũn mǎn ó o wǎanĩa tò lè 6a nùpua búu na à và ho, ò orén wà van le khúii. ³⁴ Pǎahú na ho èrészén wee be yi, ó o tonkaa mí ton-sáwá le 6a va 6a nùpua mu cǎn le 6a khé bĩo bĩo sǎ mí yi à na.

³⁵ Ká 6a nùpua mu màhǎ vaá wíikaa 6a, á han o nĩ-kéní, á 6ó a òun níi so, á mún lèekaa o tĩn níi so lè hǎ huua 6ó.

³⁶ O o mǎhú bǎnso bĩnĩa tonkaa 6a ton-sáwá mu búu. Bǎn boo po bĩa lè ho yahó. Ká 6a nùpua mu màhǎ vaá wó bǎn làa bĩo 6a wó làa bĩa so.

³⁷ Mu véení, ó o tonkaa mí za, ò o wee leéka: «Í za wǎn 6a à kǎnbi.»

38 Ká bïo 6a nùpua mu yère dá a wán, á 6a wee bío mín yi: «Yia lua kà lé yia á ho mǎhú bío khii sǐ yi. Mi wa 6úe o, á ho mǎhú bío wáa à sǐ wɛn».

39 A 6a hínǎn wǐira a, á khèra léé 6ó díá.»

40 O o Yeesu tùara 6a yi: «Àwa, ká a mǎhú 6ànsò khii 6uara, ó o 6ueé wé 6a nùpua mu kaka?»

41 A 6a bía nǎn wo yi: «O máa cèè 6a bío máa díá. Ba nǐ-súmáa mu o ò 6úe, ká a cà nǐ-vio á à kúee mí mǎhú mu yi. O orén làa bán á à wáanǐ ì tè bío 6a khii na a yi wán, ho pǎahú na 6a dó nǎn mín yi.»

42 Bún mǎn, ó o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Mi dǐn yí kàráanna bío kà yí mǎn hùúu le Dónbeenǐ bíonǐ vǐahú yi le? «Le huee na 6a so-sowa fù pǎ díá lé dǐo hǐa 6uee 6uan ho soró dǐnǐa. Bío kà lé bío ó o Nùhúso Dónbeenǐ wó, mu léé bè-tente wa yèn-dǎnǐ yi.»†»

43 O Yeesu pá bǐnǐa bía: «Lé bún nǎn á ì ì bíoráa mu á à na mia. Le *Dónbeenǐ béenǐ á à fé mi cǎn á à na nǐ-vio yi, bǐa á à ha le béenǐ mu 6àn bia mí beere.

44 Yia lùwá le huee mu wán, á 6ànsò sǎnǐa á à yáa. Ká yia á le 6èn kùera lion wán, á 6ànsò á à fùfúuka.»

45 Bío 6a yankarowà júnáasa lè 6a *Farizǐewa já a Yeesu wǎhio na ó o wà, á 6a zǔna le lé 6arén ó o wee bío bío.

46 A 6a wáa wee cà bío 6a à wé wé á à 6úeráa wo, ká 6a mǎhǎ zǎna 6a zǎamáa na wee lá a Yeesu lè le *Dónbeenǐ jǐ-cúa fɛero.

22

Mu yaamu sǎnú dǐnló wǎhiire
(Luki 14.15-24)

† 21:42 Mi lorǐ Lení vǐahú (Psaumes) 118.22.

1 O Yeesu pá bíníá wà hã wàhio á bíaráa làa bíá wee jí a cón. O bíá bío kà nòn 6a yi:

2 «Ho wáayi béenì bío bonmín làa bío kà: Bée búí sá ho dínló mí za yaamu yi.

3 O o tonkaa mí ton-sáwá le 6a vaa yí bíá ó o vonka ho dínló mu bío yi le 6a buen. Ká 6a màhã yí wi 6a buen.

4 O o bíníá tonkaa mí ton-sáwá búí á nòn le jii na kà 6a yi: «Mí vaa bío bío kà à na bíá á ì von yi: I dāanì lè ì bùaa na jini wi á fūaana, ì dínló bío búenbúen wíokaa vó. Mí wáa buen mu yaamu sánú dínló dīiníi.»

5 Ká bíá 6a von màhã yí càtío mu, á 6a wà vaá wee sáka mí tonni. Ba búí vanka mí mana. Ba búí vaá wee duan.

6 A bíá ká wíira 6a ton-sáwá mu han lè mí sòobée, à 6a 6ó 6a.

7 O o bée sīi cã, ó o tonkaa mí dásíwá le 6a vaa búe bíá wó mu, à cīi 6a lóhó.

8 Būn món ó o bíá nòn mí ton-sáwá yi: «Mu yaamu sánú dínló sá vó, ká bíá á ì von lé bíá yí ko 6a dí ho.

9 Mí wáa lén zo ho lóhó bonfúaa yi, à bíá mi zoó yí bīn búenbúen à mi ve le 6a buee dí ho dínló mu.»

10 A 6a ton-sáwá wà zoó von bíá 6a fòráa mín búenbúen, 6a nī-kora lè 6a nī-tentewà. A ho sánú dīiníi zīi buee sú lè 6a nùpua.

11 «Ó o bée yòó zon le zīi yi, á zoó wee loñ bíá 6a vonka. O o mən o nī-kéní búí 6a tīahū ò o yí zã ho sánú báká.

12 O o bíá nòn wo yi: «Wàn bñnlo, fo wó kaka zonnáa hen à ù yí zã ho sánú báká?» O o nīi yí dàrina dèe yí bíá.

13 O o bée nɔn le ɲii mí ton-sáwá yi: «Mi wii wo ca zení là a níni, à lée lèe díá ho khũuhũ le tíbírí yi, hen na le wée lè le minka yi véé wi yi.»

14 O o Yeesu bɪnía bía «Bia von boo. Ká bía hueekaa bán yí tà yí boo.»

*Ho lànπό cāló à na ho Oroomu bée yi bïo
(Maaki 12.13-17; Luki 20.20-26)*

15 Ba *Farizíewa wà vaá wãanía tò bïo ba à tùa là a Yeesu yi wán, á à yíráa o níi ì ɓua yi.

16 A ba tonkaa mí nĩ-kenínia nùwã yɛn ɓúí là á *Heroode món nùpua nùwã yɛn le ba vaa bío bïo kà na a Yeesu yi: «Nĩ-kàránlo, wa zũ le fo wee mĩ ho tũíá. Bïo le Dónbeenĩ le ba nùpua ɓua lè miten, lé bũn ɓàn kàránló binbirĩ á fo wee na. Fo yí máa zón nùpue. Fo mún yí máa kà nùpue yïo.

17 Awa, á ù zéení bïo fo wee leéka bïo kà dǎní yi: Wa làndá yi á ho lànπό ko ho wé cǎ na ho Oroomu bée yi lée, tàá mu yí ko làa wéró?»

18 O o Yeesu zũna hã yile-kora na wi ba yi, ó o bía nɔn ba yi: «Mi yí mɔn miten le. Mi wee cǎ ì níi á à ɓua yi le we?»

19 Le wárí na á mi wee sàání lè ho lànπό á mi na le ì loń.» A ba ɓuan le wén-hõnló ɓueé nɔn wo yi.

20 O o Yeesu tùara ba yi: «Ho yahó lè le yèni na wi le wén-hõnló mu wán á wée te?»

21 A ba bía: «Lé o bée Sezaare.» O o Yeesu wãa bía nɔn ba yi: «Awa. Bïo sã a bée yi, à mi na mu wo yi. Ká bïo ɓèn sã le Dónbeenĩ yi, à mi na bũn dén yi.»

22 Bïo ba ɲá bïo ó o Yeesu bía kà, á ba wó coon, á ba wãa díá wo à ba wà.

*Ba nĩ-hia vèeró bïo
(Maaki 12.18-27; Luki 20.27-40)*

²³ Mu zoñ, á 6a *Sadusiεwa wà 6uara a Yeesu cǎn. (Barén lé bǎa le 6a nǐ-hía máa vèe.)

²⁴ Ba tùara a Yeesu yi làa bǐo kà: «Nì-kàránlo, bǐo kà lé bǐo ó o *Mɔyiize bía: «Hen ká báa 6úi yan mín háa á húrun ò o yí yú za làa wo, á 6àn za 6úi ko ò o ya a maháa mu, à te 6a zàwa yi mín za mu yèni yi.»*

²⁵ Mu ù wé à zàwa nùwǎ hènun 6úi hǎa wi làa wɛn. Yǎa nín-yání yan á húrun ò o yí yú za lè mín háa.

²⁶ A yǎa sǎ fó a maháa mu yan á wón húrun. O o tǐn ní so fó a, á wón mún húrun. Ba mí nùwǎ hènun 6úen6úen yan wo bèenia á húrunka.

²⁷ Bǐo 6a 6úen6úen húrun, ó o háa mu mún húrun.

²⁸ Awa, á 6a nǐ-hía vèe nònzoñ ó o háa mu bǐo á à sǎ a yén yi 6a nùwǎ hènun mu tǎahǔ? Bǐo 6a 6úen6úen mahá yan wo bèenia.»

²⁹ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Mi wee vǐini miten. Mi yí zǔ hàrí dèε le Dónbeenǐ biónǐ vǔahǔ bǐo dǎní yi. Mi mún yí zǔ le le Dónbeenǐ dà bǐo 6úen6úen wee wé.

³⁰ Bǐo wi bǐn, hen ká 6a nǐ-hía khii vèera, á 6a báawa lè 6a háawa máa ya mín. Ba à wé lè le Dónbeenǐ wáayi tonkarowà bǐo sii ho wáayi.

³¹ Ba nǐ-hía vèeró bǐo dǎní yi, á mi so dǐn yí kàránna bǐo le Dónbeenǐ bía nɔn mia le?

³² Le bía le minén lé o *Abarahaamu, là á *Iza-aki, là á *Zakoobu 6àn Dónbeenǐ. Le Dónbeenǐ lé bǐa yǐo wi lua 6àn Dónbeenǐ. Le yínɔn nǐ-hía 6àn Dónbeenǐ.»†

* **22:24** Làndá zééníló vǔahǔ (Deutéronome) 25.5-6 † **22:32** Mí loń Léró vǔahǔ (Exode) 3.6

33 Ba zãamáa na ná a bíoní á wó coon o kàránló bío yi.

*Le Dónbeenĩ lándá na bío nùhũ wi po hĩa ká
(Maaki 12.28-34; Luki 10.25-28)*

34 Bío 6a *Farizíewa ná ò o Yeesu bíá 6ó 6a *Sadusíewa nùhũ, á 6a kúaa mín wán.

35 A 6a nĩ-kéní na lé ho lándá bío zéenílo wi ò o yí o nĩ 6ua yi, ó o tùara a yi:

36 «Nì-kàránlo, hã bíoní na bío henía ho lándá yi, á lé le yén nùhũ wi po hĩa ká?»

37 Ó o Yeesu bíá nɔn 6a yi: «Fo ko ũ wań ũ Nùhũso Dónbeenĩ lè ũ sii búenbúen, lè ũ mànáká búenbúen, lè ũ yilera búenbúen.»‡

38 Dén lé ðio bío here, á nùhũ wi po hĩa ká.

39 Ðio sã le yi na mún nùhũ wi lè lerén bío sii lé ðio kà: «Fo ko ũ wań mi ninza làa bío á fo waráa ũten bío sii.»§

40 O *Mɔyíize lándá búenbúen, lè le *Dónbeenĩ ni-cúa fɛerowà kàránló búenbúen, á can hã bíoní bío nun na bò henía kà yi.»

*Yĩa le Dónbeenĩ mɔn léra bío
(Maaki 12.35-37; Luki 20.41-44)*

41 Bío 6a *Farizíewa kúaa mín wán, ó o Yeesu tùara 6a yi:

42 «Mi wee leéka le *Yĩa le Dónbeenĩ mɔn léra nɔnkãni can wen?» A 6a bíá nɔn wo yi: «O lé o *Daviide mɔnmànii.»

43 Ó o Yeesu bíá nɔn 6a yi: «Á bío le Dónbeenĩ Hácírí dú a Daviide yahó, ó o 6èn wó kaka vonnáa wo le mí Nùhũso? Bío kà lé bío ó o Daviide bíá:

‡ 22:37 Mi lorí Lándá zéeníló vùahũ (Deutéronome) 6.5 § 22:39 Mi lorí Levii nùwã vùahũ (Lévitique) 19.18

44. O Nuhúso Dónbeení bía n̄n í Nuhúso yi:

Buee κενί í nín-tiání
fúaa ká í búrá ũ zúkúsa ũ tá,
á ũ bò ũ zení wán.)*

45 Ká a Daviide wáa wee ve o Yia le Dónbeení m̄n léra le mí Nuhúso, ó o wé o Nuhúso ká a mún pá à b̄n̄í ì wé o m̄nm̄n̄í kaka?»

46 A ba n̄i woon yí dàr̄na d̄εε yí bía. A lá b̄n̄n zon̄ ó o 6úí yí b̄n̄ía yí khà m̄iten yí t̄uara a yi làa b̄io 6úí.

23

*Mi pa miten ba zúifúwa ya-díwá b̄io yi
(Maaki 12.38-40; Luki 11.43, 46; 20.45-47)*

1 O o Yeesu wáa yèr̄emáa wee b̄io lè ba z̄amáa lè mí n̄i-kenínia:

2 «Ho *l̄andá b̄io z̄éen̄ílowa lè ba *Fariziεwa wee k̄ar̄án o *M̄oyiize l̄andá làa mia. Hón lé ba tonl̄ó.

3 Mi ko mi wé jí ba c̄n̄, à bè b̄io ba wee b̄io na mia 6úen̄6úen̄ yi. Ká ba wárá h̄n̄ mi yí dé miten yi. Lé b̄io á b̄io ba wee k̄ar̄án làa mia ba yí máa wé.

4 Ba wee jí ho s̄er̄ó na lí ba n̄upua bà-ḡúná wán, ká 6ar̄én mí b̄εere màh̄á yí máa dé mí n̄in̄í hàr̄í c̄in̄ú à s̄éen̄í ba s̄er̄áa ho.

5 Ba wee wé mí b̄io 6úen̄6úen̄ à z̄éen̄ínáa m̄iten. O M̄oyiize l̄andá b̄ion̄í 6úí kúeen̄í l̄uak̄ua z̄àwa na ba wee ca mí 6uráa lè mí bàra yi á 6ar̄én wee wé à h̄á wé 6uáaka. Ba kán̄6unwà ḡi-k̄aa dù6úaan̄í á wee κεḡ khèekh̄aa. 6 Ho d̄inl̄ó d̄in̄í κενín̄ía na seka, lè ho k̄ar̄ánl̄ó z̄in̄í yahón l̄ua, á ba wa κεν̄il̄ó.

7 Ba wa à ba n̄upua wé t̄èen̄í ba yi lè le k̄on̄bii ba z̄amáa f̄ém̄inl̄ó lara yi, á mún wa à ba n̄upua wé ve ba làa n̄i-k̄ar̄ánlowà.

* 22:44 Mi lorí Lení v̄uah̄t̄ (Psaumes) 110.1.

8 Εε κά minén ó o búí yí tà le 6a ve o làa ñi-kàránlo. Mi búenbúen lè 6a zàwa mín yi, á mi ñi-kàránlo mún lé o ñi-kéní.

9 Mi wé yí ve ñi woon lè mìn maá ho tá wán. Lé bïo á mìn Maá lé o ñi-kéní, wón wi ho wáayi.

10 O búí yí tà le 6a ve o làa ñuhúso. Lé bïo mi ñuhúso lé o ñi-kéní. Wón lé o *Krista.

11 Yïa po mi búenbúen ko ò o wé mi ton-sá.

12 Yïa yòonía miten, á wón 6a à liiní. Ká yïa liinía miten, á wón 6a à yòoní.

*Ho yéréké khii sá 6a zúifùwa ya-díwá yi
(Maaki 12.40; Luki 11.39-52; 20.47)*

13 «Minén *làndá bïo zéenilowa lè minén *Farizíewa ñi-khàwa yén! Ho yéréké khii sá mia. Lé bïo mi wee hè 6a nùpua lè ho wáayi béenĩ díró. Minén mi bæere yí dà máa dí le, á bïa wi 6a dí le á mi mún wee hè.

14 [«Ñi-khàwa yén! Ho yéréké khii sá mia. Mi wee fé 6a maháawa ní bïo búenbúen véení, ká mi pá bini wé ho fioró na túee à zéenináa le mi téréenna. Lé bün ñon á minén cítii khii wé here làa sòobéε.]

15 «Ñi-khàwa yén! Ho yéréké khii sá mia. Mi wee vará ho tá lùà búenbúen yi, à pà hã muna héε cà 6a nùpua le 6a yèrémá mí yilera lè mí wára. Ká mi yú a ñi-kéní sãani à mi wé ò o bïo sí le *Dofñí dǎhú yi poñ minén làa cúa-ñun.

16 «Minén ya-dí muiiwà yén! Ho yéréké khii sá mia. Lé bïo mi wee bío bïo kà: Yïa baa lè le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ yèni, se bün dèε búí mía. Ká a màhã baa lè le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ bàn sánú yèni, se bün yí dà máa día kà.

17 Mi lé 6a bǎnbúwá, á lé 6a muiiwà. Lé mu yén ɲúhú wi po mu yén? Lé ho sǎnú lée, tàá lé le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ na nɔn á ho sǎnú mu bǐo sǎnáa le Dónbeenĩ yi?

18 Mi mún wee bío le yĩ bǎa lè mu hǎmu cǐnĩi 6àn yèni, se bǔn dɛɛ búí mía. Ká a màhǎ bǎa lè mu hǎmu na wi le wán yèni, se mu máa día ká.

19 Muiiwà yén! Lé mu yén ɲúhú wi po mu yén? Lé mu hǎmu lée, tàá lé mu 6àn cǐnĩi na nɔn á mu hǎmu mu bǐo sǎnáa le Dónbeenĩ yi?

20 Yĩa cén bǎa lè mu hǎmu cǐnĩi, se 6ànsò bǎa làa bǐo búenbúen na wi le wán yèni.

21 A yĩa bǎa lè le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ yèni, se 6ànsò bǎa lè le zĩ-beenĩ mu, á mún bǎa lè le Dónbeenĩ na wi le yi yèni.

22 A yĩa mún bǎa lè ho wáayi yèni, se 6ànsò bǎa lè le *Dónbeenĩ bɛɛnĩ kanmúinĩ yèni, á bǎa lè le Dónbeenĩ mí bɛɛre na kará lè wán yèni.

23 «Minén làndá bǐo zéenílowa lè minén Farizíewa nĩ-khàwa yén! Ho yéréké khíi sá mia. Lé bǐo hǎ vǔn-zà-wíníwà lè mí sííwà na 6a wee kúee le zeení yi á mi wee na 6àn cúa-pírú níi, à ho làndá kàránlò na ɲúhú wi á mi màhǎ wee pǎn día. Bún na lé ho térénlò, lè le hii, lè le Dónbeenĩ bǐo tàró. A bǔn lé bǐo mi ɲɔn lá ko mi wé wé, ká mi mún yí nɔnsá bǐo ká wéró yi.

24 Ya-dí muiiwà yén! Mi wee líi mi bè-ɲunii à lén o dònwía día, ká a cón-ɲúmúkú wón mi màhǎ wee vǐ.

25 «Minén *làndá bǐo zéenílowa lè minén Farizíewa nĩ-khàwa yén! Ho yéréké khíi sá mia. Lé bǐo mi wee sɛɛ mu ɲumu ɲuuníi lè ho dǐnlò dǐiníi sía 6àn máa, ká hǎ yiwa màhǎ zoó sú lè mí

kònló bïo, lè mi yile-kora.

²⁶ Farizîe muii yén! Ʋ yi lé dïo ũ ceé vé, lé bǔn á à na ká bïo ho khũuhũ á à ce.

²⁷ «Minén làndá bïo zéenílowa lè minén Farizîewa, ñi-khàwa. Ho yéréké khíi sá mia. Mi ka lè hã búráa na ɓa khũunía máa á hã se, ká hã yiwa màhá zoó sú lè ɓa ñi-hía hũaa lè mu bè-sooní lè mi síiwà.

²⁸ Minén mún ka kà síi. Ho khũuhũ á mi ka lè mi lé ɓa ñi-tentewà ɓa nùpua yahó, ká mi yiwa hǔn sú lè ho ñi-khènló lè mu bè-kora lè mi síiwà.

²⁹ «Minén làndá bïo zéenílowa lè minén Farizîewa ñi-khàwa yén! Ho yéréké khíi sá mia, lé bïo mi wee so le *Dónbeení ñi-cúa fεerowà na húrún búráa, á wee donkhueé bïa fù téréna miten búráa.

³⁰ Mi wee bío: Ká wàn maáwà pãahũ á warén lá yánkaa wi yi, se ɓa ñi-cúa fεerowà búeró bïo á wa níni mia yi.

³¹ A bǔn mi bíoní lè mi wára wee zéení le bïa ɓó le Dónbeení ñi-cúa fεerowà, bán mǎnmǎnía lè minén mi bæere.

³² Awa á mǎn maáwà mu bïo na á ɓa búa ñúhũ á mi wãa bánbá tíi ñii.

³³ Mi ka lòn háwá, díhioni yén! Mi wee leéka le mi dà a kání le Dofíní dǔhũ yi le?

³⁴ Lé bǔn nǎn, á ínén á à tonka ɓa ñi-cúa fεerowà lè mu bè-zúrímíní ɓànsowà, làa bïa kàráanna dǔn mi cǔn. A mi ì búe ɓa búí, ká ɓa búí mi ì búεε hã *kùrùwáwá wán. Ba búí bán mi ì ha lè hã làbàaní mi kàránló zíní yi, á wé è ñaka ɓa hã lórá yi á à beé lò.

³⁵ Lé bǔn á à na ká bïa minén lè mǎn búaaawa ɓó ká ɓa bè-yáanii mia, lònbee na wi ɓa búeró mǎn á à yí mia. Le ñi-búεε mu búakáa o *Abεεle ñi-tente

6úero jii wán, á 6ueé 6ó a Barasii za Zakari yi, wón na 6a 6ó le sòobá-lùe lè mu hãmu cínii pãahũ.

³⁶ Le ì mĩ ho tũíá na mia: Ho zuia nùpua lé bán á le lònbee na wi dén ñ-6úee so món á à yí.»

*O Yeesu bía ho Zeruzalεmu lóhó bío
(Luki 13.34-35)*

³⁷ «Éee Zeruzalεmusa! Minén na wee 6úe le *Dónbeenĩ jì-cúa fεrowà, á wee lèeka bía le Dónbeenĩ tonkaa mi cǎn lè hã huua à 6úe. Lée zen cúa-yen á ì wi à ì ve mia kúee mín wán làa bío ó o kùeerè wee wé veráa mí zàwa kúee mí mía tá bío síi à mi yí tà mu.

³⁸ Awa, le Dónbeenĩ á à pĩ mia á mi zĩi á à òn coon.

³⁹ Le ì bío mu na mia: A lá ho zuia jii wán, á mi máa bĩnĩ máa mi mi, fúaa ònzoñ na mi khii wee bío bío kà: «Le le Dónbeenĩ dú6ua yĩ bò o 6uen o Nùhũso yèni yi.»*

24

*Le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ floró bío
(Maaki 13.1-23; Luki 21.5-24)*

¹ Bũn món ó o Yeesu ló le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lún yi. Bío ó o wee lén, ó o ñ-kenĩnia vá 6ueé 6ó a yí à 6a wíokaa wee zéení bío le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ sonnáa síi làa wo.

² O o Yeesu wáa bía ñon 6a yi: «Bìo kà 6úen6úen mi yí mɔn le? Le ì mĩ ho tũíá na mia: Mu 6úen6úen khii fi, á hàrí huee máa kεnĩ mí ninza huee wán.»

Mu bè-sũmda na khii wé bío

³ O Yeesu yóo kará hã Oliivewa vĩnsĩa 6úee wán, ó o ñ-kenĩnia mí jii yi vá 6ueé 6ó a yí, à 6a tũara a

* **23:39** Mi lorĩ Lenĩ vũahũ (Psaumes) 118.26.

yi: «Zéení ho p̄ahũ na le Dónbeenĩ zĩ-beení mu á à fi yi làa wɛn. Lé mu b̄iowa yén khii zéení ũ buenlò p̄ahũ lè ho ðímíjá véro p̄ahũ?»

⁴ O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Mi pa miten b̄io. Mi yí día le n̄upue khà mia.

⁵ Lé b̄io á n̄upua cèrèè khii buen ì yèni yi á à b̄io le mí lé o *Krista. Ba à khà ɓa n̄upua cèrèè á à v̄íní.

⁶ Hã hĩa táro á mi khii wé è jí sã, hĩa ɓó mia làa hĩa khèra. Ká mi màhá yí z̄ón. Lé b̄io á b̄un b̄iowa so ko mu wé ho yahó. Èé ká b̄un dèeníá máa wé ho ðímíjá véro.

⁷ Ho s̄í ɓúí khii wé è lé vaá fi làa s̄í veere. A ho k̄shũ ɓúí khii wé è lé vaá fi lè ho kã-veere. Le h̄ini, lè ho tá dèkéro á khii wé è wé hã lùà ɓúí yi.

⁸ B̄un b̄iowa so ɓúenɓúen wéro á khii kɛn̄ làa b̄io ó o hã-s̄áníso s̄aní vía wee wé búakáráa b̄io s̄í.

⁹ «Hón p̄ahũ so yi, á ɓa n̄upua á à dé mia á à na ɓa à beé lò, á à ɓúe. Hã s̄íwà n̄upua ɓúenɓúen khii jin̄ mia b̄io mi tà m̄i b̄io yi.

¹⁰ Hón p̄ahũ so yi, á n̄upua cèrèè á à khíní mí s̄iadéro m̄i. Ba wé è b̄iní mín máa, á wé è jin̄ mín.

¹¹ B̄ia le mí lé le *Dónbeenĩ j̄i-cúa f̄erowà ká mu yí bon á khii kɛn̄ cèrèè. Ba à v̄íní n̄upua cèrèè.

¹² Mu bè-kora khii dé wán, á ɓa n̄upua cèrèè waminĩ á à t̄i yi.

¹³ Ká ȳia màhá hã mí s̄i fúaa mu véení, wón á à fen.

¹⁴ Le *Dónbeenĩ béení b̄in-tente mu ko le bue ho ðímíjá lùà ɓúenɓúen yi, à hã s̄íwà ɓúenɓúen jí le, à ho ðímíjá màhá bè yi véráa.

¹⁵ «Mi khii mi mu bè-s̄umúí na wee yáa mu b̄io ká mu wi le Dónbeenĩ zĩ-beení yi, b̄io á le *Dónbeenĩ

ni-cúa fεero Daniyεεle bía bïo.* (Yia wee kàrán bïo kà, à zūn mu kúará sese.)

¹⁶ Hón pãahũ so yi ká bïa wi ho Zudee yi à bán lùwí yòo hã búaa.

¹⁷ Yia á à keń mí zii lòho yí ko ò o lii zoo lá mí bïo búí mí zii.

¹⁸ Yia á à keń hã mana yi mu pãahũ yí ko ò o bini 6o à lii lá mí kánbun mí zii.

¹⁹ Ho yéréké khii sá 6a hã-sēnasa lè 6a hã-ɲàawa yi mu zoñ.

²⁰ Mi flo le Dónbeenĩ yi à mi lùwíló mu yí wé hã yio pãahũ, tàá ho *Sabaa zoñ.

²¹ Lé bïo á hón pãahũ so yi ká le lònbee á à wé búaa á à poń diò khiina, à lá ho dímíɲá ɲúhũ búεeni na le Dónbeenĩ léra mu bïo búenbúen yi à 6uee 6úe ho zuia yi. A le bán sii mún máa bini máa keń hũúu.

²² Ká le Dónbeenĩ lá yí khò hã wizooní mu yi, á nĩ woon lá máa kãní. Εε ká le màhã khò hã yi 6a nùpua na le hueekaa bïo yi.»

O Nùpue Za bini 6uenlò bïo

(Maaki 13.24-31; Luki 17.23-24; 21.25-31)

²³ Ká a búí khii bía non mia: «Mi loń, lé o *Krista na hen, tàá nin-yia vaá hen, à mi yí tà mu.

²⁴ Mu bon. Ba kristawa lè 6a ni-cúa fεerowà na bïo yí bon khii keń. Ba khii wé è wé mu yéréké biowa lè mí slíwà na ka lè mu wee zéeni le Dónbeenĩ pánká á à v̄inínáa 6a nùpua. Hàrí bïa le Dónbeenĩ hueekaa ká mu lá dà à wé, á 6a mún ñ v̄iní bán.

²⁵ Awa, ì 6èn wáa fèra bía mu non mia.

* **24:15** Mi loń Daniyεεle v̄uahũ 9.27; 11.31; 12.11.

26 «Ká 6a wáa khíi bíá nɔn mia le o Krista wi ho tá hení yi, à mi yí va bín. Tàá ká 6a bíá le lé hen kà ó o sànkáa míten yi, à mi yí tà mu.

27 Làa bío ká ho viohó nuiína ho wáayi lùe búii à mu khoomu dèení kéń lùà búenbúen, lé bún bàn síi ó o *Nùpue Za bíni búenlò bío khíi wéráa.

28 Hen na ó o yà-hínii díá yi, lé bún 6a dùbúawá wee wé fè mín yi.

29 Hón wizooní so bàn lònbee khííló món, á le wii á à dé mí yuumu. Ho pñihú khoomu máa bíni máa kéń. Hã mànàayio á à kùenka à lii. Ho wáayi bío búenbúen á à dèké.†

30 Bún ká bío wee zéeni a Nùpue Za búenlò á à mi ho wáayi. A ho ðímíjǎ nùpua búenbúen wé è wá ká 6a à zúnzúrá. Ba à mi a Nùpue Za búenlò há dùndúio wán ho wáayi lè mí dànlò lè mí cùkú beení.

31 Le búaa-beení sã á à jí. O mún n tonka mí wáayi tonkarowá ho tá kónbúaa mí bío náa yi, á 6a à ve bíá le Dónbeení hueekaa á à kúee mín wán.

32 «Mí loń ho fikiyéé vǐndèè bío le wee wéráa. Hen ká le bàn lakara híá wee nàma, á wee sà mí vǔn-yórówà, se mi zū le ho viohó tèró dǔn.

33 Lé làa bún síi ká mi khíi wee mi bún bíowa so búenbúen wéró, à mi mún zūn le o Nùpue Za búenlò sùaráa. O ò búen máa khíi.

34 Le í mǐ ho túiá na mia: Ho pǎahú na kà nùpua máa hí máa vé ká bún bío so búenbúen yí wó.

35 Ho wáayi lè ho tá khíi vé, ká í bíoní hǔn n kéń bún fèèè.»

*Le Dónbeení mí dòn zū ho ðímíjǎ véro pǎahú
(Maaki 13.32-37; Luki 17.26-30, 34-36)*

† 24:29 Mi loń Ezayii vǔahú 13.10; 34.4

36 «Nìi woon yí zū ho dímíjǎ véró wizonle lè ho pǎahǔ máa zéení. Le Dónbeenǐ wáayi tonkarowà yí zū mu, hàrí le Dónbeenǐ Za mí bæere yàá pá yí zū mu. O Maá mí dòn lé yia zū mu.

37 Bǐo wó a Nǔwee pǎahǔ lé bǐo bàn sǐi khíi wé o *Nùpue Za bǐnǐ bueńlǒ pǎahǔ.

38 Pǎahǔ na mu j̄un-beenǐ dǐn yí buara, ká ba nùpua wee dí ká ba a ju, á wee ya mín ká ba a yéé mí hǐnni. Fúaa nǎnzoń na ó o Nǔwee zon ho won-beenǐ yi.

39 Ba yí zūna bǐo búii yahó fúaa bǐo mu j̄un-beenǐ buara bueé lá ba búenbúen. Lé bǐn bàn sǐi mún khíi wé o Nùpue Za bueńlǒ pǎahǔ.‡

40 Mu pǎahǔ ká báawa nùwǎ j̄un wi mana yi, ó o nǐ-kéní á à fé è lénnáa, ká yia so á à día.

41 Ká hǎawa nùwǎ j̄un páania dǐn wee ni mu bǐo, ó o nǐ-kéní á à fé, ká yia so á à día.

42 Mi cén tǐnǐ mí yǐo, lé bǐo mi yí zū le wizonle na mi Nùhǔso á à bueń yi.

43 Mi zū mu le ká le zǐi bǎńso lá wee wé zūń o kǎńlo bueńlǒ bǐo ho tǐnǎahǔ, se o lá wée tǐnǐ mí yǐo, á máa día ó o máa zo a zǐi.

44 Lé bǐn nǎn á minén mún tǐnǐ mí yǐo, lé bǐo ó o Nùpue Za khíi bueń ho pǎahǔ na mi yí máa dé le o ò bueń yi.

*O ton-sá tente là a ton-sá kohó wǎhiire
(Luki 12.41-48)*

45 «O ton-sá na yí máa lé mí j̄uhǔso mǎn, na hácírí wi lé o yén? Lé yia ba j̄uhǔso dó ba ton-sává na ká bǐo níi yi, ò o wé na ho dǐnlǒ ba yi ho pǎahǔ na mu ko yi,

‡ 24:39 Mi lorǐ mu Bǐo j̄uhǔ búeenǐi vǎahǔ (Genèse) 6-7.

46 Ó o wee sá ho tonló mu á ba ɲúhúso bíníá ɓueé kúaa wán. O ton-sá mu ɲúhú sí.

47 Le í mǐ ho tǔiá na mia: O ɲúhúso mu á à bàrá a mí bǐo ɓúenɓúen ɲúhú wán.

48 Εε ká a lé o ton-sá kohó, ó o wé è bío bǐo ká mí yi: «Í ɲúhúso míana ò o máa ɓuen».

49 Ká à hǐní wé è ha mí ninzàwa ton-sáwá, ká à dí ká à ɲu lè ɓa ɲa-ɲuwà.

50 Wón ton-sá so ɓa ɲúhúso khíi ɓuen le wizonle na ó o yí zū yi, lè ho pǎahú na ó o yí dó yi.

51 Ká a khíi ɓueé dǎn, ó o ɓueé beé o lò làa sòobéε, á à dé o ɓa ton-sáwá na ló mí ɲúhúso mǎn tǎahú.»

25

Ba hǐnni nùwǎ píru wahiire

1 «Ho wáayi béenǐ bǐo ɓonmín làa bǐo ká: Hǐnni nùwǎ píru ɓúí hǐa ɓuan mí fɪntéena wà vaá sínáa o há-fla ɓàn báa yahó.

2 Ba nùwǎ hònú lé ɓa ɓǎnbúwá ká ɓa nùwǎ hònú na ká lé ɓa hénlowà.

3 Bǐa lé ɓa ɓǎnbúwá á ɓuan mí fɪntéena à ɓa yí ɓuan ho ɲiló yí séeníá.

4 A ɓa hénlowà ɓàn ɓuan ho ɲiló á séeníá hǐa wi ɓa fɪntéena yi.

5 Bǐo ó o há-fla ɓàn báa yuaanía ò o máa ɓuen, á ɓa hǐnni mí nùwǎ píru ɓúenɓúen dǔma á mu dǎmu ɓó.

6 «Ho tá tǎahú á le zèèrè sǎ ɲá: «Lé o há-fla ɓàn báa lua, mi lé lée sí a yahó».

7 A ɓa hǐnni mí nùwǎ píru sǐnkaa, á wee wíoka mí fɪntéena.

⁸ A 6a bǎnbúwá wee bío làa bǎa hénkaa: «Mi hǎ wén lè mí jiló cǐnú. Wa fíntéena wee hí.»

⁹ A bán bǎa nǎn 6a yi: «Bùéé. Wa máa wé mu. Ho jiló na wa buan máa yí warén làa mia. Mu sǎaaní à mi va 6a jǐ-yèérowà cǐn vaa yà mi jiló.»

¹⁰ A 6a bǎnbúwá wǎa hǐnǎn wà van ho jiló yèeníi. Ba lénló món, ó o há-fla bǎn bǎa buara. A 6a hǐnni nùwǎ hònú na wíokaa mí fíntéena vó pan wo, á páanía yòó zon làa wo mu yaamu sǎnú dǐnní zǐi. A 6a pon ho zǔajǐi á dó.

¹¹ Mu ù dé mí yi, à bǔn 6a hǐnni na so 6èn 6ueé dǎn, á 6ueé wee wǎamaka: «Núhǔso, Núhǔso, hén le wa zo.»

¹² O o há-fla bǎn bǎa bǎa nǎn 6a yi: «Le í mǐ ho túiá na mia: Í yí zǔ mia.»»

¹³ O o Yeesu bǐnǐa bǎa bò mu wán. «Mi cén tǐnǐ mi yǐo. Lé bǐo mí yí zǔ le wizonle lè ho pǎahǔ na ó o *Nùpue Za á à buen yi.»

*Ba ton-sáwá nùwǎ tǐn wǎhiire
(Luki 19.11-27)*

¹⁴ «Ho wáayi béení bǐo 6onmín làa bǐo kà: Nǐi 6úii le mí ì va le khúii, ó o von mí ton-sáwá á kàràfáa mí níi bǐo yi.

¹⁵ O nǐ-kéní ó o nǎn ho sǎnú kùráa khiá-hònú yi. A yǐa sǎ ó o nǎn hǎ kùráa khiá-ɲun yi. O o tǐn níi so wón ó o nǎn hǎ kùráa khiámàni yi. Ba nǐ-kéní kéní yú á héhaa làa bǐo 6a dà wee sáráa. Bǔn món ó o wà.

¹⁶ A yǐa yú hǎ kùráa khiá-hònú dèeníá hǐnǎn wee duan làa hǎ, á yú hǎ kùráa khiá-hònú bò hǎ wán.

¹⁷ Yǐa yú hǎ kùráa khiá-ɲun mún wó làa bǔn bǐo síi, ó o yú hǎ kùráa khiá-ɲun séeníá.

18 Ká yíà yú hã kùráa khímàni wón wà vaá có ho kǎhú á lú mí òhúso sǎnú kùráa yi.

19 «Mu míana, bǔn món á ɓa ton-sáwá mu òhúso bíníá ɓuara. Ó o wǎa le ɓa zéení ɓio mí sǎnú ɓio wóráa.

20 Ó o ton-sá na ó o nɔn hã kùráa khiá-hónú yi ɓuara, á ɓueé zéeníá hã kùráa khiá-hónú na ó o bíníá yú ò o bía: «Núhúso, fo hía nɔn ho sǎnú kùráa khiá-hónú mií. Loí, lé hã khiá-hónú na á ì bíníá yú.»

21 A ɓa òhúso bía nɔn wo yi: «Fóɓúá, fo wó se. Fo léé ton-sá tente. ɓio fo téréna mu ɓio na òhúú tà mía ɓio yi, lé bǔn nɔn á ɓio òhúú wi po bǔn á ì khií kàràfá foñ. Buen ɓuee zámaka làa mi.»

22 «Bún món á yíà yú hã kùráa khiá-ɓun ɓuara á bía: «Núhúso, fo hía nɔn ho sǎnú kùráa khiá-ɓun mií. Loí, lé hã khiá-ɓun ɓúi na á ì bíníá yú.»

23 A ɓa òhúso bía nɔn wo yi: «Fóɓúá, fo wó se, fo léé ton-sá tente. ɓio fo téréna mu ɓio na òhúú tà mía ɓio yi, lé bǔn nɔn á ɓio òhúú wi po bǔn á ì khií kàràfá foñ. Buen ɓuee zámaka làa mi.»

24 «Á yíà yú hã kùráa khímàni ɓèn ɓuara, á ɓueé bía: «Núhúso, í zǔ le fo lé o nùpue na lònbee wi. Fo wee lá ho ðínló ho lahó na fo yí te yi, à lá ho ðínló hen na fo yí dù yi.

25 A ì zǎna, á ì vaá lú ù sǎnú kùráa ho tá yi. Awa, fé ù sǎnú.»

26 A ɓa òhúso bía nɔn wo yi: «Ton-sá kohó yén! Fo lé o pa-dí. ɓio fo zǔ à ì wee wé lá ho ðínló ho lahó na á ì yí dù yi,

27 á fo so lá yí ko ù vaa bàrá ì wáí ho banki yi le? Se ɓio á ì ɓuara, á ì lá vaá fé lé lè le ɓàn cǔnú.

28 Awa, mi fé ho sánú kùráa khímàni mu o cón, à na yíà hã kùráa khiá-pírú wi cón yi.»

29 «Yíà bïo wi á 6a à na mu búí 6ànsò yi yòó bè, o ò yí á à puuní. Ká yíà bïo mía, á hàrí mu bè-za na wi o cón, á 6a pa à fé.

30 Ká a ton-sá na dà-níánii mía á mi lá lée lèe díá ho khúuhú, le tíbí-cúáá yi, hen na le minka yi véε lè lé wée wi yi.»

O Nùpue Za khii bueé citi 6a nùpua

31 «Ká a *Nùpue Za khii bínía bò lè mí wáayi tonkarowà búenbúen 6uara lè mí cùkú beení, ó o bueé kéεní mí bá-zàmu kanmúiní wán á à fínáa le cítii.

32 A hã síiwà nùpua búenbúen á à kúee mín wán o yahó, ó o wáa à sanká 6a nùpua mín yi, làa bïo ó o pi-pa wee wé sénnáa 6a pia lén 6a via yi bïo síi.

33 A 6a pia ó ò kúee lè mí nín-tíání, ká 6a via ó ò kúee lè mí nín-káahó.

34 Bún món ó o béε á à bío á à na bíà wi là á nín-tíání yi: «Minén na á wán Maá dú6ua yi, mi buen buee fé le béεní kía na wíokaa mi bío yi hàrí ho díimíjá lénló pãahú.

35 Mu bon. Le hini hía dà mi á mi nòn ho dínló mií. A le ju-hání dà mi á mi nòn mu jummu mií. A bío á í lé o ní-háni á mi tà á í huera mi wán.

36 A bío á í fù wee vará í bírí á mi nòn le dà-zínii mií. Í lò fù yí here á mi 6uan mi sese. Í fù wi ho kàsó yi, á mi bueé búεεkío mi.»

37 A bíà téréenna á à bío bío kà: «Núhúso, lé wen wa mòn fo yi à le hini dà fo á wa nòn ho dínló foñ, tàá lè ju-hání dà fo á wa nòn mu jummu foñ á ù jun.

³⁸ Lé ho pâahũ yén á wa mən à ù lé o nĩ-hāni á wa tà á ù huera wa wán. Tàá lé wen á wa mən fo à ù wee vará ù bírí á wa nən le dà-zínii foñ.

³⁹ Lé ho pàn-yén á ù lò yí here, tàá á ù zon ho kàsó yi á wa vaá búεεkío fo.»

⁴⁰ O o béε á à bío ò na 6a yi. Le í mĩ ho tũíá na mia: Mi wé sansan wó mu nən wàn zàwa nĩ-kéní búí na cínú yi, se mu lé ínén á mi wó mu nən yi.

⁴¹ «Bún món ó o béε á à bío ò na bĩa wi là a nín-káahó yi: «Minén na le Dónbeenĩ dánkánía, mi khèn làa mi. Mi lén vaa zo ho dšhũ na máa hí máa mi yi, hĩa lò á pan o *Satāni lè mi tonkarowā.

⁴² Mu bon, le hĩni fù dà mi, á mi yí nən ho dñlò miĩ. Le ju-hāní fù dà mi, á mi yí nən mu jumumu miĩ.

⁴³ I fù lé o nĩ-hāni á mi yí tà á ĩ yí huera mi wán. I fù wee vará í bírí, á mi yí nən le dà-zínii miĩ. I lò fù yí here, á fù wi ho kàsó yi, á mi yí búεεkío mi.»

⁴⁴ A 6a wāa à bío bío kà: «Núhũso, lé wen wa mən fo yi à le hĩni lè le ju-hāní dà fo, à ù lé o nĩ-hāni, à ù wee vará ù bírí, à ù lò yí here, à ù wi ho kàsó yi, á warén yí séenia fo?»

⁴⁵ O o béε á à bío ò na 6a yi: «Le í mĩ ho tũíá na mia: Mi wé sansan yí wó mu yí nən bĩa wĩnĩwĩnĩ kà nĩ-kéní búí yi, se mu lé ínén á mi yí wó mu yí nən yi.»

⁴⁶ Bán nùpua so á à va le lònbee na máa vé lahó yi. Ká bĩa térénna bán á à va le mukānĩ binbirĩ na máa vé lahó yi.»

26

*Ba zúifùwa júnása wee lè o Yeesu wán
(Maaki 14.1-2; Luki 22.1-2; Zān 11.45-53)*

¹ Bïo ó o Yeesu bía hñn bíoní so wó, ó o bía nòn mí nĩ-kenínia yi:

² «Mi zũ le hen làa wizooní bïo ñun ká ho *Paaki sánú á à dí. O o *Nùpue Za 6a à dé á à na 6a à búεε ho *kùrùwá wán.»

³ A 6a yankarowà ñúnása lè 6a *zúifùwa nĩ-kíá wáa kúaa mín wán 6a yankarowà ñúhũso beenĩ na 6a le Kayiifu lún yi.

⁴ Ba wãanía tò le mí ì wĩi o Yeesu ká mu yí zũ, á à búεε.

⁵ Ba wee bío: «Wa yí ko wa wĩi wo ho sánú pãahũ. Ká wa wó mu, á 6a zãamáa á à kánká mu bïo yi.»

*O hãa búii kúaa ho ñiló o Yeesu ñúhũ wán
(Maaki 14.3-9; Zãn 12.1-8)*

⁶ Bïo ó o Yeesu wi ho Betanii lóhó yi o Simòn na hĩa lé o *bùéré nĩi zii á wee dí,

⁷ ó o hãa búii buéé zon ká a ñuan ho ñúukó-za na sú lè ho ñiló na sãmu sí á yàwá here. O hãa mu vá buéé bó a Yeesu yi, ò o kúaa ho ñiló mu o ñúhũ wán.

⁸ Bïo ó o nĩ-kenínia mòn mu, á 6a yiwa cã mu yi, á 6a wee bío: «Bìo kà yí nòn bè-yáaré le?

⁹ Ho ñiló mu ñòn lá dà à yèé ho yàwá na here yi á à sanká òn wáarí á à na 6a nĩ-khenia yi.»

¹⁰ O o Yeesu zũna bïo 6a wee bío, ó o bía nòn 6a yi: «Mi wee zá là a hãa mu le we? Bïo ó o wó làa mi á se.

¹¹ Ba nĩ-khenia bán làa mia á a keń mín wán féeε, èε ká ínén wón máa keń làa mia féeε.

¹² Ho ñiló mu ó o kúaa ì wán á fèra wíokaaráa ì sãnía ì nùuló bïo yi.

¹³ Le ì mí ho túiá na mia: Le Dónbeenĩ bín-tente wé buera lùe lée lùe yi, ho ñímíjã búenbúen yi á 6a à bío bïo ó o hãa na kà wó, á 6a à leéka a bïo.»

*O Zudaa wi ò o dé o Yeesu na
(Maaki 14.10-11; Luki 22.3-6)*

¹⁴ Lé mu ó o Yeesu ñi-kenínia píru jùn ñi-kéní na 6a le Zudaa Isikariote wà van 6a yankarowà júnása cón, á vaá bía non 6a yi:

¹⁵ «Hen ká í dó a Yeesu non mia, á mi ì na webio mi?» A 6a mà le wén-hãani bóní làa píru non wo yi.

¹⁶ A lá bún jii wán ó o Zudaa wãa wee cà bïo ó ò wé wé è dérãa o Yeesu 6a ní yi.

*O Yeesu wee dí ho Paaki ðnló lè mí ñi-kenínia
(Maaki 14.12-16; Luki 22.7-13)*

¹⁷ Ho *búurú na á ja-fini yí dó yi sãnú díró 6àn nín-yání wizonle zon, ó o Yeesu ñi-kenínia wà 6ueé tũara a yi: «Lé wen á fo wi à wa wíoka ho *Paaki sãnú ðnló bïo yi.»

¹⁸ O o Yeesu wãa bía non 6a yi: «Mi lén zo ho lóhó yi, ká mi zoó fò mín làa nùpue na, à mi bío na 6ãnsò yi: O Nùhũso bía le mí pãahũ ðn, á lé ùnén cón á mí 6ueé dí ho Paaki sãnú yi lè mí ñi-kenínia.»

¹⁹ A 6a ñi-kenínia wó bïo ó o Yeesu bía le 6a wé, á wíokaa ho Paaki ðnló bïo.

(Maaki 14.17-21; Luki 22.14; Zãn 13.21-30)

²⁰ Bïo ho ziihũ ðn, ó o Yeesu lè mí ñi-kenínia píru jùn kará ho ðnló jùhũ yi.

²¹ Bïo 6a wee dí, ó o Yeesu bía non 6a yi: «Le í mí ho tũiá na mia: Minén ñi-kéní lé yia á à dé mi ì na.»

²² O o ñi-kenínia yilera lunkaa mu bïo yi làa sòobéε, á 6a búakáa wee tũa wo yi lè mí ñi-kéní kéní. A yia le: «Nùhũso, mu lé mínén le?» A yia le: «Mu lé mínén le?»

²³ O o Yeesu bía non 6a yi: «Yia páanía zoó cã làa mi, wón lé yia á à dé mi ì na.

24 O *Nùpue Za á à hí làa bío le Dónbeení bióní vūahú bíaráa mu. Ká yíà màhá ní ì bè mu á ho yéréké è zo nūhú. Bānsò yàá lá yí ton, se mu sūaaní.»

25 O o Zúdaa na á à dé wo ò na á lá le bióní ò o tūara: «Nì-kàránlò, á lé ínén le, tàá?» O o Yeesu bía nòn wo yi: «Ūnén lé yíà bía mu.»

O Nūhúso dīnló

(Maaki 14.22-25; Luki 22.15-20; 1 Korente 11.23-25)

26 Bío 6a wee dí, ó o Yeesu lá ho búurú, á dó le Dónbeení bārákà, ò o cèεkaa ho nòn mí nì-kenínia yi ò o bía: «Mí fé là. Hón lé í sánía.»

27 Bún món ó o lá le nūuníi dèe na ho *dívén wi yi, á dó le Dónbeení bārákà ò o nòn ho 6a yi ó o bía: «Mí búenbúen fé nuka.

28 Dén lé í cāni na wíokaa wee zéení le Dónbeení páaníi na le bò bío, dén lé í cāni na kúaará 6a núpua cèrèε bè-kora séndíaró bío yi.

29 Le í bío mu na mia: A lá bío kà nīi wán, á í máa bīnī máa nū ho dīvén mu, fúaa nònzoñ na á í khīi bīnī ì nū ho wàn Maá Dónbeení béeñí yi.»

30 Bún món, á 6a sía ho sánú lení à 6a wà yòora há Oliivewa vīnsīa búee wán.

O Yeesu bía le o Piere á à pí mí bío

(Maaki 14.26-31; Luki 22.33-44; Zán 13.37-38)

31 O Yeesu wáa bía nòn mí nì-kenínia yi: «Ho tīnòn-kéní na kà yi, ká mí búenbúen á à pí í bío. Mu bon. Mu túara le Dónbeení bióní vūahú yi kà síi á 6a wee kàrán:

↯ í búe o pi-pa,

á ho pi-6oohũ pia á à kénná à lén ò va hã lùà
búenbúen yi.»*

³² Εε κά ἰ vèeró món, á ἰ ò dí mí yahó vaá pa mia ho
Kalilee kôhũ yi.»

³³ Ο ο Πιερε lá le bíonĩ á bía òòn wo yi: «Hàrí à
bĩa ká búenbúen pĩ ù bío, á ìnén wón máa pĩ mu
hùúu.»

³⁴ Ο ο Yeesu bía òòn wo yi: «Le ἰ mí ho tũiá na foñ:
Ho tĩnòn-kení na kà yi, ó o kò-bée máa wá, ká ùnén
bía hã cúa-tĩn le fo yí zũ mi.»

³⁵ Ο ο Πιερε bía: «ἰ máa bío le ἰ yí zũ fo hùúu,
hàrí ká ἰ ko á ἰ hí làa fo.» A 6a ñi-kenínia na ká
búenbúen bía mu bío dà-kení mu.

O Yeesu wee flo ho Zetesemanii yi
(Maaki 14.32-42; Luki 22.39-46)

³⁶ Ο ο Yeesu lè mí ñi-kenínia wãa vaá dõn le lùè
búu na 6a le Zetesemanii, ó o bía òòn 6a yi: «Mí κενί
hen, ká ìnén wón á à lén ò va vaá hen, á vaá flo.»

³⁷ Ο ο fó a Πιερε là a Zebedee zàwa nùwã jun
wàráa. Ο ο yi wãa búakáa wee dè, á hácírí yáara.

³⁸ Ο ο bía òòn 6a yi: «ἰ hácírí yáara dàkhĩna. I ka
lè ἰ máa fen. Mi κενί hen làa mi à tĩní mí yĩo.»

³⁹ Bũn món ó o wãa vá van cĩnú, á vaá líí búrá,
ò o wee flo ká síi: «ἰ Maá, ká mu lá dà à wé, à ù yí
le le lònbee na ká à yí mi. Εε ká bùeé. I yí le ìnén síi
bío wé. Ùnén lé yia síi bío wé.»

⁴⁰ Ο ο bĩnía 6uara mí ñi-kenínia nùwã tĩn mu
cõn, á bùeé yú 6a à mu dãmu 6ó 6a. Ο ο bía òòn ο
Πιερε yi: «Éee minén, le léèrè dà-kení na mĩ fání mi
yĩo yi á à flo làa mi lé bũn mí yí dàrna yí wó lon?

* **26:31** Mi lorĩ Zakari vùahũ 13.7.

41 Mi fání mi yïo, à fio, bèra a na à mi yí zo mu bè-kora wé ró yi. O nùpue sîi wee wé vá mu bè-tente wé ró yi, èè ká ho pànká na ó o ò wé làa bũ lé hĩa mia.»

42 O o Yeesu bínía wà mu cúa-ɲun níi, á vaá wee fio ká sîi: «Í Maá, hen ká le lònbee na ká yí dà máa dà í wán ká le yí yú mi, à ùnén lé fo sîi bïo pá wé.»

43 O o tîn bínía ɓuara mí nî-kenínia cón, á ɓueé yú ɓa à mu dāmu ɓó ɓa. Ba yí dàña yí fánía mí yïo.

44 Mu cúa-tîn níi, ó o bínía wà, á tîn vaá flora mu bïo dà-kéní mu.

45 Bún món, ó o bínía ɓuara mí nî-kenínia cón, á ɓueé bía nɔn ɓa yi: «Mi dūma wee vūnka le? Mi loñ, ho pāahū dñ. O *Nùpue Za á ɓa à dé ɓa bè-kora wérowà níi yi.

46 Mi híní wa lén. Yia á à dé mi ì na ɓueé dñ.»

Ba wïira a Yeesu

(Maaki 14.43-50; Luki 22.47-53; Zán 18.2-11)

47 Pāahū na ó o Yeesu wee bío yi, à bún ó o Zudaa ɓueé dñ. O lé ɓa nî-kenínia píru ɲun nî-kéní. Ba zāamāa na bò làa wó á ɓuan hā khà-túa lè hā būaa. Lé le *Dónbeenñ yankarowà ɲúnása lè ɓa *zúifùwa *nî-kía lé bán tonkaa ɓa.

48 O Zudaa, yia á à dé o Yeesu mu á à na, á zéénia bïo ɓa zāamāa á à zūññaa wo. O bía: «Í hĩa vaá tēénia nùpue na yi lè le kōnbii, se wón lé yia mi wee cà, à ɓa wāa wïi wo.»

49 O o dēénia wà ɓueé ɓó a Yeesu yi ò o bía nɔn wo yi: «Nî-kàránlo, foó.» O o tēénia wo yi lè le kōnbii.

50 O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Wàn ɓónlo, bïo fo wà ɓueé wé hen, à ù wāa wé.»

A bía ká wà ɓueé ɓó a yi, á wïira a.

51 A bía wi là a Yeesu mu ñi-kéní búí dò mí khà-tóní ò o hà le Dónbeení yankarowà jùhúso beení ton-sá ñín-tiání jikāahú kúio.

52 O o Yeesu wáa bía ñon wo yi: «Dé ũ khà-tóní mí lóorè yi. Lé bío á bía wee khuii há khà-túa búenbúen khii hí làa há.

53 Fo yí zū ká í lá dà à ve í Maá le o buée séení mi le? O o lá à dèení ì tonka mí wáayi tonkarowà hín-táwá ká 6a po kuio píru jún le?†

54 Εε ká mu wó kà, á bío túara le Dónbeení bioní vūahú yi á à wé kaka jii ì síráa? Mu bon, ho vūahú mu yi á mu bía le lé ká síi á mu ko mu wéráa.»

55 Bún món ó o Yeesu bía ñon 6a zāamāa yi: «Mí so lá ko mi 6ua khà-túa làa bŭaa buée wŭirāa mi lòn ñi-kāanii le? Làa wizooní búenbúen ká í lá wee wé kēení le *Dónbeení zī-beení yi à kàrán 6a nùpua á mi yí wŭira mi.

56 Εε ká bún búenbúen wó lée bèra a na, à le *Dónbeení jii-cúa fεerowà bío na 6a bía le Dónbeení bioní vūahú yi à jii sí.» A 6a ñi-kenínia búenbúen wáa lùwa 6a día a.

Ba guan o Yeesu vannáa ho làndá tŭiá fεerowà cŭn
(Maaki 14.53-65; Luki 22.54-55, 63-71; Zān 18.12-14, 19-23)

57 Bía wŭira a Yeesu á guan wo vannāa 6a yankarowà jùhúso na 6a le Kayiifu cŭn. Lé bún á ho *làndá bío zéenílowa lè 6a *zúifùwa ñi-kŭa kúaa mín wán yi.

† 26:53 Ho wáayi tonkarowà hín-táwá kuio píru jún na bío bia ká á kuure dà-kéní wee yí hín-táwá muaaseé hēzŭn síi.

⁵⁸ O Piere khèra bò a Yeesu món fúaa o Kayiifu lún, á vaá zoó páanía kará lè 6a parowà, á wee loń bïo mu hĩa wéráa.

⁵⁹ Ba yankarowà ñúnása, lè ho làndá tũíá fεerowà búenbúen wee cà bïo 6a à koonínáa o Yeesu yi á à bè yi ì siínínáa o ñúhú á à na 6a à búe.

⁶⁰ Ká 6a màhá yí yú bïo búí, hàrí bïo 6a ñupua cèrèè pá wáa 6uara 6ueé koonía o yi mí cúee. Mu véení, á ñupua ñuwá ñun búí

⁶¹ 6uara 6ueé bía bïo kà: «O ññi mu bía le mí dà à fio le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ á à bĩní ì so hã wizoonĩ bïo tĩn yi.»

⁶² A 6a yankarowà ñúhúso líí hĩnɔn yòó ðĩn ò o bía nɔn o Yeesu yi: «Bìo 6a ñupua mu wee bío ũ ðání yi á fo le fo yí máa bío dèè búí yi le?»

⁶³ O o Yeesu cèkè ò o ðĩn. A 6a yankarowà ñúhúso wáa bía nɔn wo yi: «Ĩ wee fio fo, le Dónbeenĩ na wi fèèè yèni yi, ká fo lé o *Krista, le Dónbeenĩ Za, ũ bío mu na wɛn.»

⁶⁴ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Lé fo bía mu. Le ĩ mĩ ho tũíá na mia: A lá bïo kà wán, á mi ì mi a Ñupue Za ká a kará le Dónbeenĩ na dà mu bïo búenbúen nín-tíání.‡ Mi mún khíi mi a ká a kará hã dùndúio wán wà à 6uen.»§

⁶⁵ A 6a yankarowà ñúhúso wáa lèekaa mí dà-zínii lé bïo mu vá a yi dàkhíina, ò o bía: «Lé le Dónbeenĩ ó o là. Wa màkóo yáá wáa mía seéràsa yi. Mi ná bïo ó o là lè le Dónbeenĩ.

⁶⁶ Awa, á lé mu yén á mi wee leéka?» A 6a bía: «O wó khon, ó o ko ò o búe.»

⁶⁷ A 6a wee pũíní mí ñinsāní kúee o yahó wán, ká 6a a vúaa wo lè mí nín-kuio. Ba búí wee fio o

‡ 26:64 Mi loń Lení vūahđ (Psaumes) 110.1

§ 26:64 Mi loń

Daniyele vūahđ 7.13

sáarà,

⁶⁸ ká 6a a bío: «Ũén Krista, wáa zéení yia vīna fo làa wɛn.»

O Piere pã a Yeesu bío

(Maaki 14.66-72; Luki 22.56-62; Zãn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Hón pãhú so yi, ò o Piere pá kará ho lún yi, á 6a yankarowà nùhúso beení ton-sá hãa nĩ-kéní vá 6ueé 6ó a yi, á bía nɔn wo yi: «Ũén mún lá wi là a Kalilee nĩ Yeesu.»

⁷⁰ Ká a Piere màhá pã mu 6a nùpua 6úen6úen yío yi, ò o bía: «Bìo fo wee bío kà á ìnén yí zū.»

⁷¹ O o wà vaá òn ho lún zūan̄ii. O o ton-sá hãa nĩ-kéní t̄in mɔn wo, á wón bía làa bía wi b̄in: «Yia kà là a Nazareete nĩ Yeesu lá pán̄ia wi.»

⁷² O o Piere t̄in pã mu ò o bía: «O n̄i na kà a ìnén yí zū.»

⁷³ Mu dó mi yi c̄inú, á b̄ia b̄in vá 6ueé 6ó a Piere yi, à 6a bía nɔn wo yi: «Mu bon k̄énk̄én. Fo lé 6a nĩ-kéní 6úí. U b̄ion̄i wee zéení mu.»

⁷⁴ O o Piere wíokaa báa lè mí sòob̄éé á bía: «O n̄i na kà á ì yí zū hùúu.» Ho p̄n̄-kéní mu yi, ó o kò-b̄éé wá.

⁷⁵ O o Piere hácírí màhá b̄in̄ia 6uara b̄io ó o Yeesu bía nɔn wo yi wán: S̄ani ò o kò-b̄éé wá, b̄in̄ ká ũén pã le fo yí zū mi á òn̄ hã cúa-t̄in. O o Piere ló, á lée wá b̄ùb̄ù.

27

Ba 6uan o Yeesu vannáa o Pilaate c̄ón
(Maaki 15.1; Luki 12.1; Zãn 18.28)

¹ Le yǐnbíi bùiríi á le *Dónbeení yankarowà júnása, lè ɓa *zúífùwa nǐ-kíá ɓúenɓúen páanía wó le jii le mí ì na a Yeesu ɓa à ɓúe.

² A ɓa nɔn le jii le ɓa ca a, à ɓua varáa o *Pilaate cón, yíá ho *Oroomu bée bàrá ho Zudee kǎhǎ jǐhǎ wán.

O Zudaa húmú ɓio
(Bè-wénia 1.18-19)

³ ɓio ó o Zudaa, yíá dó a nɔn á mɔn ò o Yeesu ɓa síinia jǐhǎ le mí ì ɓúe, ó o zǔna le mí wó khon, ó o yilera yáara, ó o ɓuan le wén-hǎani ɓóní làa pírú á ɓíníá ɓueé nɔn le Dónbeení yankarowà júnása lè ɓa nǐ-kíá yí,

⁴ ò o ɓía: «ǐ ɓèntín wó khon lé ɓio á ì nɔn yíá yí yáara dèe le ɓa ɓúe.» Ká bán màhá ɓía nɔn wo yi: «Á ɓǐn ciran warén le? Ƴnén lé yíá làa ɓǐ.»

⁵ O o Zudaa mǐina le wáří kúaará le *Dónbeení zǐ-beení yi, ò o ló léé wà, á vaá lù ho húló zon.

⁶ A le Dónbeení yankarowà júnása khuiira le wáří, à ɓa ɓía: «Wa làndá yi, á dén wáří so síi yí ko le kúee le Dónbeení zǐ-beení wáří wán, lé ɓio á le lé le cǎni wáří.»

⁷ A ɓa wáania tò, à ɓa yà ho mǎhǎ ɓúí na ɓa wee ve làa «Có-mí Mǎhǎ» làa de, á wó lè ɓa nǐ-hǎní núníi.

⁸ Lé ɓǐn te ɓio ɓa wee veráa ho mǎhǎ mu làa cǎni mǎhǎ hàrí lòn zuia.

⁹ A le *Dónbeení jǐ-cúa fεεro Zeremii ɓio na ó o ɓía á jii súrúá: «Ba khuiira le wén-hǎani ɓóní làa pírú, dén na lé le wáří na ó o *Isirayεele nǐpomu héhaa là a yàamu

10 á yà là a có-mí mǎhǔ làa bǐo ó o ɲúhǔso bíarǎa mu nǎn mi̯.»*

O Pilaate wee tǔaka a Yeesu yi

(Maaki 15.2-5; Luki 23.2-5; Zǎn 18.29-38)

11 Bǐo ɓa ɓuan o Yeesu vannǎa o *Pilaate cǎn, á wón tǔara a yi: «Lé ũnén lé ɓa *zúífùwa bée le?» O o Yeesu bíá nǎn wo yi: «Fo bíá mu.»

12 Bǔn mǎn, á bǐo ɓa yankarowà ɲúnása le ɓa nǐ-
kǐa wee kooní a yi, ó o yí bíá dǛe.

13 O o Pilaate wǎa bíá nǎn wo yi: «Bìo ɓa wee bío ũ ɲii búenbúen á fo yí máa ɲí le?»

14 O o Yeesu yí bíá dǛe mu búí dǎnǐ yi. A mu wó a Pilaate coon dǎkhǐna.

Ba stinla o Yeesu ɲúhǔ le mí ì búe

(Maaki 15.6-15; Luki 23.13-25; Zǎn 18.39-40; 19.4-16)

15 Ho *Paaki sǎnú léé Paaki sǎnú díró yi, à yǎa ho *Oroomu bée bàrá ho Zudee kǎhǔ ɲúhǔ wán à lén o kàsó nǐ búí díá, yǎa ɓa zǎamǎa le o díá.

16 Mu ù wé à kàsó nǐ búí wi ɓín á yèni ló. Ba wee ve o làa [Yeesu] Barabaasi.

17 O o Pilaate wǎa tǔara ɓa zǎamǎa na kúaa mín wán yi: «Lé o yén á mi wi à ì lén díá? Lé o [Yeesu] Barabaasi léé tàá lé o Yeesu na ɓa le *Krista?»

18 O Pilaate zǔ kǎnkǎn le ɓa dó a Yeesu nǎn mí yi lé bǐo le yandee wi ɓa yi o bǐo yi.

19 Pǎahǔ na ó o Pilaate wi le cítii ffiníi lahó yi, á ɓàn háa le ɓa ɓuee bío bǐo kà na a yi: «Yí dé ũ ɲii o nǐi mu bío búí yi. Lé o yí wó yí khon. Ho tǐnàahǔ, á ì ɓèntǐn lò bon há kònkórá yi o bǐo yi.»

* 27:10 Mi loñ Zakari vǎahǔ 11.12-13; Zeremii vǎahǔ 18.2-3; 19.1-2; 32.6-15

20 A le *Dónbeenĩ yankarowà júnása lè 6a *zúífùwa nĩ-kĩa á bía 6ó 6a zãamáa jùhũ, le 6a fio o Barabaasi lén díaró ká 6a 6úe o Yeesu.

21 O o Pilaate lá le biónĩ ò o tùara 6a yi: «Ba nùwã jùn na kà tĩahũ, á lé o yén á mi le ì díá?» A 6a bía nòn wo yi: «Día a Barabaasi.»

22 O o Pilaate tùara 6a yi: «Ká a Yeesu na 6a le Krista á mi le ì wé kakaráa?» A 6a 6úen6úen bía: «Búεε wo ho *kùrùwá wán ò o hí.»

23 A wón tùara 6a yi: «Lée webio ó o wó khon yi?» A 6a wíokaa wee bío pónpón: «Búεε wo ho kùrùwá wán ò o hí.»

24 Bío ó o Pilaate mòn ò o yí dà bío 6úí máa wé, à 6a nùpua hoorà wíokaa wee dé wán, ó o lá mu jumu ò o sɛera mí níní 6a zãamáa yahó ò o bía: «Ì níí ló a nĩ na kà 6úeró bío yi.»

25 A 6a zãamáa 6úen6úen bía: «Le o húmú bío sánsá warén lè wa zàwa.»

26 O o Pilaate wáa léra a Barabaasi díá, ò o le 6a ha a Yeesu lè hã lábàaní. O o nòn wo le 6a búεε ho kùrùwá wán.

Ba dásíwá wee zùan̄ka a Yeesu yi

(Maaki 15.16-20; Luki 23.11; Zãn 19.2-3)

27 O Pilaate dásíwá 6uan o Yeesu zonnáa le zĩ-beenĩ lún yi, à 6a von mí ninzàwa na ká 6úen6úen á 6a 6ueé kínia wo yi.

28-29 Bío 6a le mí ì zùan̄ka a yi, á 6a tɛra a sɪ-zínia, à 6a zíníia wo lè ho kán6un muhũ†. Ba tã ho jùhũ kíri lè hã kíkara á yòó bò a jùhũ wán á wó là a bá-zàmu khònlúee, à 6a dó le kãanĩ o nín-tiání, á wee lii fàrá mí nònkójúná wán o yahó, ká 6a a

† 27:28-29 Mi loñ Maaki vùahũ 15.17

bíó: «Zúífùwa béε, foó!» ³⁰ Ba wee p̄t̄iní mí j̄insāní kúee o wán, á wee fé le k̄ānī v̄in là a j̄úh̄ú.

³¹ B̄io 6a z̄uáńkaa wo yi vó, á 6a t̄era ho kán6un muh̄ú, à 6a b̄inía z̄inía wo là a k̄urú s̄ia, á 6uan wo wà vaá 6úεε ho k̄urùwá wán.

*O Yeesu 6a 6úaa ho k̄urùwá wán
(Maaki 15.21-32; Luki 23.26-43; Z̄ān 19.17-22)*

³² B̄io 6a zoó wee lé ho lóhó yi, á 6a fò mín làa n̄i 6úí na 6a le Sim̄on. O wee lé ho Sir̄εena lóhó yi. A 6a d̄ásiwá k̄k̄kaa wo yi le o fé o Yeesu k̄urùwá p̄í.

³³ B̄io 6a vaá d̄5n ho lahó na 6a wee ve làa Kolokota, b̄un k̄úará le «j̄ún-6òkuee lahó,»

³⁴ á 6a n̄on ho *d̄iv̄én na 6a l̄unkaa lè mu b̄io 6úí na h̄εε o Yeesu yi le o j̄u. Ká a d̄indío mu, ó o p̄á le mí máa j̄u mu.

³⁵ B̄io 6a 6úaa wo ho k̄urùwá wán vó, á 6a wó le j̄ún-s̄ini b̄io á sankaaráa o s̄i-z̄inia,

³⁶ à 6a kará b̄in pan wo yi.

³⁷ Ba túara b̄io n̄on 6a s̄iin̄ianáa o j̄úh̄ú ho p̄enp̄eren wán á yòó 6úaa o j̄úh̄ú yi: YIA KÁ LÉ O YEESU, 6A ZÚÍFÚWA BÉε.

³⁸ N̄i-wanna n̄uwā j̄un 6a mún 6úaa h̄ā k̄urùwáwá wán là a Yeesu. O n̄i-kéní wi là a n̄in-t̄iání, ó o n̄i-kéní wi là a n̄in-káahó.

³⁹ Ba n̄upua na wee kh̄íí làa b̄in wee k̄i6ón mí j̄úná ká 6a à là a,

⁴⁰ ká 6a a bíó na a yi: «Ūnén na lá wi à ū fio le *Dónbeení z̄i-beení à b̄iní so le 6àn dà-veere h̄ā wizooní b̄io t̄in yi, w̄aa fení ūten. Ká fo lé le Dónbeení Za, à ū lé ho *k̄urùwá wán lii.» ⁴¹ H̄arí le Dónbeení yankarowà, lè ho làndá b̄io z̄éenílowa, lè 6a n̄i-k̄ia wee yáa mí j̄iní yi na a yi ká 6a a bíó:

⁴² «O feníá ɓa ɓúí, ò orén màhã yí dà máa fení mítén. O yí le mí lé o Isirayeele n̄pomu béε le? O o wãa lé ho kùrùwá wán lii, á wa à dé wa s̄ia wo yi.

⁴³ O dó mí s̄ii le Dónbeen̄i yi, á bía le mí lé le Dónbeen̄i Za. Awa, ká le Dónbeen̄i mu wa a, à le wãa fení a.»

⁴⁴ Ba n̄i-wanna na ɓa ɓúaa hã kùrùwáwá wán o n̄s̄aa mún wee là a làa b̄n̄ s̄ii.

O Yeesu húrun

(Maaki 15.33-47; Luki 23.44-56; Zán 19.25-42)

⁴⁵ Le wii yò fáráló p̄ahũ, á ho k̄hũ ɓúenɓúen ð̄n̄ð̄n̄ wó le t̄íbírí, á míana fúuu fúaa le wi-háarè.

⁴⁶ Le wi-háarè mu p̄ahũ, ó o Yeesu bía b̄io kà p̄ónp̄ón: «Elii, Elii, lama sabatanii?» (B̄n̄ kúará le «wàn Dónbeen̄i, wàn Dónbeen̄i, fo p̄á mi díá le we?»[‡])

⁴⁷ A b̄ia wi b̄n̄ nùwã yen ɓúí j̄á mu, á ɓa bía: O wee ve o *Elii.

⁴⁸ A ɓa n̄i-kení lùwa vaá lá le d̄εε ɓúí na wee k̄iní mu j̄umu ɓua, á ɓueé z̄íra mu bè-j̄ia yi, á can le ɓúaaahiire yi yòó dá a Yeesu yi le o j̄u.

⁴⁹ Ba ɓúí bán ɓèn wee bío: «Mi díá le wa loñ le o Elii ɓueé fení a le?»

⁵⁰ O o Yeesu wíokaa wãamaa p̄ónp̄ón, ò o húrun.

⁵¹ Hón p̄ahũ so yi, á ho p̄nsò-been̄i na zoó céra le Dónbeen̄i z̄i-been̄i yi á yòó l̄εera mí t̄iahũ líí ló. A ho tá d̄ékíó, á hã ɓúaarà benkaa.

⁵² Hã b̄úráa j̄iní hénkaa, á le Dónbeen̄i n̄pua c̄èr̄εε ɓúí na lá húrun á v̄era.

⁵³ Ba ló hã b̄úráa yi, ó o Yeesu v̄èeró m̄ón, á ɓa líí zon le Dónbeen̄i lóhó Zeruzal̄εemu yi. A ɓa n̄pua c̄èr̄εε m̄on ɓa.

[‡] 27:46 Mi loñ Lení v̄uahũ (Psaumes) 22.2

54 A ho Oroomu dásíwá jùhúso lè 6a dásíwá na lá pan o Yeesu yi á m̀n ho tá dèkéró làa bío wó, á 6a zãna dàkhíina, á 6a wee bío: «O 6èntín lá lé le le Dónbeenì Za binbirì.»

55 Háawa cèrèe mún kera bín, á khèra òn wee loí. Ba lé bío b̀ a Yeesu yi hári ho Kalilee yi, á wee sá na a yi.

56 Ba háawa mu t̄ahú ó o Makadala Mari, là a Zaaki là a Zozεεfu 6àn nu Mari, là a Zebedee nùwã 6àn nu á wi yi.

57 Bío ho ziihú d̄n, á ho Arimatee lóhó n̄i 6úí na lé o nàfòró 6ànso á wà 6uara. O yèni 6a le Zozεεfu. O mún lá lé o Yeesu n̄i-kenínia n̄i-kéní 6úí.

58 Wón lé yia wà vaá f̄ora a Yeesu n̄i-hínmu o *Pilaate c̄n. O o Pilaate le 6a díá le o lá.

59 O o Zozεεfu lá há, á bá lè ho p̄nsò-f̄inle,

60 á dó mí kùrú búure yi na ó o có ho 6úaaahó yi. O o b̄inía le hue-beenì á pon le j̄ii, ò o wà.

61 Mu wee wé ò o Makadala Mari lè mí yèn-6ua Mari na so á kará sánsáa le búure.

Ba dásíwá pan o Yeesu búure yi

62 Mu tá na lée t̄n, ho *Sabaa zon̄, á 6a yankarowà j̄únása, lè 6a *Farizíεwa páanía van o Pilaate c̄n,

63 á vaá bíá n̄n wo yi: «Cùkúso Pilaate, o sabín-f̄úaaloo mu bíoní 6úí á wa hácírí 6uara wán. Bío ó o ȳio lá wi lua, ó o bíá le mí húmú wizooní t̄n zon̄ ká mí ì vèe.

64 Cén na le j̄ii le 6a pa le búure yi fúaa mu wizooní t̄n n̄i, bèra a na ò o n̄i-kenínia yí 6uee lén o s̄anía ká 6a bío na 6a z̄amáa yi le o vèera. Á dén sabéré so á à poí d̄io ho yahó.»

⁶⁵ O o Pilaate bía nɔn ɓa yi: «Ba dásíwá na a pa le búure yi wi hen, nín-bíá. Mi fé ɓa à mi lén vaa pa le yi làa bïo mi dà à wé làa bũ.»

⁶⁶ A ɓa wǎa wà vaá léra le búure mu paró bïo yïo. Le hue-beenĩ na pon le búure jii á ɓa wíokaa pon kũinkũin, á bàrá ɓa dásíwá le ɓa pa le yi.

28

O Yeesu vèera

(Maaki 16.1-10; Luki 24.1-12; Zān 20.1-10)

¹ Ho dimaasi zoñ tá-tíá yi, ká ho *Sabaa khíina, ó o Makadala Mari lè mí yèn-ɓua Mari na so á wà van le búure wán.

² Yïo ɓueé tĩ, à ho tá dèkio lè mí pànká, ó o Núhũso Dónbeenĩ wáayi tonkaro ɓuí yòó ló líi bīinia le huee khíi bàrá á yòó kará wán.

³ O wee juiika lè ho vïohó juiikaró bïo síi, á sī-zīnia ka pūiapūiapūia.

⁴ Ba parowà zāna fúaa ɓa wee zà, á ka lè ɓa húrun.

⁵ A ho wáayi tonkaro lá le bionĩ, ò o bía nɔn ɓa hǎawa yi: «Minén hǎawa mu, mi yí zón. 1 zū le mi wee cà a Yeesu, yia ɓa ɓúaa ho *kùrùwá wán.

⁶ O mía hen, o vèera làa bïo ó o hía bíarāa mu. Mi ɓuen ɓuee loñ ho laho na ó o lá dūma yi.

⁷ Mi bánbá vaa bío na a nĩ-kenínia yi le o vèera. A bïo kà wán, ó o dú ɓa yahó van ho Kalilee kōhũ, lé bīn ɓa vaá mi a yi. Būn lé bïo á ĩ lá wi à ĩ bío na mia.»

⁸ A ɓa dèenía bīnia fùafùà ká ɓa zónkaa, á ɓa sía mún pá wan làa sòobéé, á lùwa vaá bía mu là a Yeesu nĩ-kenínia.

⁹ Yïo ßueé tî, ò o Yeesu wee sí ßa yahó, á bía làa ba: «Mi foó.» Á ßa vá ßueé bó a yi, á líí ßuan o zení yi à ßa ßuaanía wo.

¹⁰ O o Yeesu wáa bía nòn ßa yi: «Mi yí zín. Mi lén vaa bío na wàn zàwa yile ßa lén va ho Kalilee kōhū, lé bín ßa à mi mi yi.»

Ba dásíwá na lá pan o Yeesu búure yi ñi-cúa

¹¹ Bïo ßa háawa wi ho wōhū wán wà, á ßa dásíwá nùwā yèn búí na lá pan le búure yi bèn wà lion ho lóhó yi, á líí bía bïo wó búenbúen nòn ßa yankarowà ñúnása yi.

¹² Le *Dónbeení yankarowà ñúnása kúaa mín wán lè ßa *ní-kíá á wāanía tò, à ßa nòn le wárí na boo ßa dásíwá yi,

¹³ à ßa bía nòn ßa yi: «Mi bío le o ní-kenínia ßueé ñuaana a ho tá tīahū ká mi dūma.

¹⁴ Hārí ká a *Pilaate wó wó ñá mu, á wa à zūń bïo wa à bío á à búeráa o ñúhū, á mi ñúná á à lé.»

¹⁵ Á ßa parowà fó le wárí, à ßa wó làa bïo ßa bíaráa mu nòn ßa yi. Á mu bènbéra fò há lùà búenbúen ßa *zúífùwa cón á ßueé bó ho zuia yi.

O Yeesu zéenia mīten lè mí ní-kenínia

(Maaki 16.14-18; Luki 24.36-49; Zān 20.19-23; Bè-wénia 1.6-8)

¹⁶ Ba ní-kenínia pírú dòn wà van ho Kalilee kōhū, le búe-za na ó o Yeesu zéenia làa ba wán.

¹⁷ Bïo ßa mōn wo, á ßa ßuaanía wo, ká ßa búí wi ßa tīahū pá titikaa.

¹⁸ O o Yeesu vá ßuara, ò o bía nòn ßa yi: «Mu bïo búenbúen wéró ho wáayi lè ho tá wán á le Dónbeení nòn pànká mī.

19 Mi wǎa lén va hǎ sǐwà nùpua ɓúenɓúen cǎn, à vaa wé ɓa lè ì nǐ-kenínia. Mi bátízé ɓa o Maá là a Za lè le Dónbeenì Hácírí yèni yi.

20 Mi kàrán ɓa à ɓa wé bè ɓǐo ɓúenɓúen na á ì henía nǎn mia yi. Mi zǔrú mu, ì ì κενί làa mia hǎ wizooní ɓúenɓúen yi fúaa ho ðímíjǎ véro.»

Dónbeenì páaní fīnle vūahũ
New Testament in Buamu (UV:box:Buamu)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Buamu

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Buamu

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 30 Dec 2021
331a1641-e36a-5300-8cb1-c9476fcef9bf